

BETÆNKNING OM

En ny organisation af den kliniske del af studerterundervisningen

ved det lægevidenskabelige fakultet
under
Københavns universitet

AFGIVET AF
DET AF UNDERVISNINGSMINISTERIET
UNDER 30. SEPTEMBER 1966
NEDSATTE UDVALG

BETÆNKNING NR. 503

1968

Indholdsfortegnelse

	Side
<i>Indledning.</i> Udvalgets kommissorium, sammensætning og arbejdsgang. Udvalgets forslag	5
<i>Afsnit I.</i> Baggrunden for udvalgets arbejde	7
Kapitel 1. Det lægevidenskabelige studium. Den kliniske del. Historisk udvikling	7
Kapitel 2. Tilgangen til det lægevidenskabelige studium i København. Lærerkrafterne	11
Kapitel 3. Undervisningen i de egentlige kliniske fag	13
Kapitel 4. De undervisende institutioners organisatoriske forhold. Besættelse af stillinger	16
Kapitel 5. Den bygningsmæssige kapacitet for 2. dels undervisningen	22
<i>Afsnit II.</i> Udvalgets overvejelser	27
Kapitel 1. Behovet for en ny organisation	27
Kapitel 2. Indpasning af undervisningen i hospitalsafdelingerne	29
Kapitel 3. Undervisningskapaciteten ved de storkøbenhavnske hospitaler. Lærerbe- hov	33
Kapitel 4. Administrative og kollegiale forhold. Besættelse af stillinger	37
Kapitel 5. Omkostninger. Personale, lokaler m. v.	41
Kapitel 6. Tidsplan for ordningens gennemførelse	44
<i>Afsnit III.</i> Konklusion	47
Bilagsfortegnelse	51

Indledning

Udvalgets kommissorium, sammensætning og arbejdsgang. Udvalgets forslag.

Den 30. september 1966 nedsatte undervisningsministeriet på foranledning af rektor for Københavns universitet et udvalg med den opgave at overveje en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet.

I forbindelse med sine overvejelser skulle udvalget blandt andet tage stilling til følgende:

- »a) i hvilken takt en nyordning af den kliniske studenterundervisnings struktur og organisation kan gennemføres,
- b) ordningens økonomiske konsekvenser,
- c) eventuelle nye kliniske undervisningsenheders struktur, forholdet mellem disse indbyrdes og til det lægevidenskabelige fakultet og Rigshospitalet,
- d) de kommunale og amtskommunale myndigheders forhold til fakultetet, særlig spørgsmålet om fremgangsmåden ved ansættelse af overlæger, der skal varetage klinisk undervisning m. m. samt
- e) eventuelle nye undervisningsenheders lokalisation.«

Baggrunden for udvalgets nedsættelse var vanskeligheder ved med det voksende studentertal at gennemføre den kliniske del af lægeuddannelsen ved Københavns universitet under den nuværende organisation af denne uddannelse, således som det fremgår af den nedenfor side 9 refererede skrivelse af 27. januar 1966 fra det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet til universitetets rektor og kurator.

Som formand for udvalget udpegedes højesteretsdommer Helga Pedersen.

Udvalget fik i øvrigt følgende sammensætning:

Som repræsentanter for det lægevidenskabelige fakultet ved Københavns universitet:

Professor, dr. med. Mogens Fog.

(Siden november 1966 rektor for Københavns universitet).

Professor, dr. med. Knud Brøchner-Mortensen.

Som repræsentant for lægerådet ved Rigshospitalet:

Professor, dr. med. Erik Husfeldt.

Som repræsentant for Rigshospitalets direktion:

Direktør P. Boelskov.

Som repræsentant for de under Københavns amts sygehusvæsen ansatte læger:

Overlæge, professor, dr. med. Aage Videbæk.

Som repræsentant for administrationen af Københavns amts sygehusvæsen:

Hospitalsdirektør Hans Hermann.

Som repræsentant for de under Københavns hospitalsvæsen ansatte læger:

Overlæge, dr. med. Per Lous.

Som repræsentant for administrationen af Københavns hospitalsvæsen:

Hospitalsdirektør P. Steengaard Hansen.

Som repræsentant for indenrigsministeriet:

Kontorchef K. V. Stang.

Som repræsentant for sundhedsstyrelsen:

Overlæge, dr. med. A. Teit Kærn.

Som repræsentant for Den almindelige danske Lægeforening:

Overlæge J. A. Larsen, for hvem overlæge, dr. med. P. W. Bræstrup har givet møde på udvalgets 10.-12. møde.

Som repræsentant for det medicinske studenterråd ved Københavns universitet:

Stud. med. Henrik Zoffmann.

Som repræsentant for undervisningsministeriet:

Kontorchef Kjeld Gleeurp.

Fra april 1967 har overlægeforeningen ved Frederiksberg Hospital været repræsenteret i udvalget ved:

Overlæge, dr. med. Rasmus Movin som observatør.

Udvalgets sekretariatsforretninger er blevet varetaget af dr. med. Jørgen Worm-Petersen, sundhedsstyrelsen, og sekretær Jørgen Ebbe Hansen, undervisningsministeriet.

Udvalget har holdt 12 møder.

Efter indledende drøftelser nedsattes i udvalgets 2. møde den 11. november 1966 et arbejdsudvalg bestående af formanden, professor, dr. med. Knud Brøchner-Mortensen, overlæge, professor, dr. med. Aage Videbæk, hospitalsdirektør P. Steengaard Hansen, overlæge, dr. med. A. Teit Kærn, stud. med. Henrik Zoffmann og kontorchef Kjeld Gleerup med den opgave at fremskaffe og tilrettelægge det for udvalgets arbejde fornødne materiale og foretage en forberedende behandling af de emner, som henhørte under kommissoriet.

Arbejdsudvalget har holdt 33 møder og har

forelagt sine redegørelser og forslag i 6 rapporter til udvalget.

Efter de stedfundne undersøgelser og drøftelser foreslår udvalget

- at* der oprettes to nye undervisningsenheder til varetagelse af undervisningen til 2. del af det lægevidenskabelige studium ved Københavns universitet for en del af de studerende,
- at* de nye undervisningsenheder udbygges etapevis, således at første etape omfatter de egentlige kliniske fag samt patologisk anatomi og anden etape de øvrige fag,
- at* hver af de nye undervisningsenheder knyttes til Københavns hospitalsvæsen henholdsvis Københavns amts sygehusvæsen, og at enhederne oprettes ved en udvidelse af det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet.

Afsnit I. Baggrunden for udvalgets arbejde

Kapitel 1.

Det lægevidenskabelige studium. Den kliniske del. Historisk udvikling.

Reglerne for studiet til lægevidenskabelig embedseksamen i Danmark er senest fastsat ved anordning nr. 296 af 26. juni 1967. Såvel efter denne anordning som efter anordning nr. 275 af 26. august 1954, som den afløste, består studiet af to dele, en 1. del og en 2. del. Studerende med andre forkundskaber end studentereksamen af den matematiske linje må forud for studiet til 1. del aflægge tillægspøve i fysik og kemi; forberedelsen hertil kaldes den præmedicinske del af studiet.

Studiets 1. del, omfattende de lægevidenskabelige grundfag anatomi, biokemi, fysiologi og genetik m. fl., kaldes den prækliniske del af studiet, og den normerede studietid er 6 semestre, svarende til 3 år.

Studiets 2. del, der er normeret til 7 semestre - 3 1/2 år -, kaldes den kliniske del. Den omfatter to grupper af fag: de egentlige kliniske fag som medicin og kirurgi og lægevidenskabens øvrige kliniske specialer samt de teoretiske fag som farmakologi, mikrobiologi, retsmedicin og flere andre.

Undervisningen i de teoretiske fag (institutfagene eller de parakliniske fag) foregår i tilknytning til universitetsinstitutter for hvert enkelt fag og varetages af de til institutterne knyttede universitetslærere. Institutterne er beliggende på arealer omkring Rigshospitalet.

Undervisningen i de egentlige kliniske fag omfatter:

1. Propædeutisk og praktisk-klinisk undervisning med hospitalstjeneste dels på Rigshospitalet, dels på en række storkøbenhavnske hospitaler.
2. Forelæsninger og anden undervisning i auditorier (uden hospitalstjeneste), i hovedsagen på Rigshospitalet.

Rigshospitalet er undervisningshospital for Københavns universitet. Det blev taget i brug i 1910 og afløste Det kongelige Frederiks Hospital. På tidspunktet for Københavns Kommu-

nehospitals åbning i efteråret 1863 havde Det kongelige Frederiks Hospital kun én medicinsk og én kirurgisk afdeling, og dets overlæger var ikke alle professorer ved universitetet. Kommunehospitalet havde da to medicinske og to kirurgiske afdelinger, og afdelingernes chefer begyndte hurtigt at deltage i undervisningen af de medicinske studerende. Deres undervisning opnåede fra første færd en vis autorisation, idet disse overlæger f. eks. i lektionskatalogen opførtes i en særlig afdeling for sig lige efter fakultetsmedlemmerne. Her opførtes i øvrigt også overlægen på afdelingen for hud- og kønssygdomme; i dette speciale blev der dengang ikke undervist andre steder. - I en årrække, indtil en psykiatrisk afdeling blev oprettet på Rigshospitalet, var endvidere overlægen ved Kommunehospitalets VI afdeling professor i psykiatri og medlem af fakultetet.

Overlægerne på Kommunehospitalets medicinske og kirurgiske afdelinger underviste udelukkende i klinik, d.v.s. at de gav vejledning i undersøgelse og behandling af de på deres afdelinger indlagte patienter (såkaldt praktikantklinik, jf. senere). På grund af det righoldige patientmateriale på Kommunehospitalet blev denne undervisning straks fra begyndelsen af meget stor betydning.

Siden 1893 har spørgsmålet om honorering af studenterundervisningen på Kommunehospitalet givet anledning til en række overvejelser og forhandlinger. Efter at overlægerne ved Kommunehospitalet i forbindelse med en lønreduktion i 1932 havde fremsat ønske om løn som docenter, om en betegnelse, der markerede deres tilknytning til universitetet, og om medlemskab af den akademiske lærerforsamling, nedsatte undervisningsministeriet i 1934 et udvalg med repræsentation for Københavns kommune, det lægevidenskabelige fakultet, Rigshospitalet, de kommunale overlæger samt ministeriet.

På grundlag af udvalgets indstilling udstedtes

anordning nr. 303 af 29. oktober 1934 angående den kliniske praktikantundervisning for de lægevidenskabelige studerende:

»§ 1. Den i henhold til § 5 i kongelig anordning af 18. november 1912 om en omordning af den lægevidenskabelige embedseksamen ved Københavns universitet obligatoriske praktikantundervisning for de lægevidenskabelige studerende kan fremtidig foregå på alle Københavns kommunehospitaler.

Undervisningsministeriet bemyndiges til i givet tilfælde at lade denne undervisning finde sted også ved hospitaler i de to andre storkøbenhavnske kommuner.

§ 2. Antallet af afdelinger for den kliniske praktikantundervisning fastsættes for tiden til 7, nemlig 3 medicinske, 3 kirurgiske praktikantklinikker samt 1 klinik i børnesygdomme. Undervisningsministeren bemyndiges til med fornøden bevillingsmæssig hjemmel at udvide eller nedsætte afdelingernes antal efter de skiftende tiders behov.

§ 3. Til opnåelse af det nødvendige samarbejde vedrørende praktikantundervisningen dannes et permanent udvalg, bestående af lederne af den kliniske praktikantundervisning samt universitetslærerne i de pågældende fag. Dette råd fastsætter selv sin forretningsorden og vælger selv sin formand.

§ 4. Lederne af den kliniske praktikantundervisning benævnes professorer ved den kliniske praktikantundervisning.

§ 5. Stillingerne som ledere af den kliniske praktikantundervisning, der vederlægges med honorar, fastsat på finansloven, og som besættes for 6 år ad gangen, opslås ved universitetets foranstaltning og kan søges af de ved de pågældende kommunale hospitaler ansatte overlæger. De om stillingerne indkomne ansøgninger indsendes med det lægevidenskabelige fakultets og konsistoriums udtalelser til undervisningsministeren, som foretager beskikkelsen.« -

Med denne anordning var der således dels tilvejebragt faste rammer for samarbejdet mellem fakultetet og det kommunale hospitalsvæsen, dels åbnet mulighed for at også sygehusafdelinger på Frederiksberg og i Gentofte kunne deltage i den kliniske studenterundervisning.

I 1938 beskikkedes for første gang en overlæge ved Københavns amts sygehusvæsen som professor ved den kliniske praktikantundervisning; dette skyldtes dog ikke en udvidelse af antallet af sådanne professorater, men at den pågældende af fakultetet indstilledes som den bedst egnede af ansøgerne til stillingen. - Først fra midten af 1950-erne førte det voksende antal studerende til beskikkelse af flere professorer ved den kliniske praktikantundervisning blandt overlægerne ved det amtskommunale sygehusvæsen.

Ved den studieordning, der gennemførtes i

forbindelse med ændrede eksamensbestemmelser, fastsat i anordningen nr. 275 af 26. august 1954, søgte man at styrke den praktisk-kliniske uddannelse af de studerende, især ved udvidet obligatorisk praktikanttjeneste på hospitalsafdelinger. For varetagelse af volontørundervisningen modtog særlige lærere et honorar fra universitetet, jf. side 14.

I årene forud for indførelsen af denne studieordning var antallet af studerende, som hvert halvår bestod 1. dels eksamen og derefter skulle påbegynde den kliniske uddannelse, nået op på knapt 100, og dette sammen med nyordningens intensiverede kliniske undervisning rejste på ny spørgsmålet om formerne for samarbejdet om undervisningen på Rigshospitalet og de øvrige storkøbenhavnske hospitaler. Såvel blandt fakultetets medlemmer som hos de studerende opstod således ønsket om, at undervisningen uden for Rigshospitalet holdtes mest muligt samlet.

Efter stedfundne forhandlinger blev man i 1957 enige om, at undervisningen på de kommunale og amtskommunale hospitaler fortsat skulle baseres på bestemmelserne i 1934-anordningen, men således at fakultetet kunne søge et ledigt professorat ved den kliniske praktikantundervisning besat med en læge, som universitetet på grund af hans særlige kvalifikationer måtte ønske sikret for undervisningen, og at opslaget i øvrigt efter fakultetets skøn kunne begrænses til kun at gælde for et eller flere hospitaler. - Endvidere opnåedes enighed om, at de reservelæger ved medicinske afdelinger (benævnt tutorer) og de reservelæger ved kirurgiske afdelinger, der afholdt reservelægeklinik, fortrinsvis, men ikke udelukkende, skulle udpeges blandt lægerne på de afdelinger, hvis chefer er professorer ved den kliniske praktikantundervisning.

Samarbejdet med de kommunale og amtskommunale hospitalsafdelinger fortsattes i de følgende år i overensstemmelse hermed.

Det er karakteristisk, at den udvikling, som det stigende antal studerende og intensiveringen af den praktisk-kliniske undervisning havde medført - herunder oprettelse af flere undervisningsstillinger, fortrinsvis grupperet omkring professoraterne ved den kliniske praktikantundervisning - lidt efter lidt gav undervisningen uden for Rigshospitalet en noget fastere karakter.

I de seneste år har ca. 1/3 af de studerende forrettet volontørtjeneste i 1. semester på Rigs-

hospitalet, de øvrige på Kommunehospitalet, Bispebjerg Hospital, Sundby Hospital, amts-sygehuse i Gentofte og Glostrup samt på Frederiksberg Hospital.

Hospitalstjeneste senere i studiet, den såkaldte praktikanttjeneste, i medicin og kirurgi og flere andre specialer (i alt 11 måneder) forrettedes efter de studerendes eget valg på Rigshospitalet og andre storkøbenhavnske hospitaler, og efterhånden navnlig på andre danske og udenlandske hospitaler, for en væsentlig del som vikariat for reservelæge. For 3 specialers vedkommende (pædiatri, obstetrik-gynækologi, neurologi) fordeltes de studerende ved fakultetskontorets foranstaltning med ca. 1/3 på Rigshospitalet og flertallet af de øvrige på andre storkøbenhavnske hospitaler, de tidligere nævnte, samt børneafdelingerne på Fuglebakken og Blegdams hospitalet og fødeafdelingerne på Øresundshospitalet og St. Josephs Hospital. Også i disse fag kunne de studerende dog få anerkendt tjeneste på andre hospitaler i ind- og udland. Foruden denne praktisk-kliniske undervisning med hospitalstjeneste gaves dele af undervisningen i 2. semester ved de såkaldte overlægeklinikker i medicin og kirurgi (3 ugentlige timer i hvert fag) for 1/3 af de studerende på Rigshospitalet, for 2/3 på Kommunehospitalet, Bispebjerg Hospital og Amtssygehuset i Gentofte ved de her beskikkede professorer ved den kliniske praktikantundervisning.

I fagene dermatovenerologi, oftalmologi og oto-rhino-laryngologi har 1/3-2/3 af de studerende i et semester modtaget dele af undervisningen (1-2 ugentlige timer i hvert fag) på Kommunehospitalet og Københavns amts sygehus i Gentofte ved de der beskikkede professorer ved den kliniske praktikantundervisning.

I patologisk anatomi har der i et semester 1 gang ugentlig været givet demonstrationer på Kommunehospitalet og Bispebjerg Hospital ved de som lektorer beskikkede prosektorer.

Den øvrige undervisning og eksamination i de kliniske og parakliniske fag (teoretiske 2. dels fag) har været varetaget af ordinære professorer og lektorer på Rigshospitalet og universitetsinstitutterne, idet dog undervisningen i infektionssygdomme, ortopædi, stråleterapi, radiobiologi og dele af undervisningen i pædiatri har været varetaget af ordinære professorer, ansat som overlæger på henholdsvis Blegdams hospitalet, Ortopædisk Hospital, Finseninstituttet og Dronning Louises Børnehospital.

Studieordningen af 1954 viste sig imidlertid

behæftet med en række mangler.¹⁾ Efter en grundig udvalgsundersøgelse fastsattes de nu gældende bestemmelser om lægevidenskabelig embedseksamen som tidligere nævnt i anordning nr. 296 af 26. juni 1967; den hertil svarende nye studieordning iværksattes fra efterårssemestret 1967. Der vil i en overgangsperiode være studerende — såvel til 1. som til 2. del — der læser efter 1954-ordningen, jf. bekendtgørelse nr. 300 af 29. juni 1967 om overgangsbestemmelser for lægevidenskabelig embedseksamen ved Københavns og Aarhus universiteter. Eksamen efter 1954-ordningen afholdes sidste gang i sommerterminen 1974.

Sideløbende med forberedelsen af eksamens- og studieordningen af 1967 havde der siden 1962 også fundet overvejelser og forhandlinger sted vedrørende organisationen af 2. dels undervisningen. Som afslutning på disse overvejelser forelagde fakultetet i skrivelse af 27. januar 1966 til universitetets rektor og kurator sine synspunkter således:

»Fakultetet skal herved, som et led i sine bestræbelser for at etablere en forsvarlig og tidssvarende ordning af den lægevidenskabelige uddannelse ved Københavns universitet, anmode rektor og kurator om at foranledige, at der af undervisningsministeriet nedsættes en kommission med den opgave at overveje en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen.

Som baggrund for denne anmodning skal følgende anføres:

1. Tilgangen af studerende til det lægevidenskabelige fakultet.

Tilgangen af studerende til det lægevidenskabelige fakultet har i de senere år været stærkt stigende. Der er ultimo august 1965 tilmeldt 3500 studenter, heraf 2500 første dels studerende og 1000 anden dels studerende. Ved fortsat fri adgang til studiet kan disse tal forudses at ville stige væsentligt i løbet af få år, jf. de af undervisningsministeriet ved skrivelse af 1. december d. å. meddelte prognosetal. En tilgang på ca. 700 studenter årligt skulle således i løbet af 3-5 år forøge antallet af første dels studerende til godt 3000 og antallet af anden dels studerende til 15-1600.

Som følge af den stigning i antallet af studerende, som allerede i en række år har fundet sted uden tilsvarende øgning af de til rådighed stående faciliteter, befinder fakultetet sig allerede nu i den situation, at det på en række felter ikke er i stand til at yde de studerende en forsvarlig undervisning. Dette gælder for såvel teoretiske som for kliniske fags vedkommende.

2. Nødvendigheden af at forkorte studietiden.

Det lægevidenskabelige studium er relativt langvarigt, og det bør derfor tilstræbes at søge studie-

¹⁾ Se herom Betænkning om Lægeuddannelsen i Danmark, 1964, side 7-8.

tiden forkortet ved en mere effektiv tilrettelæggelse og intensivering af undervisningen og ved at henlægge en del af uddannelsen til efter embeds-eksamen.

Dette har man tilsiget i det forslag til ny studieordning, som de to lægevidenskabelige fakulteter forventes i nærmeste fremtid at ville vedtage og forelægge for universiteternes centrale myndigheder.

3. Kravet om videreuddannelse efter embeds-eksamen.

Forudsætningen for den ny studieordning er, at videreuddannelsen udbygges og systematiseres. Dette er i øvrigt helt i overensstemmelse med den udvikling, der har fundet sted inden for lægevidenskaben og sundhedsvæsenet og derfor også af denne grund nødvendig.

Tilgangen af studerende kræver i sig selv øget plads, mere udstyr og et større antal undervisere.

Intensivering af undervisningen og afkortning af studietiden øger disse krav yderligere, og det samme gør den nødvendige udbygning af videreuddannelsen.

Alle disse problemer er i princippet ens for de teoretiske og for de kliniske fag, men løsningen af dem må af grunde, der nærmere skal forklares i den følgende redegørelse, foregå på forskellig måde.

De kliniske fag.

De betydelige undervisnings- og eksamensforpligtelser, som allerede nu påhviler den til Rigshospitalet knyttede stab af universitetslærere i forbindelse med studenterundervisningen, vil — som det fremgår af ovenstående — blive væsentlig forøget i de allernærmeste år. Hertil kommer, at den nye, af sundhedsstyrelsen planlagte specialistordning, vil medføre en yderligere stigning i hospitalets undervisningspligt i relation til speciallægeuddannelsen i allerede bestående specialer.

En sådan forøgelse af Rigshospitalets undervisningsaktivitet vil ikke kunne undgå at påvirke dets særlige funktioner som landshospital, herunder udviklingen af nye kliniske specialer og varetagelsen af den avancerede, forskningsmæssigt prægede, lægevidenskabelige uddannelse på det kliniske område efter den almene embedseksamen.

Begge disse sider af Rigshospitalets virksomhed har som nødvendige forudsætninger et nært samarbejde med de teoretiske institutter og — i selve hospitalet — et nuanceret forskningsmæssigt miljø og stærkt specialiserede forskningsmæssige faciliteter af meget betydeligt omfang.

Det kan med sikkerhed forudses, at de nævnte særlige funktioner i de kommende år vil lægge endnu større beslag på Rigshospitalets kapacitet end hidtil og vil derfor kræve en fortsat og kontinuerlig udbygning af stabene og en forøgelse af laboratorierne antal og udstyr i overensstemmelse med de anførte forudsætninger og uafhængig af, hvad studenterundervisningen måtte kræve af udviser.

Man skal i denne forbindelse pege på, at en sådan udvikling er forudsat ved bygningen af det nye Rigshospital og ved planerne om Panuminsti-

tuttet. En hensigtsmæssig udnyttelse af Rigshospitalet og det kommende teoretiske institutkompleks beror på, at den skitserede avancerede lægevidenskabelige uddannelse får lov til at udvikle sig, og den bliver således en væsentlig faktor at tage i betragtning i forbindelse med en omlægning af fakultetets studenterundervisning.

Selv med en væsentlig øget stab af kvalificerede læger og forskere på hospitalet vil en vis aflastning af Rigshospitalet hvad angår studenterundervisningen være påkrævet, hvis de øvrige opgaver skal varetages på forsvarlig måde.

En løsning af de med studenterundervisningen forbundne problemer vil for den kliniske undervisnings vedkommende kunne opnås ved i betydeligt større udstrækning end hidtil at inddrage de storkøbenhavnske hospitaler.

Der findes i det samlede storkøbenhavnske sygehusområde et tilstrækkeligt stort og alsidigt patientmateriale til undervisning af et stort og stadigt stigende antal lægevidenskabelige studerende. Inden for såvel Københavns kommune som Københavns amt er ansat et betydeligt antal højt kvalificerede læger, der gennem den hidtidige volontør- og praktikantundervisning og overlægeklinikker har ydet et nødvendigt og højt værdsat bidrag til fakultetets kliniske undervisning.

Efter orienterende drøftelser med Københavns kommunes og Københavns amts overlæger mener fakultetet, at de nødvendige kvalitative og kvantitative forudsætninger for en udvidelse af undervisningsapparatet til studenterundervisningen i de kliniske fag uden for Rigshospitalet er til stede. Udvidelsen kan formentlig gennemføres uden større bygningsmæssige foranstaltninger.

De teoretiske fag.

For de teoretiske fags vedkommende er de undervisningsmæssige problemer endnu større. Preset på undervisningsapparatet ligger her især på 1. dels fagene: kemi, fysik, anatomi, genetik, biokemi og fysiologi, og dette pres vil øges hurtigt i de kommende år. Inden for få år vil også grænsen for undervisningskapaciteten for de teoretiske 2. dels fag: almindelig patologi, farmakologi, patologisk anatomi, hygiejne og retsmedicin være nået.

De teoretiske fags problemer er på kortere sigt langt vanskeligere at løse end de kliniske fags, idet det vil være nødvendigt at foretage et nybyggeri af betydeligt omfang og en opbygning af nye stabe fra grunden.

For at opnå en frugtbar udvikling af de teoretiske fag anser fakultetet det for nødvendigt, at de eksisterende og kommende institutter placeres samlet, og at de tillige i administrativ henseende kommer til at udgøre en helhed. Herved kan man skabe optimale betingelser for, at den grundvidenskabelige forskning kan gennemgå den differentiering, som er nødvendig for at skabe en sagkundskab af fornøden bredde. Også de begrænsede økonomiske midler, der er til rådighed for de teoretiske discipliner og vanskelighederne ved at rekruttere kvalificeret personel til disse, gør det hensigtsmæssigt at koncentrere ressourcerne om større, samarbejdende institutioner. Endelig kan det nævnes, at også kommende kliniske enheders behov for kontakt med grundvidenskabelig sagkundskab bedre vil

kunne dækkes ved udvikling af en samlet uddifferentieret forskningsgruppe end ved etablering af geografisk og administrativt splittede grupper.

En geografisk og administrativ samling af de teoretiske institutter hindrer naturligvis ikke, at institutterne med henblik på studenterundervisningen vil kunne fungere som flere parallelle undervisningsenheder.

Løsningen af de teoretiske fags problemer må således bero på et nybyggeri for institutterne. I første række drejer det sig om et samlet byggeri for en række af de teoretiske fag (Panuminstituttet) samt om opførelse af et institut for patologisk anatomi og retsmedicin. Panuminstituttet bør placeres på Blegdamshospitalets grund. Denne placering er central i forhold til de storkøbenhavnske hospitaler, og det vil endvidere ved det umiddelbare naboskab til Rigshospitalet skabe de bedst mulige betingelser for et samarbejde med henblik

på dette hospitals tidligere omtalte særlige funktioner.

En sådan løsning har allerede i nogen tid været genstand for behandling i udvalg nedsat dels af fakultetet og dels af undervisningsministeriet. Arbejdet i disse udvalg bør fortsætte uafhængig af den i denne skrivelse nævnte kommission, for at løsningen af de teoretiske fags problemer kan fremmes mest muligt.

En løsning af de kliniske fags behov hvad angår studenterundervisningen ved øget anvendelse af det storkøbenhavnske sygehusvæsens faciliteter er som anført mulig, da lærerkræfterne allerede findes, og da bygningsmæssige foranstaltninger kun i ringe grad vil være nødvendige . . . . .«

Som nævnt i indledningen indstillede rektor for Københavns universitet herefter, at nærværende udvalg blev nedsat.

Kapitel 2.

Tilgangen til det lægevidenskabelige studium i København. Lærerkræfterne.

Til belysning af udviklingen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet har fakultetet givet følgende oplysninger om antallet af lægevidenskabelige kandidater i tiden efter 1900:

	I alt	gennemsnit per år	højeste tal	laveste tal
1900-04	300	60	66	51
1905-09	250	50	63	40
1910-14	286	57	64	52
1915-19	348	70	82	58
1920-24	436	87	102	69
1925-29	474	95	108	79
1930-34	596	119	137	106
1935-39	769	154	200	131
1940-44	846	169	218	143
1945-49	940	188	197	177
1950-54	973	195	220	147
1955-59	835	167	190	155
1960-64	902	180	195	155

antal

1965	183
1966	193
1967	207

Den forbigående nedgang i tiden efter 1955 må ses i forbindelse med, at det lægevidenskabelige fakultet under Aarhus universitet siden midten af 1950-erne har kunnet færdiguddanne læger. Der er gennem det sidste tiår færdiguddannet ca. 60 læger om året i Århus.

Det kan endvidere anføres, at det lægeviden-

skabelige fakultet under Københavns universitet i årene efter 2. verdenskrig modtog en gruppe norske studerende.

De seneste års tilgang til lægestudiet er belyst i en redegørelse udarbejdet af det lægevidenskabelige fakultets statistiker, amanuensis, lektor, cand. act. Arne Nielsen.

For årene 1947 til 1959 viser en optælling af kortene vedrørende lægevidenskabelige studerende i universitetets matrikel ikke nogen sikker tendens til voksende tilgang til studiet. Den samlede årlige tilgang var gennemsnitlig 263, den mindste var 218 i 1952 og den største 330 i 1958.

For årene fra og med 1960 er grundlaget for opgørelsen tilmeldingerne til kursusundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet i forbindelse med en konstatering af, om de studerende mindst en gang har været til stede ved et kursus. Tilgangen i efterårsemestret og det påfølgende forårsemester var:

1960	352
1961	441
1962	595
1963	556
1964	647
1965	690
1966	654
1967	650

I tallet for 1967 mangler endnu de studerende, der er optaget i forårsemesteret 1968. I for-

årssemestret 1967 blev der optaget 8 studerende.

Med de kommende års stigning i studenterproduktionen forventes tilgangen til studiet fortsat at stige. Dog vil stigningen næppe være så stærk som tidligere, idet en stadig mindre andel af samtlige nyilmeldte studerende år for år har valgt det lægevidenskabelige studium.

Dispositionsplanudvalget for Københavns universitet har, jf. betænkning nr. 451, 1967 om Københavns universitets udbygning side 21 og 82, ikke anset det for muligt på de arealer, der er til rådighed for udbygning af det lægevidenskabelige fakultet, at udbygge fakultetet til en større kapacitet end svarende til en årlig optagelse til den prækliniske del af studiet på maksimalt 750. - Dette tal er fastsat under hensyn til den mulige udbygning af undervisningskapaciteten ved de teoretiske fag, idet man har forudsat, at kapaciteten for den kliniske undervisning var tilstrækkelig stor i det storkøbenhavnske område.

Planlægningsrådet for de højere uddannelser har, jf. den i juni 1967 offentliggjorte »Skitse for udbygningen af de højere uddannelser i tiden indtil 1980« side 82 og 85, accepteret tallet 750 som den maksimale årlige tilgang til lægestudiet i København. Ifølge planlægningsrådets prognoser antages den samlede tilgang til lægestudiet i 1980 at udgøre i alt 1.350; med en optagelse på 750 ved fakultetet i København vil det således være muligt at optage det forventede antal, såfremt fakultetet i Århus til den tid er udbygget til en årlig optagelse på 400 og den natur- og lægevidenskabelige faggruppe i Odense til en årlig optagelse på 200.

En årlig tilgang på 750 lægevidenskabelige studerende er således det tal, der må lægges til grund for en langsigtet planlægning af den medicinske undervisning under Københavns universitet i tiden indtil 1980. Flere undersøgelser har vist, at ca. 60 % af de studerende, der påbegynder studiet til 1. del af lægevidenskabelig embedseksamen, består denne deleksamen og fortsætter studiet til 2. del; ved 2. dels eksamen er gennemførelsesprocenten omtrent 100. Dette forhold forventes ikke væsentlig ændret efter indførelse af studieordningen af 1967, selv om denne medfører, at frafaldet vil ske tidligere i studiet, og at 1. dels studiet vil blive gennemført hurtigere end under den hidtidige ordning. Erfaringen har endvidere vist, at de studerende ved det lægevidenskabelige studium består 1. dels eksamen således, at de fordeler

sig på to omtrent lige store eksamenshold ved sommer- og vintereksamen; heller ikke dette forhold ventes at blive ændret under den nye studieordning. Den nye studieordning venter således ikke at medføre nogen ændring i det procentvise antal studerende, der hvert semester efter bestået 1. dels eksamen skal påbegynde 2. dels studiet.

Organisationen af undervisningen til 2. del af lægevidenskabelig embedseksamen må herefter på længere sigt planlægges med henblik på en årlig tilgang på 60 % af $750 = 450$, eller 225 per semester. — I de nærmest kommende år må man dog regne med en tilgang til 2. dels studiet svarende til en årlig tilgang til 1. dels studiet på 650, d.v.s. ca. 200 per semester og derefter stigende mod det maksimale antal 225.

Da 2. dels studiet efter den nye studieordning er normeret til en varighed af 7 semestre, må man henimod 1980 regne med en bestand af 2. dels studerende på mindst 1.575 under forudsætning af, at alle studerende gennemfører studiet på den normerede tid, medens man allerede i de nærmest kommende år må regne med en bestand på ca. 1.400, voksende henimod den maksimale bestand.

Undervisningen af 2. dels studerende foregår som tidligere omtalt på Rigshospitalet og de parakliniske institutter samt på hospitaler under Københavns kommunes hospitalsvæsen, Københavns amts sygehusvæsen og Frederiksberg kommunes hospitalsvæsen.

Til varetagelse af den 2. dels undervisning, der er centraliseret omkring Rigshospitalet og de parakliniske institutter og eksaminationen, var der per 1. september 1967 ansat 30 ordinære professorer (incl. 5 professorater knyttet til overlægestillinger ved Dronning Louises Børnehospital, Ortopædisk Hospital, Blegdamshospitalet og Finsensinstituttet), 1 professor ved den kliniske praktikantundervisning ved Rigshospitalet, Tagensvej, og 50 lektorer; desuden betales 36 honorarer for medvirken ved undervisningen. Af i alt 68 afdelingsledere og amanuenser ved de parakliniske institutter, af hvilke de fleste har udadgående virksomhed (f. eks. Retsmedicinsk Institut), deltager nogle, men ikke alle i undervisningen.

Til varetagelsen af undervisningen på Kommunehospitalet, Bispebjerg Hospital samt amts-sygehuse i Gentofte og Glostrup var der per 1. september 1967 beskikket i alt 16 professorer ved den kliniske praktikantundervisning; heraf

var 11 overlæger under Københavns hospitalsvæsen og 5 overlæger under Københavns amts sygehusvæsen. Prosektorerne på Kommunehospital og Bispebjerg Hospital var beskikket som lektorer i patologisk anatomi. Desuden blev der under studieordningen af 1954 i foråret 1967 ydet honorarer til i alt 18 lærere for undervisning af volontører i 1. semester. Disse honorarer er nu bortfaldet. Et stort antal læger har, navnlig i de seneste år, undervist uden at modtage vederlag herfor.

Som led i gennemførelsen af studieordningen af 1967 blev der til undervisning på de 4 hospitaler under Københavns kommune og Københavns amt — ud over de bestående prakti-

kantprofessorater - per 1. september 1967 bevilget 24 honorarer for varetagelse af propædeutiske kurser i 1. semester. Det er for udvalget oplyst, at der per 1. september 1967 er søgt yderligere 114 honorarer (deraf 30 til undervisning ved kurser af 1 og 2 ugers varighed) for varetagelse af de kliniske kurser i 3. og 4 semester på de 4 nævnte hospitaler samt børneafdelingerne på Blegdamshospitalet og Fuglebakken og fødeafdelingerne på Øresundshospitalet og St. Josephs Hospital. Undervisning uden vederlag skulle hermed være bragt til ophør for så vidt angår den timeplanmæssige undervisning under den nye studieordning.

Kapitel 3.

Undervisningen i de egentlige kliniske fag.

Undervisningen i de egentlige kliniske fag - medicin, kirurgi og de øvrige kliniske specialer - omfatter:

praktisk-klinisk undervisning med hospitals-tjeneste,
den øvrige undervisning.

Den praktisk-kliniske undervisning med hospitalstjeneste.

De studerende modtager denne undervisning, medens de er knyttet til en hospitalsafdeling og deltager i arbejdet på denne. Undervisningen gives af vedkommende hospitalsafdelings læger.

På grundlag af erfaringer fra studieordningen af 1954 gives nedenfor en kort beskrivelse af den praktisk-kliniske undervisnings varighed, formål og indvirkning på den undervisende afdelings øvrige aktivitet samt en redegørelse for, hvorledes undervisningen forventes at ville forløbe vinder den i september 1967 indførte studieordning.

I STUDIEORDNINGEN AF 1954, som nu er under afvikling, var den praktisk-kliniske undervisning delt i to perioder: volontørtjeneste og praktikantjeneste.

Volontørtjenesten omfattede 3 måneders tjeneste i tilknytning til en medicinsk afdeling og 3 måneders tjeneste i tilknytning til en kirurgisk afdeling. Formålet med volontørtjenesten

var som indledning til det kliniske studium at undervise de studerende i de grundlæggende principper for patientundersøgelse og patientbehandling. Desuden tilstræbtes, at de studerende fik kendskab til de almindelige arbejds-metoder i en hospitalsafdeling og lærte teknikken ved almindeligt anvendte undersøgelses- og behandlingsmetoder.

Den til volontørtjenesten henlagte undervisning voldte i nogle tilfælde problemer for hospitalsafdelingerne, fordi det viste sig vanskeligt at gennemføre undervisningen, som den var tænkt, når rimelige hensyn skulle tages til afdelingernes øvrige opgaver.

Hvorledes undervisningen af de studerende under volontørtjenesten greb ind i afdelingernes øvrige arbejde fremgår af følgende:

De studerende blev opdelt af fakultetskontoret i hold på ca. 10, der fordeltes på Rigshospitalet og de side 9 nævnte storkøbenhavnske hospitaler. På hospitalerne samarbejdede én medicinsk og én kirurgisk afdeling i undervisningen. Tilsammen fik de to afdelinger tildelt et hold på ca. 10 studerende, idet 5 placeredes på den medicinske og 5 på den kirurgiske afdeling. Efter 3 måneder skiftede de studerende afdeling.

De studerende deltog i afdelingens formiddagsarbejde, indtil for få år siden kun til kl. 12, men efterhånden noget længere, ligesom der de fleste steder etableredes deltagelse i vagtarbej-

det uden for dagarbejdstiden 1-2 gange om ugen.

I henholdsvis 1 og 2 uger var volontørerne knyttet til centrallaboratorium og anæstesi-afdeling, hvor de modtog særlig undervisning. Hertil kom et stetoskopikursus på 8 timer i løbet af semestret, hvor de studerende var opdelt i mindre hold.

Foruden den praktisk-kliniske undervisning under deltagelse i det daglige arbejde på afdelingen blev der af honorarlønnede lærere udpeget blandt lægerne ved de medicinske og kirurgiske afdelinger givet formaliseret undervisning i form af såkaldte reservelægeklinikker (2×2 timer ugentlig).

I eftermiddagstimerne gaves - centraliseret på Rigshospitalet - en ikke obligatorisk propædeutisk undervisning i kirurgi, patologisk anatomi, farmakologi, anæstesiologi, socialmedicin, hygiejne og medicinsk psykologi.

I 1962 blev volontørtjenesten — på initiativ af en kreds af professorer ved den kliniske praktikantundervisning og overlæger — udvidet og intensiveret, således at de studerende blev inddraget mere aktivt i afdelingens arbejde, ligesom der på de pågældende hospitaler blev givet en undervisning, der svarede til den, der hidtil havde været givet i eftermiddagstimerne på Rigshospitalet — og på flere hospitaler tillige undervisning i flere fagområder end oprindeligt forudsat i studieordningen for dette trin af studiet.

Man tilstræbte således både at effektivisere og at udvide omfanget af volontørundervisningen, men da afdelingerne stadig ikke var opbygget til foruden det daglige arbejde med patientbehandlingen at yde intensiv studenterundervisning, føltes den udvidede undervisningsaktivitet i de fleste tilfælde byrdefuld for afdelingen.

Praktikanttjeneste i medicin, kirurgi og andre specialer var efter 1954-studieordningen placeret senere i det kliniske studium. Den adskilte sig med hensyn til den praktisk-kliniske undervisning ikke principielt fra volontørtjenesten ud over, at der ikke i forbindelse med praktikanttjenesten var tilrettelagt formaliseret undervisning. Det var derfor på de fleste afdelinger overvejende afhængigt af praktikantens eget initiativ, hvor meget han fik ud af at være på afdelingen. Langt de fleste studerende har hidtil valgt at gennemføre praktikanttjenesten i hvert fald i medicin og kirurgi som vikar for

reservelæger på hospitalsafdelinger her i landet eller i udlandet, da sådanne ansættelser ved fakultetets bestemmelse kunne ligestilles med praktikanttjenesten. Inden for visse specialer (neurologi og gynækologi-obstetrik) var det imidlertid almindeligt, at den obligatoriske praktikanttjeneste var udformet som en kortvarig volontørtjeneste, flere steder med intensiv undervisning.

Udvalget har ved et rundspørge til samtlige hospitalsafdelinger i det storkøbenhavnske område søgt at få oplysninger om, hvilke afdelinger, der deltog i studenterundervisningen, og om hvor mange timer lægerne på de undervisende afdelinger har anvendt til undervisning.

Besvarelserne viste imidlertid, at såvel undervisningens omfang som dens tilrettelæggelse ikke mindst under det daglige kliniske arbejde har varieret meget betydeligt, hvorfor det ikke har været muligt på grundlag af rundspørget at give en blot nogenlunde simpel skematisk fremstilling af antallet af timer, der er medgået til undervisningen.

Som almindelig vurdering gælder imidlertid, at den praktisk-kliniske undervisning med hospitalstjeneste for de fleste afdelingers vedkommende har været af et sådant omfang, at bemanningen og det daglige arbejdspress ikke har gjort det muligt at give undervisningen den effektivitet, som såvel de studerende som afdelingernes læger har fundet ønskelig.

STUDIEORDNINGEN AF 1967. En af årsagerne til, at studieordningen af 1954 blev ændret, var ønsket om yderligere at effektivisere den praktisk-kliniske uddannelse med hospitalstjeneste. Det var den almindelige opfattelse, at det undervisningsmæssige udbytte for de studerende var beskedent i forhold til den på volontør- og praktikanttjeneste anvendte tid.

I studieordningen af 1967 har man derfor ændret den praktisk-kliniske undervisning med hospitalstjeneste.

Den medicinske studerendes nære kontakt med det daglige lægelige arbejde ved sygesengen har gennem tiderne været ryggraden i lægeuddannelsen overalt i verden. Dette århundredes betydelige videnskabelige ekspansion har øget mulighederne for mere nøjagtig undersøgelse og mere effektiv behandling gennem en opbygning af speciallaboratorier og teknisk komplicerede behandlingsformer. Kendskab til de naturvidenskabelige forudsætninger for disse landvindinger kræver sin meget store del af de

studerendes arbejdsindsats og udgør en betydelig del af undervisningspensum.

Med henblik på en afkortning af studietiden er den til hospitalstjeneste (kliniske kurser) berammede tid for fagene medicin og kirurgi reduceret fra 12 til 5 måneder, hvorfra går 2 uger til kursus i anæstesiologi og 1 uge til kursus i klinisk kemi. - Klinisk kursus i andre fag er uændret fastsat til i alt 5 måneder. Når denne afkortning af hospitalstjenesten ikke strider imod den vægt, der lægges på den praktisk-kliniske undervisning med hospitalstjeneste, skyldes det, at afkortningen forudsætter, at de studerende i højere grad end under den hidtidige studieordnings volontør- og praktikant-tjeneste skal deltage aktivt i det kliniske arbejde og samtidig modtage intensiv undervisning, dels under det daglige arbejde på afdelingen, dels ved egentlige undervisningstimer i samme periode. Hertil kommer, at de studerende efter 1967-ordningen har modtaget undervisning i de parakliniske fag før de kliniske kurser og derefter har bedre forudsætninger for at få udbytte af den praktisk-kliniske undervisning end under den tidligere studieordning. Endvidere er der ved den nye ordning vedrørende uddannelsen af speciallæger, jf. indenrigsministeriets bekendtgørelse nr. 148 af 22. april 1966 om speciallæger, og den planlagte uddannelse før nedsettelse i almen lægepraksis truffet foranstaltninger til udvidet systematisk undervisning efter embedseksamen.

Under de kliniske kurser må de studerende lære hospitalslivet og de kliniske fags praktiske vilkår at kende for at samarbejde den boglige viden med praktisk erfaring. De er i den pågældende periode knyttet til en hospitalsafdeling, og de inddrages aktivt i arbejdet på sygestuer, undersøgelsesrum, operationsstuer, ambulatorier og skadestue samt ved afdelingens interne konferencer og dens konferencer med andre afdelinger (røntgenafdeling, patologisk institut m. v.). Desuden deltager de på skift i afdelingens vagtarbejde.

En betydelig del af det undervisningsmæssige udbytte udgøres således af de erfaringer, de studerende opnår ved i det daglige at være inddraget aktivt i afdelingens forskellige funktioner og herunder opnå nær kontakt med patienter og læger.

Da de studerende under hospitalstjenesten er opdelt i små hold, kan undervisningen ofte foregå som gruppearbejde, hvorved de studerende under de kliniske kurser kan aktiviseres

mere end på noget andet tidspunkt i studiet. Det er betydningsfuldt, at ikke blot afdelingens chef, men alle afdelingens læger, yder bidrag til undervisningen under de studerendes deltagelse i det kliniske arbejde. Efter de indhøstede erfaringer, der tilgodeser både patienternes tarv, hospitalsafdelingens daglige drift og pædagogiske principper, bør antallet af studerende på den enkelte afdeling som regel ikke være større end 6.

Den øvrige undervisning.

Undervisning ved eksaminatorisk klinik.

Før undervisningstimen får en studerende lejlighed til at udsørge og undersøge en udvalgt patient, der har givet sit samtykke til på denne måde at bidrage til undervisningen. I et auditorium forelægger den studerende sygehistorien, undersøgelsesresultaterne og de deraf dragne konklusioner for andre studerende og læreren. Denne supplerer oplysningerne og diskuterer sygdommens årsag, symptomer og behandling med den studerende, der har foretaget undersøgelsen, idet også gruppens øvrige deltagere inddrages i drøftelsen. Undervisningen omfatter tillige demonstrationer af og indøvelse i undersøgelsesteknik og demonstrationer af særlige sygdomstegn m. v., specielt ved klinikker under det kliniske kursus.

Udbyttet af undervisningen er større, jo mindre gruppen er. I begyndelsen af det kliniske studium, hvor især undersøgelsesteknik indøves, bør antallet af studerende ikke overstige 10-12, når rimeligt hensyn til patienterne skal tages. Senere i studiet, hvor de studerende som regel kan forudsættes at have kendskab til undersøgelsesteknik, eller hvor undervisningen ikke har til formål at indøve en sådan, kan undervisningen gennemføres med noget større hold, 20-30 eller flere studerende, uden gene for patienten.

Forelæsninger.

Disse spiller stadig en betydelig rolle ved en samlet oversigtsmæssig gennemgang af pensum og supplerer og koordinering af læsestof. Patientdemonstration kan indgå i denne undervisningsform, men spiller en mindre rolle. Ofte afsluttes undervisningen med besvarelse af spørgsmål fra auditoriet.

Forelæsninger kan gives for store hold, op til 200 eller mere, men kontakten mellem læreren og de studerende øges ved aftagende holdstørrelse.

Symposier og konferencer.

Ved denne undervisningsform drøfter lærere fra forskellige discipliner udvalgte emner med henblik på at opnå integration mellem de kli-

niske fag og mellem disse og de teoretiske fag. Undervisningen kan ligesom forelæsningerne gives for større hold.

Kapitel 4.

De undervisende institutioners organisatoriske forhold. Besættelse af stillinger.

Som tidligere omtalt foregår undervisningen af de studerende ved den kliniske del af lægestudiet dels på de til det lægevidenskabelige fakultet knyttede videnskabelige institutter, dels på Rigshospitalet og dels på en række storkøbenhavnske hospitaler.

I nærværende kapitel skal redegøres for disse institutioners organisatoriske forhold samt for fremgangsmåden ved besættelse af stillinger.

Organisatoriske forhold.

Københavns universitet.²⁾

Universitetets styreform er fastsat i anordning nr. 223 af 5. oktober 1936 om Københavns universitets organisation med senere ændringer.

Den øverste ledelse er delt mellem 2 ligestillede organer: Rektor- og kuratorembetet.

Ifølge § 4 vælges *rektor* af den akademiske lærerforsamling. Han står i spidsen for universitetet som videnskabelig institution og højere læreantalt samt varetager universitetets repræsentation udadtil og leder dets interne faglige virksomhed i alle akademiske anliggender. I disse henseender står rektor som universitetets øverste leder direkte under undervisningsministeriet. Rektor er øverste foresatte for det til universitetet knyttede videnskabelige personale. - Under hans forfald træder *prorektor*, der ligeledes vælges af den akademiske lærerforsamling, i hans sted.

Ifølge § 6 har *kurator*, der udnævnes af kongen og står direkte under undervisningsministeriet, den øverste ledelse af universitetets økonomiske anliggender. Han forvalter bl. a. de til

universitetet, kommunitetet og universitetslegaterne særligt henlagte midler og bestyrer disse institutioners kasse- og regnskabsvæsen. Kurator har ansvaret for de givne bevillingers anvendelse i overensstemmelse med formålet og fører tilsyn med de til universitetet knyttede institutter, samlingers og laboratoriers økonomi. Han er øverste foresatte for det til universitetet knyttede ikke-videnskabelige personale, som ansættes af ham i det omfang, hvori afgørelsen ikke er henlagt til undervisningsministeriet eller - for så vidt angår konjunkturlønnet personale - overdraget bestyrere af institutter, samlinger og lignende. Om hans forhold til budget- og normeringssager samt om hans samarbejde med rektor er der fastsat særlige regler.

Rektor bistås i sin ledelse af universitetet af følgende *kollegiale organer*: Den akademiske lærerforsamling, konsistorium og fakulteterne.

Den akademiske lærerforsamling består af samtlige universitetets professorer og direktører for videnskabelige institutioner samt af de lektorer, som efter indstilling af rektor anerkendes af undervisningsministeriet som medlemmer.

Lærerforsamlingen foretager valg af rektor og prorektor samt valg af medlemmer til konsistorium. Endvidere kan forsamlingen efter nærmere derom fastsatte regler træde sammen som rådgivende forsamling i principielle sager af almindelig interesse for universitetet. I de senere år fungerer lærerforsamlingen i det væsentlige kun som valgforsamling.

Konsistorium består af rektor, prorektor, fakulteternes dekaner samt 15 af lærerforsamlingen af sin midte valgte medlemmer. Det lægevidenskabelige fakultet er foruden af dekanen repræsenteret med 3 medlemmer, heraf mindst 1 institutbestyrer. Forhandlingerne ledes af rek-

²⁾ Fremstillingen hviler tildels på redegørelse i Universitetsadministrationsudvalgets betænkning II, nr. 475, 1968 om den højere undervisnings og forsknings administrative organisation, side 12-19.

tor, der indkalder konsistorium så ofte, han skønner det nødvendigt, eller det forlanges af ministeriet eller 3 konsistorialer.

Konsistorium nedsætter et stående *forretningsudvalg*, bestående af rektor, der er formand, prorektor og en repræsentant for hvert af fakulteterne, valgt for 4 år blandt medlemmerne af konsistorium.

For konsistorium forelægges nærmere i anordningen omtalte sager såsom udfærdigelse af anordninger, instrukser og lignende, almindelige bestemmelser, som rektor ønsker udfærdiget til efterlevelse af fakulteterne eller andre universitetsmyndigheder, besættelse af stillinger som universitetslærere - lektorater og dermed ligestillede stillinger besættes dog i praksis af rektor -, tildeling af æresdoktorgrader, visse sager vedrørende den akademiske disciplin, bortgivelse af visse legater og understøttelser (herunder kandidatstipendier og universitetsadjunkture) samt afgørelser, som ved fundats eller lignende bestemmelse er henlagt til konsistorium.

I påtrængende tilfælde, såvel som når ovennævnte sager skønnes at være af mindre væsentlig karakter, kan behandling i forretningsudvalget træde i stedet for behandling i konsistorium.

I disse sager er konsistoriums eller dets forretningsudvalgs vedtagelse bindende for rektor.

For konsistoriums medvirken ved behandlingen af universitetets samlede bidrag til de årlige bevillings- og normeringslove er der fastsat særlige regler i anordningen.

Konsistorium og dets forretningsudvalg fungerer i øvrigt som rådgivende organ for rektor, som kan forelægge det sager af særlig betydning til udtalelse.

Konsistorium kan af egen drift optage ethvert spørgsmål af interesse for universitetet og derom gøre indstilling, som det kan forlange forelagt for ministeriet gennem rektor eller kurator.

Ifølge praksis forelægges visse sagskategorier ikke for konsistorium. Dette gælder eksempelvis indstillinger om besættelse af lektorater, uagtet disse stillinger normalt henhører under begrebet universitetslærere.

De enkelte *fakulteter* består af samtlige de under dette hørende professorer.³⁾ - Per 1. sep-

tember 1967 omfattede det lægevidenskabelige fakultet 38 medlemmer, heraf 30 professorer i 2. dels fagene.

Fakultetet vælger hvert år blandt sine medlemmer en formand, *dekanen*, der leder fakultetets forretninger, sammenkalder til fakultetsmøder, tilrettelægger sagerne, leder forhandlingerne og sørger med bistand af fakultetssekretæren for ekspedition af fakultetssager.

Dekanen forestår endvidere eksaminernes afholdelse.

Fakultetet behandler bevillingsforslag og alle sager angående fakultetets lærere og deres tjenstlige forhold, derunder oprettelse, omdannelse samt besættelse af lærerposter. Fakultetet stiller forslag om nye studieordninger, foreslår ændringer i bestående og drager omsorg for undervisningens og eksaminers tilrettelæggelse og gennemførelse. Endvidere behandler fakultetet sager angående forholdet til de studerende, sager angående prisopgaver, doktordisputater og jus docendi, legater, forbindelser med andre universiteter, internationale møder og kongresser og andre lignende sager, som vedrører fakultetets videnskabelige eller undervisningsmæssige forhold.

Fakultetet tager stilling til sager fra institutterne, når de vedrører ansættelse af videnskabeligt personale, eller når afgørelsen kan øve indflydelse på fakultetets videnskabelige eller undervisningsmæssige forhold.

Fakultetet nedsætter et stående *forretningsudvalg* på tre medlemmer med dekanen som formand. Dette udvalg træffer på fakultetets vegne beslutning i almindelige administrative sager.

Fakultetet nedsætter endvidere et legatudvalg og kan nedsætte andre stående udvalg.

Forretningsgangen afviger noget fra fakultet til fakultet, f. eks. med hensyn til, hvilke sager der afgøres på møder i forretningsudvalget eller af dekanen.

Omfatter et fakultet flere faggrupper, kan efter fakultetets bestemmelse en enkelt sag eller gruppe af sager, der alene vedrører en enkelt faggruppe, behandles selvstændigt af den del af fakultetet, til hvis fagområde pågældende sag henhører.

En *fagafdeling* vælger selv sin formand, og sagernes ekspedition sker efter forhandling mellem formanden og dekanen.

Det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet har i efteråret 1967 i hen-

³⁾ Professorerne ved den kliniske praktikantundervisning er ikke medlemmer af det lægevidenskabelige fakultet.

hold til § 19 i anordning nr. 296 af 26. juni 1967 om lægevidenskabelig embedseksamen ved Københavns og Aarhus universiteter nedsat et *undervisningsudvalg*, der efter fakultetets nærmere bestemmelse varetager studieadministrative opgaver. Udvalget består af 5 professorer, 2 repræsentanter for de yngre lærere samt 2 repræsentanter for de studerende. Udvalgets formand udpeges af fakultetet blandt dets medlemmer.

Rigshospitalet.

Rigshospitalet er oprettet i henhold til lov nr. 43 af 13. marts 1903 om opførelse af bygninger for et rigshospital m. v. Ifølge loven indgår hospitalet som afløser af det tidligere Kongelige Frederiks Hospital under statsdrift, og dets budget optages på de årlige finanslove.

I loven er der ikke givet nærmere regler for hospitalets ledelse og administration, og bestemmelserne herom må findes bl. a. i de årlige normeringslove.

Rigshospitalets *direktion* har den øverste ledelse af hospitalets administration. Den forvalter de til hospitalet særligt henlagte midler og har ansvaret for de givne bevillingers anvendelse i overensstemmelse med formålet og ansætter og afskediger personale af enhver kategori i det omfang, ansættelserne og afskedigelserne ikke skal foretages ved undervisningsministeriets foranstaltning.

Direktionen består af to direktører, der udnevnes af kongen.

Direktionen bistår i sin ledelse af Rigshospitalet af to kollegiale organer: Lægerådet og overlægeforsamlingen.

I et regulativ af 9. januar 1962 med senere ændring af 30. marts 1967 er fastsat bestemmelser for Rigshospitalets *lægeråd*.

Lægerådet består af en repræsentant for hver afdeling, d.v.s. lægecheferne, chefen for tandklinikken, chefen for apoteket samt hospitalets prorektor eller disses stedfortrædere.

Rådets opgave er at behandle og afgive erklæring i spørgsmål af lægelig art hospitalet vedrørende. Rådet er forpligtet til at afgive erklæring i sager, i hvilke dets udtalelse begæres af et medlem eller af direktionen. Lægerådet vælger selv sin formand. Denne kan indbyde direktørerne til at overvære rådets behandling af enkelte sager. Såfremt rådet ikke kan tiltræde en af pågældende direktør truffen afgørelse, som berører rådets interesseområde, eller

såfremt direktøren ikke kan tiltræde en af rådets vedtagelser, som berører hans område, kan rådet kræve sagen forelagt for undervisningsministeriet snarest muligt med rådets erklæring.

Forhandlinger med undervisningsministeriet eller andre myndigheder vedrørende sager, der falder ind under lægerådets interesseområde, føres på rådets vegne af rådets formand i forbindelse med pågældende direktør.

Rådets formand og de to næstformænd udgør lægerådets *forretningsudvalg*.

Forretningsudvalget træffer med den begrænsning, som følger af regulativet for lægerådet, beslutning på lægerådets vegne i sager om besættelse af tidsbegrænsede lægestillinger. Forretningsudvalget eller andre af lægerådet nedsatte udvalg afgiver til lægerådet forslag til indstilling om fordeling af de på finansloven optagne bevillinger til udstyr, nye stillinger samt om fordeling af dispositionssummens midler.

Direktørerne deltager normalt i forretningsudvalgets møder og stiller sekretariatsbistand til rådighed for de lægelige udvalg.

Overlægeforsamlingen. Ifølge det ovenfor omtalte regulativ består overlægeforsamlingen af samtlige til hospitalet fast knyttede læger (overlæger, assisterende overlæger og faste konsulenter). Forsamlingen indkaldes af lægerådets formand mindst to gange årlig til drøftelse af hospitalets opgaver, herunder spørgsmål vedrørende den lægelige drift, ændringer af de bestående afdelingers struktur og virkeområde, samarbejdet mellem afdelingerne og hospitalets fremtidige udvikling. Direktørerne deltager normalt i møderne.

Københavns hospitalsvæsen.

Bestemmelserne om ledelsen af Københavns hospitalsvæsen findes i regulativ af 25. juni 1964 for ledelsen af de under Københavns hospitalsvæsen hørende institutioner.

Herefter har *borgmesteren for magistratens 2. afdeling* den øverste afgørende ledelse.

Under borgmesteren sorterer i sideordnet stilling:

Hospitalsdirektøren, som har overledelsen af de under Københavns hospitalsvæsen hørende institutioners administration og økonomi, og *samtlig lægechefer*.

Under lægechefen er henlagt behandling, pleje, og hvad der i øvrigt vedrører undersøgelses- og behandlingsarbejdet inden for vedkommen afdeling eller arbejdsområde.

For at tilvejebringe den fornødne enhed i

ledelsen danner samtlige lægechefer i forening med borgmesteren og rådmanden for magistratsens 2. afdeling, stadslæggen og hospitalsdirektøren et *hospitalsråd*. Rådets formand er borgmesteren, der indkalder rådet til møde mindst en gang om året.

Hospitalsrådet vælger efter derom fastsatte bestemmelser 6 lægechefer, der sammen med hospitalsdirektøren danner et stående udvalg, *hospitalsrådsudvalget*.

Hospitalsrådsudvalget skal afgive betænkning om alle de sager, der forelægges det af magistraten. Det kan selv tage initiativet til drøftelse af sager, der angår en flerhed af institutioner, eller som skønnes at have særlig betydning for en enkelt institution eller afdeling. Dets betænkning skal indhentes om sager af almindelig eller principiel betydning for hospitalsvæsenet.

Københavns amts sygehusvæsen.

Ifølge vedtægten for Københavns amtsråd § 12, punkt 2, behandler *amtsrådet* »alle sager vedrørende amtskommunens sygehusvæsen og plejehjem. *Hospitalsdirektøren* er dets medhjælp og har med ansvar over for sygehusudvalget den øverste administrative og økonomiske ledelse af amtssygehuse, tuberkulosehospitalet, tuberkulosestationerne og plejehjemmene«. Amtsrådet udøver sine beføjelser gennem *sygehusudvalget*, der således er det øverste ledelsesorgan inden for Københavns amts sygehusvæsen.

I § 5, stk. 1 i overenskomst af 1. april 1965 med senere ændringer mellem Sygehusforeningen i Danmark og Den almindelige danske Lægeforening bestemmes, at overlægen har ledelsen af den afdeling, ved hvilken han er ansat, og af det eller de til denne afdeling knyttede ambulatorier.

Sygehusudvalget har ikke fastsat nærmere bestemmelser om samarbejdet mellem sygehusvæsenets administration og dets overlæger, men det er praksis, at sygehusudvalget indbyder repræsentanter for overlægerne til at deltage i dets møder. Sygehusudvalget samles normalt 11 gange om året til behandling af forslag til budget, personalenormeringer, anskaffelser og andre sager af større betydning. Endvidere deltager repræsentanterne for overlægerne i de af sygehusudvalget nedsatte planlægningsudvalg for kommende sygehusbyggeri og byggeudvalg for de bestående sygehuse. Disse udvalg holder

møde efter behov. Overlægenes deltagelse i de nævnte udvalg er af rådgivende karakter.

Overlægerådet - hvorom Københavns amts sygehusvæsen har fastsat vedtægter, senest revideret 1964/65 - består af overlægerne - herunder assisterende overlæger - ved amtets sygehuse.

Overlægerådets opgave er bl. a. at formidle overlægenes samarbejde med sygehusudvalget og administrationen. Det ledes af et *overlægeudvalg*, der fungerer som forretningsudvalg, og som er sammensat efter nærmere i vedtægten fastsatte regler.

Overlægeudvalget afholder møde en å to gange om måneden. Hospitalsdirektøren deltager normalt i møderne. Udvalget bestemmer, hvem der skal repræsentere overlægerne i sygehusudvalgets møder.

En overlæge skal forelægge overlægeudvalget enhver sag, der må skønnes at have betydning for samarbejdet afdelingerne eller hospitalerne imellem, og bevillingssager, der har et sådant omfang, at de skal forelægges sygehusudvalget. Endvidere skal sager om ansættelse af 1. reservelæger og reservelæger i kursusstillinger samt ansættelse af ikke-lægelige medarbejdere med lignende uddannelse forelægges udvalget. Ved besættelse af overlægestillinger afgiver overlægeudvalget efter nærmere fastsatte regler indstilling til sygehusadministrationen.

Fællesudvalget for det kommunale storkøbenhavnske sygehusvæsen.

For at formidle samarbejdet mellem Frederiksberg kommunes, Københavns amts og Københavns kommunes hospitalsvæsener nedsattes i 1960 et *fællesudvalg* bestående af formanden for Frederiksberg kommunes hospitalsudvalg, formanden for Københavns amts sygehusudvalg og borgmesteren for Københavns magistrats 2. afdeling. Hospitalsdirektørerne ved de tre kommunale hospitalsvæsener og en af Rigshospitalets direktører er tilfornede medlemmer af udvalget. Hospitalsdirektørerne danner sammen med to overlæger fra hvert af de tre kommunale hospitalsvæsener og Rigshospitalet et *arbejdsudvalg*, der forbereder sager, som ønskes optaget til drøftelse i fællesudvalget. Fællesudvalgets medlemmer fungerer efter tur som formand for udvalget i perioder svarende til de kommunale valgperioder. Hospitalsdirektøren for den kommune, der varetager formandsposten, er formand for arbejdsudvalget. Fællesud-

valget kan tage såvel almindelige som specielle hospitalsopgaver for Storkøbenhavn op til drøftelse.

Besættelse af lægestillinger.

Ifølge § 14 i lov nr. 72 af 14. marts 1934 om lægegerning (jf. lovbekendtgørelse nr. 236 af 9. august 1955) skal alle ansøgninger om faste lægestillinger forelægges sundhedsstyrelsen, der indhenter udtalelse over ansøgerne fra de i henhold til bestemmelsen nedsatte udvalg, de såkaldte § 14-udvalg; denne bestemmelse gælder dog ikke for Rigshospitalet.

Rigshospitalet.

Besættelse af faste lægestillinger - bortset fra de til professoraterne knyttede - foretages ved undervisningsministeriets foranstaltning i overensstemmelse med tjenestemandslovens bestemmelser. Besættelsen sker i henhold til en gennem Rigshospitalets direktion til undervisningsministeriet fremsendt indstilling. Denne afgives efter forudgående behandling af samtlige ansøgninger i et af fakultetet og lægerådet i forning nedsat udvalg.

Besættelse af ikke faste lægestillinger foretages af Rigshospitalets direktion, efter at indstillingen fra vedkommende afdelings chef har været behandlet i lægerådet, respektive dettes forretningsudvalg.

Københavns hospitalsvæsen.

Alle faste lægestillinger samt stillinger som 1. reservelæge besættes af magistraten efter behandling i hospitalsrådsudvalget. De øvrige lægestillinger besættes af hospitalsdirektøren, for nogle vedkommende ligeledes efter behandling i hospitalsrådsudvalget.

Københavns amts sygehusvæsen.

Besættelse af faste lægestillinger under Københavns amts sygehusvæsen foretages af amtsrådet, medens øvrige lægestillinger besættes af hospitalsdirektøren. Ansøgninger om faste lægestillinger, 1. reservelægestillinger samt visse reservelægestillinger forelægges før besættelse overlægeudvalget. For så vidt angår de faste lægestillinger nedsætter overlægeudvalget et bedømmelsesudvalg, hvis indstilling forelægges udvalget, der fremsender den bilagt sin egen udtalelse til direktøren til videre foranstaltning.

Besættelse af lærerstillinger

Københavns universitet.

Udnævnelse af professorer sker i overensstemmelse med bestemmelserne i anordning nr. 23 af 5. februar 1953 om ansættelse af professorer ved Københavns universitet med senere ændring af 5. juli 1966.

Professorerne i kliniske fag ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet ansættes herefter ved kongelig resolution som professorer ved universitetet og aflønnes af dette. Ansættelsen omfatter tillige stillingen som overlæge ved Rigshospitalet, for hvilket hverv de modtager et honorar af Rigshospitalet. Fem professorer er dog ikke ansat som overlæger ved Rigshospitalet, men som overlæger ved henholdsvis Blegdamshospitalet, Dronning Louises Børnehospital, Radiumstationen og Ortopædisk Hospital og aflønnes som overlæger af disse institutioner og oppebærer desuden et honorar fra universitetet for deres virksomhed som universitetslærere. De er ligesom professorerne ved Rigshospitalet medlemmer af fakultet.

Besættelse af andre lærerstillinger end professorater foretages i det omfang, dette ikke skal finde sted ved undervisningsministeriets foranstaltning, af universitetets rektor efter indstilling fra det lægevidenskabelige fakultet. Besættelse af lektorater og dermed ligestillede stillinger, som besættes af rektor, sker på grundlag af indstilling fra fakultetet, efter at ansøgningerne har været behandlet i et af fakultetet nedsat udvalg, bestående af vedkommende fagprofessorer, eventuelt suppleret med sagkyndige fra tilgrænsende områder.

Fakultetet er bemyndiget til selv på grundlag af indstilling fra den enkelte hospitalsafdelings chef at ansætte tutorer og undervisningsassistenter.

Ansættelsesforholdene ved Københavns universitet afviger imidlertid fra forholdene ved Aarhus og Odense universiteter. Da fremgangsmåden ved besættelse af professorater i kliniske fag ved disse universiteter har betydning for udvalgets overvejelser, redegøres i det følgende herfor.

Aarhus universitet.

Efter det oplyste findes der ingen udtrykkelige bestemmelser om fremgangsmåden ved besættelse af de pågældende stillinger, men i praksis følges nedenstående retningslinjer:

Professorerne i kliniske fag ved det lægevidenskabelige fakultet under Aarhus universitet er ansat som overlæger ved Århus kommunehospital eller andre hospitaler i området og samtidig beskikkede som lærere ved Aarhus universitet, hvorfra de modtager et honorar. Ved kongelig resolution er der meddelt hver enkelt tilladelse til at føre benævnelsen professor.

Overlægestillingerne under Århus kommune, hvortil er knyttet professorater, besættes efter opslag, der sker efter aftale mellem magistraten og universitetet; i opslaget bemærkes, at den, der ansættes i den pågældende stilling, vil være pligtig at påtage sig lærerstillingen ved universitetet. Ansøgningerne stiles til Århus byråd, og magistraten sender samtidig de indkomne ansøgninger til sundhedsstyrelsen og til universitetet med henblik på bedømmelse i henholdsvis § 14-udvalg og sagkyndigt bedømmelsesudvalg, nedsat i overensstemmelse med reglerne i anordningen om ansættelse af professorer ved Københavns universitet. Magistraten træffer beslutning om ansættelse i overlægestillinger, når udtalelserne foreligger, og såfremt den ansatte af det sagkyndige udvalg er fundet i besiddelse af de fornødne videnskabelige kvalifikationer, indstiller universitetet til undervisningsministeriet, at der udvirkes kongelig resolution for, at den pågældende får tilladelse til at føre benævnelsen professor. I tilfælde, hvor den ansatte ikke er i besiddelse af de fornødne videnskabelige kvalifikationer, er undervisningen i det pågældende fag blevet varetaget af en lektor.

Ansættelse i overlægestillinger ved de neurologiske afdelinger ved Århus kommunehospital, der drives for statens regning, sker på tilsvarende måde, dog at udnævnelsen skal godkendes af indenrigsministeriet efter forhandling med undervisningsministeriet.

Ved de øvrige hospitalsafdelinger i Århusområdet, hvor der til overlægestillinger er knyttet en stilling som universitetslærer, sker ansættelsen på lignende måde for så vidt angår den sagkyndige udtalelse fra fakultetet.

Odense universitet.

Professorerne i kliniske fag ved den natur- og lægevidenskabelige faggruppe under Odense universitet udpeges blandt de overlæger, som er eller vil blive ansat ved Odense Amts og Bys Sygehus. Undervisningsministeriet har den 31. maj 1968 godkendt »Aftale mellem Odense uni-

versitet og Odense Amts og Bys Sygehus angående fremgangsmåden ved besættelse af visse overlægestillinger og visse professorater,« (bilag 1). Denne aftale er tilvejebragt efter indstilling af det under 6. november 1967 af undervisningsministeriet nedsatte udvalg vedrørende gennemførelse af 2. del af det lægevidenskabelige studium ved Odense universitet og afløser de under 30. juni 1967 af undervisningsministeriet godkendte »Vejledende regler for samarbejde mellem Odense universitet og Odense Amts og Bys Sygehus ved ansættelse af overlæger.« Aftalen har forinden undervisningsministeriets godkendelse været forelagt indenrigsministeriet.

Som det fremgår af ovenstående er denne aftale den eneste kodificering af fremgangsmåden ved besættelse af kombinerede overlæge- og professorstillinger, hvorfor udvalget har gjort den til genstand for særlig drøftelse.

Det fremgår af aftalen, at sygehusbestyrelsen ved oprettelse af nye overlægestillinger, hvortil der tænkes knyttet professorater ved universitetet, skal træde i forbindelse med universitetet i hvert enkelt tilfælde, inden stillingen opslås ledig (jf. § 3).

Odense Amts og Bys Sygehus opslår ledige overlægestillinger efter de sædvanlige retningslinjer, og i tilfælde, hvor overlægestillinger straks eller senere kan forventes at ville blive forbundet med et oprettet professorat ved universitetet, skal det i opslaget angives, at ansøgerne må være villige at lade deres kvalifikationer underkaste vurdering af et bedømmelsesudvalg (jf. § 4, stk. 1 og 2).

Aftalen indeholder også bestemmelser om, hvorledes der skal forholdes i tilfælde, hvor professorater ikke er oprettet, men hvor det må forudses, at de kan blive oprettet inden for et kortere åremål, samt om, hvorledes der skal forholdes ved opslag af yderligere en stilling som overlæge ved en afdeling, hvortil der kan forventes knyttet et professorat (jf. § 4, stk. 3 og 4).

Ansøgninger om ledige overlægestillinger stiles og indsendes til Odense Amts og Bys Sygehus, og samtidig med, at sygehusbestyrelsen indhenter udtalelse over de indkomne ansøgninger fra sundhedsstyrelsen (§ 14-udvalget), fremsendes genpart af ansøgningerne til universitetet, der drager omsorg for, at ansøgningerne forelægges et af det natur- og lægevidenskabelige fagråd nedsat særligt bedømmelsesudvalg, om hvis sammensætning aftalen indeholder be-

stemmelser. Bedømmelsesudvalgets indstilling behandles af fagrådet, hvis udtalelse sammen med indstillingen af universitetet fremsendes til sygehusbestyrelsen (jf. § 5).

Beslutter sygehusbestyrelsen at besætte overlægestillingen med den af universitetet foretrukne ansøger, eller med en ansøger inden for gruppen af særligt kvalificerede ansøgere, ekspederer sygehusbestyrelsen på sædvanlig måde udnævnelsen til overlægestillingen samtidig med, at underretning herom sendes til universitetet; dette indsender herefter indstilling vedrørende professorudnævnelsen til undervisningsministeriet (jf. § 6).

Såfremt sygehusbestyrelsen ikke mener at kunne besætte overlægestillingen med den af universitetet indstillede ansøger eller med en ansøger inden for gruppen af særligt kvalificerede ansøgere, optager sygehusbestyrelsen forhandling med universitetet, forinden ansættelse finder sted. Benytter sygehusbestyrelsen sin ret til at ansætte en ansøger i overlægestillingen,

som af universitetet ikke er indbefattet af gruppen særligt kvalificerede ansøgere, vil den pågældende overlæge ikke blive ansat som professor ved universitetet. I så fald træffer universitetet afgørelse om, hvorledes undervisningen af de studerende kan finde sted (jf. § 7).

Oprettes der ved universitetet et professorat i et speciale, hvori der i forvejen er ansat overlæger ved sygehuset, og hvor sygehusbestyrelsen ikke har truffet bestemmelse om samtidig at oprette en ny stilling, eller hvor der ikke er en ledig stilling, som samtidig skal besættes, skal det i opslaget af det ledige professorat angives, at ansøgerkredsen er begrænset til at omfatte de på sygehuset i det pågældende speciale ansatte overlæger. I øvrigt forholdes som anført ovenfor (jf. § 8, stk. 1).

I bilag 2 er opstillet en oversigt over almindeligt forekommende kombinationer af lægestillinger ved hospitalerne og lærerstillinger ved det lægevidenskabelige fakultet.

Kapitel 5.

Den bygningsmæssige kapacitet for 2. dels undervisningen.

Eksisterende, påbegyndte og planlagte lokaler i universitetets institutter, Rigshospitalet og hospitalerne i Storkøbenhavn, bortset fra Frederiksberg.

Som omtalt i kapitel 1 har en stor del af den praktisk-kliniske uddannelse til 2. del af det lægevidenskabelige studium i mere end 100 år været henlagt til hospitalsafdelinger uden for Rigshospitalet, og efterhånden som studentertallet er vokset, er et stadig større antal hospitalsafdelinger blevet inddraget i dette arbejde. Under opbygningen af det københavnske hospitalsvæsen må det derfor antages, at der er taget et vist hensyn til, at hospitalsafdelingerne også havde en opgave i uddannelsen af lægevidenskabelige studerende. Bortset fra dele af undervisningen i patologisk anatomi har derimod undervisningen i samtlige parakliniske fag været henlagt til institutter under det lægevidenskabelige fakultet, der alle, som tidligere nævnt, er placeret omkring Rigshospitalet.

I det følgende gennemgås i hovedtræk de i øjeblikket til rådighed værende bygningsmæssige, personale- og patientmæssige forudsætninger, som er til stede for undervisningen, samt hvilke ændringer og udvidelser, der enten allerede er under gennemførelse eller er planlagt

ved universitetets institutter, Rigshospitalet, Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen.

De eksisterende *universitetsinstitutter* for undervisning i parakliniske fag er næsten alle opført før den 1. verdenskrig med henblik på undervisning af et langt mindre antal studerende end det, som findes i øjeblikket, og som ventes at stige yderligere i de kommende år, jf. side 12. For mange af institutterne har den forskningsmæssige udvikling medført, at kravene til moderne teknisk udstyr har lagt beslag på stadig større dele af arealet, således at en del af institutterne allerede nu har vanskeligt ved at yde tilfredsstillende undervisning, ligesom de øvrige institutter ikke vil kunne skaffe plads til undervisning af et øget antal studerende, selv om man ved ombygning og ændret udnyttelse af bygninger har kunnet øge forsknings- og undervisningsarealet noget.

De parakliniske fag har som fællestræk, at undervisningsvirksomhed forudsætter, at lærerne har laboratiemæssige muligheder for en

forskning, der kun i begrænset omfang har tilknytning til det praktiske sygehusarbejde. Fagene udøvere har sædvanligvis nogen praktisk klinisk uddannelse som led i den samlede uddannelse inden for fagene, men hovedvægten er lagt på en forskningsmæssig uddannelse under ansættelse i laboratorier. I deres daglige virke har forskning som hovedregel en mere fremtrædende plads end det praktiske samarbejde med hospitalernes afdelinger. I fagligt rutinesprog betegnes fagene derfor ofte som institut-fag.

Ingen af de nævnte fagområder er i øjeblikket repræsenterede ved egentlige institutter eller større afdelinger inden for de kommunale og amtslige sygehuse. Disse fag har en vigtig funktion i den integrerede undervisning, og en udvikling synes i gang, således at der inden for de største sygehuse opstår afdelinger i fag, som er nært beslægtede med nogle af de her omhandlede fag og som varetager opgaver af praktisk betydning for klinikken, f. eks. klinisk mikrobiologi, klinisk farmakologi og blodtype-serologi.

Forudsætningen for undervisning på et højt plan i institutfagene er, at lærerne har gode muligheder for aktiv forskning i et velegnet miljø. I erkendelse af de herskende snævre pladsforhold og de for den nødvendige rekruttering af egnede læreremner meget små stabe af videnskabeligt ansatte ved institutterne, har det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet udarbejdet planer for et betydeligt institutbyggeri på Blegdamshospitalets grund, det såkaldte Panuminstitut, ligesom der er taget initiativ til at udbygge de videnskabelige stabe ved institutterne jf. betænkning nr. 451, 1967, om Københavns universitets udbygning, side 23 og 43.

For at skabe de bedst mulige forskningsgrupper inden for de enkelte fag og for at kunne koncentrere den økonomiske indsats om så hurtigt som muligt at få skabt de bygningsmæssige forudsætninger for en øget forsker- og lærerrekuttering, kan udvalget tilslutte sig, at det ovennævnte institutbyggeri påbegyndes snarest muligt til fælles brug for samtlige lægevidenskabelige undervisningsenheder under Københavns universitet.

Rigshospitalet råder i øjeblikket over 1557 senge og har, bortset fra den store del af den praktisk-kliniske undervisning som har foregået på andre hospitaler i København, siden det

blev taget i brug i 1910, fungeret som hovedsæde for den kliniske studenterundervisning. Imidlertid blev det, selv efter et påbegyndt samarbejde med Københavns Militærhospital, der førte til hospitalernes sammenlægning i 1963, stedse vanskeligere at varetage opgaverne som forskning-, undervisnings- og behandlingshospital, og ved lov nr. 164 af 7. juni 1958 iværksattes en ombygning af Rigshospitalet. Ved senere ændringer af denne lov, nemlig ved lov nr. 209 af 31. maj 1963 og nr. 79 af 10. marts 1966, er der truffet beslutning om yderligere ombygning og tildels udbygning af hospitalet. 1. etape af hospitalet (Centralkomplekset) ventes taget i brug i 1970, og de af loven omfattede byggearbejder påregnes at være afsluttet i 1976. Den vedtagne ombygning betyder en fuldstændig fornyelse af hospitalet, således at det vil være bedre egnet til at varetage sin treledede funktion, dels at være landshospital, dels at være forskningscenter for lægevidenskaben for at kunne udvikle nye undersøgelses- og behandlingsmetoder, samt dels at være uddannelsessted for lægevidenskabelige studerende og for videreuddannelse af læger til speciallæger eller forskere og universitetslærere.

De igangværende udvidelser af hospitalets etageareal har imidlertid ikke en hertil svarende udvidelse af sengekapaciteten til følge, selv om denne øges med ca. 50 % eller til ca. 2300 sengepladser, fordi de tekniske fremskridt medfører et voksende behov for lokaler til laboratoriespecialer og særlige behandlingsafsnit med pladskrævende specialapparatur.

I bilag 3 findes en fortegnelse over antallet af afdelinger ved det nuværende hospital, dets sengetal og det projekterede sengeantal efter fuld udbygning. Endvidere findes i bilag 4 en fortegnelse over undervisningslokaler til brug for den nuværende studenterundervisning og efter udbygningens to faser.

På Rigshospitalet findes såvel før som efter udbygningen afdelinger til varetagelse af undervisningen i de kliniske fag (specialer), der omfattes af studieordningen.

Ved udbygningen vil omfanget af undervisningen af studerende i praktisk klinik med deltagelse i afdelingernes arbejde i princippet ikke blive væsentlig udvidet i forhold til nu, hvor Rigshospitalet gennemfører denne del af undervisningen for ca. 1/3 af det samlede studenter-tal, omend grundlaget for den kliniske del af undervisningen bliver væsentlig forbedret og forøget, således at hospitalet fortsat kan vare¹

tage denne undervisning for 1/3 af de studerende.

De lokaler, som hospitalet råder over til brug for studenterundervisningen ud over den undervisning, som sker ved tjeneste på hospitalsafdelingerne, først og fremmest auditorier, særlokaler af forskellig art, læseværelser, kantiner, møde- og kontorlokaler m. v., er oprindeligt indrettet for et væsentligt mindre studenterantal, hvorfor en betydelig udvidelse heraf indgår i Rigshospitalets byggeplaner.

For så vidt angår undervisningslokalerne vil de fleste fag være tilgodeset ved afslutningen af 1. byggeetape i 1970, de øvrige i 1974-1976.

En udbygning af lokalerne for de studerende vil ske i etaper, således ved midlertidige lokaler i ældre bygninger i 1968, ved lokaler bl.a. med læsestuer i den nye auditoriebygning, som ventes fuldført i 1973, samt i det nye patologisk-anatomiske institut, der ventes færdigt omkring 1974. Hertil må lægges de arealer til studenterfaciliteter for såvel 1. som 2. dels studerende, som indgår i planerne for Panuminstituttet, hvorefter 5000 m² netto areal er foreslået afsat hertil, jf. betænkning nr. 451, 1967, om Københavns universitets udbygning, side 83.

Ved *Københavns hospitalsvæsen*s to største hospitaler, Bispebjerg Hospital med ca. 1380 senge og Kommunehospitalet med ca. 930 senge, findes et stort antal specialafdelinger, dækkende de fleste af de fag, hvori der undervises til 2. del. Yderligere findes uden for disse hospitaler specialafdelinger for pædiatri og obstetrik. Antallet af afdelinger, deres fordeling og antallet af læger ved disse afdelinger fremgår af bilag 3. Herudover råder Københavns hospitalsvæsen over et antal afdelinger, navnlig i de store specialer, som også er repræsenteret på de to største hospitaler, fordelt på mindre sygehuse i København.

Ved en detaljeret gennemgang af hvilke lokaler, der er til rådighed, eller som kan tænkes inddraget til studenterundervisning i eksisterende bygninger, har udvalget på grundlag af beregnede holdstørrelser i henhold til studieplanen søgt at danne sig et billede af, hvilke lokaler, der forefindes eller er under etablering med plads til henholdsvis 180, 60, 30, 20, 15 og 12 studerende (se underbilag 1 og 2 til bilag 7).

Med hensyn til lokaler for de studerende, kantine-, læse-, opholdsrum m. v., må konsta-

teres, at sådanne i øjeblikket kun findes i begrænset omfang.

Lokalebehovene som følge af de stabsudvidelser, som en øget undervisningsvirksomhed måtte nødvendiggøre, vil heller ikke kunne tilgodeses i de bestående bygninger på de to hospitaler. Imidlertid er det over for udvalget blevet oplyst, at de nødvendige kontor- og arbejdslokaler vil kunne tilvejebringes dels ved opførelse af en midlertidig elementbygning på Kommunehospitalet, dels ved at indføje lokalene i planerne til forestående nybyggeri på Bispebjerg Hospital.

Ligeledes er udvalget blevet gjort bekendt med, at yderligere byggeri til undervisningsformål ikke vil kunne finde sted på Kommunehospitalet, medens der ved planlægningen af den fremtidige udbygning af Bispebjerg Hospital er reserveret arealer til opførelse af bygninger til brug for undervisning og forskning.

Københavns kommune har projekteret et stort hospital i Hvidovre med ca. 1100 senge, hvoraf 700 efter det oplyste forventes taget i brug i 1974. Hospitalet skal efter planerne rumme alle for den kliniske undervisning nødvendige specialer, medens projektet ikke for nærværende tager hensyn til specielle undervisningsmæssige forhold ved at omfatte særligt rigeligt antal undervisningslokaler eller særlige studenterfaciliteter, ligesom der ikke i de foreliggende planer indgår rene forsknings- eller undervisningsinstitutter.

Af derom indhentede oplysninger fremgår imidlertid, at det vil være muligt til planerne for det nye hospital at føje samtlige de undervisningslokaler, arbejdslokaler for læger m. fl. samt studenterfaciliteter, som vil være nødvendige for etableringen af en fuld central undervisningsenhed, jf. side 42.

Endvidere er udvalget blevet gjort bekendt med, at der ved udarbejdelsen af dispositionsplanen for det nye hospital er friholdt grundarealer, således at forsknings- eller undervisningsinstitutter af ikke udbetydeligt omfang vil kunne placeres i nær forbindelse med hospitalsanlægget.

Københavns amts sygehusvæsen råder over to store hospitaler, i Gentofte med ca. 985 senge og i Glostrup med ca. 950 senge. Til sidstnævnte knytter sig endvidere *statshospitalet i Glostrup*, der råder over ca. 680 senge, heraf 250 på det til hospitalet knyttede plejehjem i

Ballerup. Også Københavns amts sygehusvæsen rummer alle de specialer, hvori der undervises til 2. del af det lægevidenskabelige studium, med undtagelse af faget dermato-venerologi.

Antallet af lokaler egnet til studenterundervisningsformål fremgår af bilag 4. Lokalerne for de studerende skulle efter det for udvalget oplyste i rimelig udstrækning kunne skaffes ved hospitalerne i Gentofte og Glostrup. Undervisningen skulle kunne finde sted i eksisterende lokaler, og opholdsrum, overnatningsmulighed og biblioteksadgang vil antagelig også kunne skaffes. Derimod vil der muligvis kunne opstå nogen vanskelighed med indpasningen af lægekontorer som følge af en eventuel stabsudvidelse. Løsningen af spørgsmålet må bero bl. a. på mulighederne for en indpasning i de to hospitalers løbende moderniseringsplaner, eventuelt ved opførelse af midlertidige barakbygninger.

Antallet af afdelinger og deres fordeling på hospitalerne samt antallet af dertil knyttede læger fremgår af bilag 3.

I Herlev opfører Københavns amtsråd for tiden et hospital, der er projekteret til ca. 1.200 senge, og som vil omfatte samtlige specialer, der indgår i 2. dels undervisningen, således også dermato-venerologi. Hospitalet ventes taget i brug i 1972-73 og vil rumme 6 store auditorier, der kan tænkes benyttet til studenterundervisning. Derimod indgår der ikke i planen ekstra lægekontorer og laboratorier med henblik på stabsudvidelsen og heller ikke særlige studenterfaciliteter. Det ville imidlertid principielt være muligt at indpasse alle for studenterundervisningen fornødne lokaler til forskning, undervisning m. v. i planerne. Der rådes umiddelbart op til hospitalskomplekset over frie arealer, der eventuelt vil kunne inddrages til formålet, således at en fuld central undervisningsenhed vil kunne opbygges, jf. side 42.

På statshospitalet i Glostrup foretages for tiden om- og tilbygninger; byggeriet ventes taget i brug i finansåret 1969-70. En udvidelse af det til statshospitalet knyttede plejehjem i Ballerup og opførelse af en terapibygning vil blive påbegyndt snarest og ventes afsluttet i finansåret 1970-71. Direktoratet for statshospitalerne

har endvidere planlagt at opføre et hospital i Herlev i tilknytning til amtssygehuset.

Udvalgets konklusion af vurderingen af lokal kapaciteten for undervisning i Storkøbenhavn er herefter, at der på *Rigshospitalet* i øjeblikket er en utilstrækkelig kapacitet for undervisningen af de lægevidenskabelige studerende, men at dette forhold vil være væsentligt bedret allerede i 1970 og yderligere efter ombygningens fuldførelse i 1976, dog således at den praktisk-kliniske undervisning med hospitals-tjeneste som hidtil ikke vil kunne ydes til samtlige lægevidenskabelige studerende ved Københavns universitet. *Rigshospitalet* vil ikke kunne udbygges til at påtage sig den fulde praktiske undervisning af samtlige studerende.

Ved *Københavns hospitalsvæsen* og *Københavns amts sygehusvæsen* er den bygningsmæssige kapacitet tilstrækkelig til at gennemføre den praktisk-kliniske undervisning i samme eller større omfang end hidtil. Men undervisningen af studerende i større grupper er i øjeblikket vanskeliggjort på grund af manglen på store auditorier.

Ingen af de tre hospitalsgrupper har egnede lokaler for de studerende, men *Rigshospitalet* vil råde over sådanne efter fuld udbygning af hospitalet, ligesom betydelige arealer er afsat til studenterfaciliteter på Panuminstituttet, jf. betænkning nr. 451, 1967, om Københavns universitets udbygning, side 83. Tilsvarende nyanlæg er ikke planlagt ved de to andre hospitalsgrupper, men skulle kunne indpasses i planlægningen.

Såvel *Københavns hospitalsvæsen* som *Københavns amts sygehusvæsen* råder inden for to store hospitaler i hver gruppe over en alsidigt sammensat stor patientbelægning og et stort antal velkvalificerede læger, således at de to hospitalsvæsener på disse punkter hver for sig fuldt ud er sammenlignelige med *Rigshospitalet*.

Det af universitetet planlagte institutbyggeri omkring *Rigshospitalet* vil løse nybygningsbehovet for institutter for den parakliniske undervisning til 2. del for en årrække.

Afsnit II

Udvalgets overvejelser

Kapitel 1.

Behovet for en ny organisation.

Der er i udvalget enighed om, at det stigende antal studerende ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet i forbindelse med indførelsen af en ny studieordning fra september 1967 nødvendiggør en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved fakultetet.

Det stigende antal 2. dels studerende er, som påpeget af fakultetet, jf. side 9 allerede nu ved at skabe vanskeligheder for en forsvarlig afvikling af studiets kliniske del. Antallet af studerende antages - jf. afsnit I, kapitel 2 - i løbet af de nærmeste år at stige til omkring 200 per semester, og i løbet af yderligere nogle få år kan det efter de foreliggende prognoser forventes at stige til omkring 225 per semester. Den nyligt indførte studieordning forudsætter, for at det afkortede 2. dels studium kan gennemføres på den normerede tid, en væsentlig intensivering af den praktisk-kliniske undervisning med hospitalstjeneste og stiller på alle områder større krav til undervisningens kvalitet.

Under hensyn til den hidtil praktiserede ordning med professorer ved den kliniske praktikantundervisning har udvalget fundet det nødvendigt først at klarlægge, om den fremtidige undervisning muligt kunne gennemføres ved en ordning, som kun omfatter den praktisk-kliniske undervisning med hospitalstjeneste, altså i store træk svarende til den nuværende ordning. Fra fakultetets side er det under udvalgets drøftelser blevet fremført, at det er muligt — og efter udbygningen i de nærmest kommende år bliver lettere - på Rigshospitalet at gennemføre undervisningen uden for de kliniske kurser i 3. og 4. semester for ca. 200 studerende per semester under forudsætning af passende udbygning af lærerstaben. Fakultetet anser det imidlertid for nødvendigt, at lægestaben på Rigshospitalet successivt - og gerne så hurtigt som muligt - bliver aflastet for en del af undervis-

ningen ved en reduktion af antallet af studerende til fordel for andre hospitalet påhvilende opgaver som forskning, postgraduat undervisning og udvikling af nye arbejdsområder (specialer), jf. side 10 og side 23.

Københavns amts sygehusvæsen og Københavns hospitalsvæsen har fra både administrativ og lægelig side givet udtryk for, at man er villig til at bidrage til studenterundervisningen i større omfang end hidtil. Hospitalsvæsenene er allerede udbygget med alle specialer, herunder de for undervisningen nødvendige subspecialer og laboratorieafdelinger. De råder over en alsidig patientbelægning og et antal højt kvalificerede læger, der kan inddrages i undervisningen i de kliniske fag. Repræsentanterne for de to hospitalsvæsen har imidlertid såvel over for fakultetet som under udvalgets forhandlinger tilkendegivet, at den nuværende form for samarbejde med det lægevidenskabelige fakultet og Rigshospitalet er utilfredsstillende. Fra de i undervisningen deltagende læreres side er der navnlig peget på det uheldige i, at der ikke tillægges de lærere, som bærer en betydelig del af undervisningens reelle byrde og ansvar, det fulde formelle ansvar for undervisningen, herunder eksamen, således at der hverken hos lærere eller studerende skabes den af pædagogiske hensyn nødvendige interesse for undervisningen.

Fra administrativ side er det anført, at undervisning af såvel lægevidenskabelige studerende som af andre personalekategorier indgår som en del af hospitalsvæsenets opgaver, men at de stigende undervisningsopgaver, som påføres hospitalsvæsenet, kræver nøje planlægning og koordinering med hospitalsvæsenets øvrige funktioner. Man ønsker derfor ikke at fortsætte eller udvide samarbejdet på det eksisterende grundlag, 1934-ordningen om professorer ved den kliniske praktikantundervisning. Dette

Standpunkt er senest blevet understreget i sommeren 1967 i forbindelse med aftaler om midlertidig udvidelse af undervisningsvirksomheden ved de to hospitalsvæsen, som det på grund af den nye studieordnings iværksættelse har været nødvendigt at indgå mellem fakultetet og hospitalsvæsenene i afventning af resultaterne af nærværende udvalgs overvejelser.

Udvalget bekendt foreligger der ikke fra noget land klare tilkendegivelser om den principielt mest hensigtsmæssige størrelse af lægevidenskabelige læreanstalter. Grunden hertil er nok, at talrige, ofte lokale, faktorer medvirker til afgørelsen af kapaciteten for studenterundervisning. Medens kapaciteten ved det lægevidenskabelige 1. dels studium og de overvejende på laboratorier hvilende fag i 2. dels studiet hovedsagelig begrænses af lærer- og lokalekapaciteten, bliver antallet af patienter, der er egnede til at danne grundlag for undervisning, den afgørende faktor i de kliniske fag, der optager størstedelen af 2. dels studiet.

Ved undersøgelse af forholdene andetsteds har det vist sig vanskeligt at finde dokumentation for, hvor mange studerende der kan undervises med et givet antal patienter, idet dette er afhængigt af studieplanernes opbygning, med større eller mindre vægt lagt på den praktisk-kliniske studenterundervisning med hospitalstjeneste. Det fremgår således af afsnit II, kapitel 3 med bilag, at der for at gennemføre studieordningen af 1967 for semesterhold på 60 studerende er behov for ca. 20 specialafdelinger, hvilket under danske forhold vil svare til 1500-2000 sengepladser. Det bemærkes i denne forbindelse, at Aarhus universitets lægevidenskabelige fakultet på et tidspunkt, hvor antallet af 2. dels studerende nærmer sig 60-70 per semesterhold, er begyndt at henlægge en del af den praktisk-kliniske undervisning med hospitalstjeneste til afdelinger uden for Århus. Det samlede antal sengepladser på Århus kommunehospital og afdelinger på andre sygehuse i området, der deltager i undervisningen, er ca. 1850 (heri ikke medregnet Statshospitalet ved Århus). Ved Odense universitet må det forventes, at antallet af 2. dels studerende i de første år kommer til at ligge på ca. 20, stigende til 60 per semester efter den fulde udbygning af universitetet, hvor den kliniske undervisning skal foregå på Odense Amts og Bys Sygehus, som efter den igangværende udvidelse vil have ca. 1650 sengepladser. - Som omtalt side 23 og

i bilag 3, vil Rigshospitalet efter fuld udbygning have ca. 2300 sengepladser.

Af væsentlig betydning for, om et hospital eller en gruppe af hospitaler, der i øvrigt er af passende størrelse, kan danne grundlag for en lægevidenskabelig undervisningsinstitution, er ikke alene den lægelige bemanning, men tillige det forskningsmæssige miljø på stedet. For at de læger på hospitalet, der deltager i undervisningen, skal kunne yde denne på kvalitetsmæssig tilfredsstillende måde, er det nødvendigt, at de aktivt deltager i deres fags udviklingsarbejde, og det er, for at de skal kunne undervise i praktisk-kliniske fag, samtidig nødvendigt, at de selv i det daglige er beskæftiget med praktisk-klinisk arbejde.

Kravene til lærer/student-kvotienten varierer meget for de forskellige undervisningsformer. De kliniske kurser og klinikundervisningen, jf. afsnit I, kapitel 3, kræver et meget stort antal lærere. Alle lærere inddrages nu i overvejelserne vedrørende undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse, og deres arbejde må koordineres af den lærer, der har ansvaret for undervisningens omfang og eksamenskravene i de enkelte fag. Dette ansvar er i øjeblikket udelukkende placeret hos de professorer, der er medlemmer af det lægevidenskabelige fakultet. Det har vist sig vanskeligt at tilvejebringe en tilfredsstillende kontakt mellem disse og de talrige mere eller mindre fast tilknyttede lærere, der er spredt over de storkøbenhavnske hospitaler. Som i andre højere uddannelser er ønsket om nær kontakt mellem den ansvarlige professor og de øvrige akademiske lærere i de senere år fremført med stigende styrke. Også de studerende har beklaget, at så forholdsvis få af deres lærere var bærere af det fulde undervisningsmæssige ansvar, hvilket i praksis vil sige pligten til at afholde eksamen.

Af hensyn til disse vigtige problemer vedrørende koordination af undervisningen bliver også lærerforsamlingens størrelse af betydning for, hvilken størrelse en lægevidenskabelig undervisningsenhed bør have. Med studentertal på 50-100 per semesterhold i 2. dels studiet synes man at have et passende grundlag for selvstændige enheder med en professor som ansvarlig for hele uddannelsen, inklusive eksamen, i hvert fag i studieordningen. I hovedfagene medicin og kirurgi dog formentlig flere sideordnede fuldt ansvarlige professorer. Det fornødne hospitalsmæssige grundlag for en sådan enhed må skønnes af være 1500-2500 senge med alsidig

belægning. Det til hospitaler af denne størrelse knyttede antal faste læger (overlæger og assisterende overlæger) rummer under danske forhold et tilstrækkeligt antal kvalificerede personer som grundlag for udvælgelsen af lærere.

På denne baggrund anser udvalget det for påkrævet, at der for at sikre de studerende ved den kliniske del af lægestudiet en fuldt forsvarlig undervisning og for at skabe rimelige arbejdsvilkår for lærerne gennemføres en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet. Udvalget er af den opfattelse, at den hidtidige ordning med professorer ved den kliniske praktikantunder-

visning (1934-ordningen) bør ophøre, og at der i stedet bør etableres klinisk undervisning i fuldt omfang på lige fod med undervisningen på Rigshospitalet ved de to hospitalsvæsener, der tidligere omfattedes af 1934-ordningen, nemlig Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen, således at den kliniske del af studenterundervisningen fremtidig varetages af tre ligestillede undervisningsenheder.

I det følgende gøres rede for udvalgets undersøgelser og overvejelser vedrørende gennemførelsen af en sådan tredeling af undervisningen.

Kapitel 2.

Indpasning af undervisningen i hospitalsafdelingerne.

Udvalgets forslag om oprettelse af to nye undervisningsenheder medfører, at der til de hospitalsafdelinger, der bliver inddraget i undervisningen, vil blive henlagt en række nye opgaver i forbindelse med undervisning, forskning og studieadministration, og udvalget har derfor foretaget en sammenligning mellem en hospitalsafdelings sædvanlige opgaver og en undervisende afdelings særlige opgaver og overvejet, på hvilken måde man bedst kan løse de problemer, der følger af den øgede arbejdsbyrde på en undervisende afdeling.

De forskellige arbejdsopgaver på de storkøbenhavnske hospitalsafdelinger.

Ud fra hævdundne principper omfatter arbejdsopgaven på almindelige sygehusafdelinger, herunder de kommunale og amtskommunale sygehusafdelinger i Storkøbenhavn, i første række at varetage de behandlingsmæssige opgaver over for områdets befolkning. Arbejdsgangen er derfor tilrettelagt således, at enhver patient med behov for øjeblikkelig indlæggelse straks modtages, og således at alle, der har behov for sygehusbehandling, skal modtages efter kortest mulig ventetid, ligesom kronisk syge patienter ikke udskrives, før de kan modtages i hjemmet eller i egnede institutioner. En subspecialisering er i gang, hvorfor der også på landsdelbasis

modtages patienter fra områder uden for det egentlige sygehusområde. Adskillige afdelinger deltager i den krævende undervisning af vordende speciallæger, ligesom praktiserende læger modtager efteruddannelse.

Hertil kommer traditionsmæssige forpligtelser til studenterundervisning som led i det kliniske arbejde samt efter særlig aftale — og mod særligt honorar - undervisning på praktikantprofessor-, lektor- og tutorplan. På de storkøbenhavnske hospitalsafdelinger udføres endvidere videnskabeligt arbejde dels af lægechefen personlig, dels af yngre medarbejdere under dennes ledelse. Dette er ikke nogen absolut forpligtelse, og omfanget er afhængigt af den enkelte chef. Der påhviler tillige afdelingens chef væsentlige administrative opgaver såvel i det daglige arbejde som ved planlægning af afdelingens udvikling og indpasning i de fremtidige funktioner.

Endelig kræver undervisningen af det medicinske hjælpepersonale, omfattende adskillige personalegrupper, i stigende grad de ansatte lægers medvirken.

Arbejdsopgaverne ved en undervisende afdeling.

Når en hospitalsafdeling inddrages i studenterundervisningen, således at den får ansvaret

for uddannelsen af et bestemt antal studerende i afdelingens speciale enten i faget som helhed eller blot ved det kliniske kursus, vil såvel den ansvarlige chefs som afdelingens forpligtelser med hensyn til studenterundervisningen forøges i forhold til det ovenfor beskrevne.

Undervisningsopgaverne vil også blive forøget derved, at det fulde ansvar for undervisningen af det pågældende antal studerende henlægges til afdelinger, hvis chef er professor i faget.

Det hidtidige hospitalsmæssige arbejde vil i hvert fald ikke blive mindre og vil således i det mindste fortsat kræve samme samlede arbejdsindsats.

Da videnskabeligt arbejde er en væsentlig forudsætning for den akademiske undervisning, vil deltagelse i videnskabeligt arbejde blive en forpligtelse for afdelingens læger.

De administrative opgaver vil blive forøget med det ikke ubetydelige administrative og planlæggende arbejde ved undervisningen.

Heller ikke kravet om lægelig deltagelse i undervisningen af det medicinske hjælpepersonale vil med den i øjeblikket kendte organisation af disse uddannelser kunne mindskes.

Indpasning af den øgede arbejdsbyrde.

Udvalget har drøftet, under hvilke organisatoriske former den øgede arbejdsbyrde kan indpasses i en hospitalsafdelings samlede arbejde. Undervisningsopgaverne er under den hidtidige ordning med hospitalsadministrationernes billighed blevet varetaget af enkeltpersoner - praktikantprofessorer og andre lærere — mod særligt honorar. Undervisningen har således måttet varetages ved siden af det almindelige arbejde på afdelingen. Man kan dog ikke se bort fra, at sådant ekstraarbejde på grund af undervisning i enkelte tilfælde kan have været medvirkende årsag til udvidelse af en afdelings lægestab.

Når en afdeling bliver undervisende afdeling må der lægges vægt på, at hele lægestaben yder bidrag til den undervisning, der finder sted under det daglige kliniske arbejde på stuegang, i operationsstue, ved konferencer og under deltagelse i vagtarbejde. Den formaliserede undervisning ved forelæsninger, eksaminatoriske klinikker m. v. må som hidtil varetages af enkelte hertil udpegede lærere. Det er endvidere af betydning for undervisningsmiljøet, at der for alle, der ønsker og evner det, er mulighed for deltagelse i forskning. På en undervisende

afdeling må således i første række faste læger og 1. reservelæger, men også de øvrige læger, ansættes med forpligtelse over for alle afdelingens opgaver, klinisk arbejde, undervisning og forskning.

Fastsættelse af hvor stor en stab, der er nødvendig til varetagelse af samtlige disse opgaver, må ske efter overvejelser vedrørende den enkelte afdeling og det enkelte fag og vil være afhængig på den ene side af den eksisterende stab og dennes udnyttelse alene til de af undervisningen uafhængige opgaver og på den anden side af de undervisningsmæssige og videnskabelige opgaver inden for de enkelte fag, herunder om afdelingen skal påtage sig hele undervisningen i faget eller alene praktisk-klinisk undervisning med hospitalstjeneste eller blot skal yde bidrag gennem enkelte undervisningstimer.

Spørgsmålet om den nødvendige stabsudvidelse kan efter udvalgets opfattelse bedst vurderes således, at den øgede arbejdsbyrde beregnes som arbejdstimer og derpå omregnes til arbejdsår for en eller flere læger, som skulle føjes til afdelingens tidligere lægestab. Afdelingens ansvarlige lægechef skulle herefter fordele undervisningsopgaverne mellem de enkelte medlemmer af lægestaben, uden at disse modtog særligt honorar for afholdelse af forelæsninger, eksaminatoriske klinikker m. v.

Ud fra det synspunkt, at det med tilrettelæggelse og gennemførelse af formaliseret undervisning forbundne betydelige ansvar entydigt må placeres hos enkeltpersoner, har der hidtil været ydet disse et særligt honorar.

Hvorvidt det vil være nødvendigt at opretholde en honorarordning for de professorer, lektorer og andre, som varetager formaliseret undervisning, er et spørgsmål, som udvalget under hensyn til de igangværende forhandlinger om en ny ordning for statens tjenestemænd ikke finder det muligt at tage stilling til. Hertil kommer, at udvalget finder, at et eventuelt honorarspørgsmål næppe kan løses uden medvirken af de pågældende hospitalsvæsener og organisationer.

Personalmæssige og økonomiske konsekvenser.

Som ovenfor anført vil en hospitalsafdelings overgang til at blive undervisende afdeling medføre en forøgelse af den samlede arbejdsbyrde, der påhviler afdelingen. Forøgelsen af arbejdsbyrden vil imidlertid ikke være lige stor

ved alle afdelinger, der inddrages i undervisningen. Undervisningen i de forskellige fag er af forskelligt omfang, og nogle afdelinger skal kun påtage sig en del af undervisningen i det til afdelingens speciale svarende fag. Hertil kommer, at afdelingernes nuværende stabsforhold er varierende.

Under hensyn til dette kan en endelig opgørelse over behovet for stabsudvidelser ved overgang til funktion som undervisende afdeling kun foretages efter en detaljeret opgørelse af undervisningens omfang i hvert enkelt fag sammenholdt med de eksisterende forhold på de afdelinger, hvortil undervisningen vil blive henlagt ved vedkommende chefs eller chefers ansættelse som universitetslærere.

Udvalget har foretaget en detaljeret opgørelse over det antal arbejdstimer, undervisningen i de enkelte kliniske fag vil kræve, jf. bilag 5, men skønner, at det ligger uden for dets opgaver at sammenholde den under en nyordning nødvendige stab ved de enkelte afdelinger med disses eksisterende stabe.

Imidlertid er man af den opfattelse, at en modelgennemgang er nødvendig for at give vejledende retningslinjer, der kan danne grundlag for de konkrete afgørelser, der må træffes ved forhandlinger mellem parterne ved ordningens gennemførelse.

Grundlaget for udvalgets overvejelser om opgavernes fordeling på de forskellige ansættelsesformer er en skematisk arbejdsfordeling, offentliggjort i en svensk betænkning af 1966 om »De statliga undervisningssjukhusens organisation«, afgivet af »1963 års klinikutredning« (Statens offentliga utredningar 1966: 37).

Den svenske fordeling forudsætter pr. læge 1800 egentlige arbejdstimer om året, der for de enkelte ansættelsesformer fordeles sig på følgende måde:

	O	c	ver ke	li c	si	r	e
Klinisk arbejde. .	600	1200	900	900	}	1800	}
Undervisning ..	800	400	400	600			
Forskning	400	200	500	300			
	1800	1800	1800	1800	1800		

Ovenstående opstilling er tilpasset danske forhold med hensyn til stillingskategorier og er

forenklet, idet man vel har anvendt det svenske grundlag, men ikke har medtaget visse detaljer. Man har således ved beregningen ikke opdelt den forskningsmæssige indsats og den praktisk-kliniske undervisningsindsats, som hviler på den mindre kvalificerede gruppe af afdelingens læger, reservelægerne. Dette skønnes forsvarligt, fordi den enkelte reservelæges forsknings- og undervisningsmæssige indsats varierer med lægens kvalifikationer.

Til forståelse af den skematiske fremstilling i bilag 5 vedrørende omfanget af undervisningsbyrden i de enkelte fag, gennemgås som eksempel undervisningen i faget pædiatri og dennes indpasning dels på en afdeling, hvortil professoren i faget er knyttet, dels på en afdeling, der blot varetager det kliniske kursus. Pædiatrien er valgt som eksempel, fordi omfanget af undervisningen i dette speciale ligger imellem omfanget i de største og de mindste kliniske fag.

Arbejdsopgaverne ved afdelingerne i dag er som tidligere omtalt side 29. Modelgennemgangen forudsætter, at afdelingernes lægelige bemanding er i overensstemmelse med betænkning af 1. april 1964 vedrørende opbygningen af lægestabene ved danske sygehuse,¹⁾ d.v.s. 2 faste læger, 2 1. reservelæger og 4 reservelæger. Arbejdsopgaverne i fremtiden vil blive som omtalt side 30.

Undervisningens omfang i faget pædiatri er efter studieplanen med et semesterhold på 60 studerende følgende:

Katedrale forelæsninger: I 5., 6. og 7. semester 2 ugentlige forelæsninger for hvert semesterhold, d.v.s. 15 uger med 2 timer for i alt 3 hold eller 180 timer årligt. Den samlede arbejdsbyrde ved en katedral forelæsning kan efter det i den svenske betænkning side 80 oplyste og ifølge danske erfaringer meddelt udvalget af enkelte af dettes medlemmer sættes til 6 timer. Herefter medgår i alt 1080 timer årligt til denne undervisningsform.

Eksamination og administration: Arbejdsbyrden herved kan på lignende måde ansættes til 200 timer årligt.

Kliniske kurser: Der skal afholdes kursus af 4 ugers varighed for hold på 60 studerende opdelt i hold på 6. En afdeling kan afholde 5 så-

¹⁾ Offentliggjort i Ugeskrift for Læger nr. 33, 13. august 1964.

danne kurser per semester. Da hver afdeling således kun kan varetage undervisningen af 30 studerende, må 2 afdelinger inddrages i denne undervisning. På hver af disse afdelinger undervises 40 uger om året, omfattende 6 formaliserede undervisningstimer om ugen eller 240 timer årligt. Sættes arbejdsbyrden ved disse undervisningstimer til 2 timer, bliver denne i alt 480 timer årligt. Praktisk-klinisk tilrettelagt undervisning i den normale arbejdstid og under vagterne i forbindelse med kursus ansættes lavt til ca. 10 timer om ugen eller 400 timer årligt.

Ved den afdeling, hvortil professoren er knyttet, medfører undervisningen følgende forøgelse af arbejdsbyrden: Katedrale forelæsninger 1080 timer årligt + eksamination og administration 200 timer årligt + kliniske kurser 880 timer årligt = 2.160 timer årligt. Ved den afdeling, der blot varetager kliniske kurser, medfører undervisningen forøgelse af arbejdsbyrden med 880 timer årligt.

Ved begge typer af undervisende afdelinger må tillige *forskningen* indpasses som en pligt-mæssig del af afdelingens arbejde. Ved en afdeling med en stab på 2 faste læger og 2 1. reservelæger bør der efter ovenstående opgavefordelingsskema anvendes $400 + 500 + 300 + 300 = 1.500$ timer årligt på forskning. Selv om der ved storkøbenhavnske hospitalsafdelinger trods hård belastning med praktisk arbejde, allerede udføres nogen forskning, vil den nye forpligtelse dog virke som en forøgelse af den samlede arbejdsindsats. Behovet for forøgelse af arbejdskraften til denne opgave antages skønmæssigt at variere mellem 300 og 1500 timer årligt.

Undervisning og forskning vil således ved den afdeling, hvortil professoren er knyttet, betyde en forøgelse af arbejdsbyrden med 2.460—3.660 timer årligt, hvilket svarer til $1\frac{1}{2}$ –2 lægers fulde arbejdsindsats, og ved afdelinger, der alene varetager kliniske kurser, en forøgelse af arbejdsbyrden med 1.180–2.380 timer årligt eller svarende til 1 – $1\frac{1}{2}$ lægers fulde arbejdsindsats.

Det må herved erindres, at de kliniske assistentstillinger, der ønskes oprettet ved de undervisende afdelinger, hvor en af lægerne beklæder et professorat, overvejende er forskerstillinger, jf. side 33.

Som ovenfor anført forudsættes afdelingen bemanded efter stabsopbygningsudvalgets norm

med i alt 8 læger; der er således 14.400 timer til rådighed om året, og disse timer beslaglægges i øjeblikket i overvejende grad af klinisk arbejde, og kun en mindre del anvendes til forskning. Når en afdeling bliver undervisende afdeling, hvortil professoren er knyttet, skal timerne i henhold til ovenstående opgavefordelingsskema fordeles under hensyntagen til de afdelingen dermed pålagte opgaver:

	Overlæge, professor	Assisterende overlæge	2 første reservelæger	4 reservelæger	I alt
Klinisk arbejde	600	900	1800	7200	10500
Undervisning	800	400	1200		2400
Forskning	400	500	600		1500
	1800	1800	3600	7200	14400

Det bemærkes, at de for reservelægerne opførte 7200 timer på klinisk arbejde også omfatter de pågældendes deltagelse i studenterundervisning og forskning. Endvidere må det forudses, at den nyligt indførte specialistuddannelse, jf. side 15, i stigende grad vil lægge beslag på reservelægernes arbejdstid, idet de skal afse tid til at undervise yngre kolleger og til selv at modtage undervisning. De nedenfor nævnte timetal for undervisning og forskning er ubetinget minimumstal, der er baseret på en modelopstilling, som ikke tager hensyn til disse opgaver. Man henviser i denne forbindelse til de i bilag 3 givne oplysninger om de respektive hospitalers stabe og patientantal.

Da det var en forudsætning, at afdelingen havde 14.400 timer til rådighed for klinisk arbejde, vil det ses, at beslaglæggelse af 2.400 timer til undervisning og 1.500 timer til forskning, i alt 3.900 timer, vil medføre, at den samlede arbejdsbyrde ved afdelingen forøges fra 14.400 til 18.300 timer årligt, eller at der med andre ord mangler 3.900 timer i, at samtlige afdelingens funktioner kan varetages.

Dette betyder, at den forøgede arbejdsbyrde ved den undervisende afdeling kompenseres ved ansættelse af yderligere 2 læger.

Det skal på ny fremhæves, at ovenstående opstilling vedrører en enkelt tænkt afdeling i et valgt speciale, og at det forudsættes, at det ordinære professorat i faget er knyttet til vedkommende afdeling. For andre undervisende

afdelinger, som kun varetager det kliniske kursus, er stabsudvidelsesbehovet som tidligere anført mindre, varierende fra fag til fag, afhængigt af undervisningsopgavernes størrelse og den pågældende afdelings nuværende stabs størrelse og pligter.

Udvalget understreger, at der er tale om en

model tegnet i store træk, men mener ved den valgte fremgangsmåde med de ovennævnte forbehold vedrørende reservelægernes forskning og specialistuddannelse at have givet et grundlag for skøn over mindstekrav til en forsvarlig indpasning af de nye opgaver på eksisterende hospitalsafdelinger.

Kapitel 3.

Undervisningskapaciteten ved de storkøbenhavnske hospitaler. Lærerbehov.

I det følgende belyses mulighederne for med hensyn til lærere og specialafdelinger at henlægge hele undervisningen til 2. del af lægevidenskabelig embedseksamen for en del af de studerende til hospitaler under Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen. Udvalget har gennemgået kravene i studieordningen af 1967 til undervisningskapaciteten i samtlige fag til 2. del. I dette kapitel redegøres såvel for de foreliggende muligheder som for udvalgets overvejelser vedrørende udvalgte typiske fag. De hertil svarende oplysninger og overvejelser vedrørende samtlige 2. dels fag fremlægges i oversigtsform i bilag 6.

For at kunne overdrage de nye undervisningsenheder det fulde ansvar for undervisningen og den afsluttende eksamination vil det være nødvendigt at oprette ordinære professorater i de fleste 2. dels fag ved hver af de nye undervisningsenheder. Foruden ansvaret for den praktisk-kliniske undervisning ved de hospitalsafdelinger, ved hvilke de er overlæger, vil professorerne have en række andre undervisningsmæssige opgaver, der fremgår af den skematiske opstilling for de enkelte fag. Herudover vil der, af hensyn til undervisningens koordination inden for hver ny undervisningsenhed, blive pålagt de ordinære professorer et betydeligt administrativt arbejde ved i samråd med de øvrige lærere inden for faget og de studerende at organisere undervisningen.

Af hensyn til timeplanens mest hensigtsmæssige tilrettelæggelse såvel med hensyn til rationel udnyttelse af lokaler som til, at de studerende bør have mulighed for at deltage i undervisningen uden at skulle tilbagelægge større afstande mellem lektionerne, vil det i en overgangsperiode i et vist omfang være nødvendigt,

at professorerne ved de nye enheder henlægger den forelæsningsmæssige undervisning til auditorier, der ikke ligger i direkte tilknytning til deres sædvanlige arbejdssted.

I lighed med gældende ordning ved de nuværende to fuldt udbyggede lægevidenskabelige fakulteter i København og Århus foreslås endvidere, at der oprettes en stilling som klinisk assistent i tilknytning til hvert af de nye ordinære professorater. Den kliniske assistent skal bistå professoren ved undervisningens forberedelse og gennemførelse samt i begrænset omfang selv undervise. Hans hovedopgave er imidlertid at drive forskning inden for det forskningsområde, som er afdelingens, og derved bidrage til den videnskabelige standard, som er en forudsætning for den akademiske undervisning ved afdelingen.

På dette for de nye undervisningsenheder særlige arbejdsgrundlag og ud fra den hidtidige bemanding med lærere under det lægevidenskabelige fakultet, navnlig på Rigshospitalet, har udvalget under hensyntagen til den nye studieordnings krav opstillet forslag til lærerstab i hvert enkelt fag ved hver ny undervisningsenhed.

Medicin og kirurgi indtager en central plads i det lægevidenskabelige 2. dels studium. Undervisningen i de andre fag grupperer sig mere eller mindre om undervisningen i medicin og kirurgi og forudsætter, at de studerende har basale kundskaber i medicin og kirurgi. 2. dels studiet indledes derfor med et propædeutisk kursus i medicin og kirurgi i 1. semester, selv om undervisningen i 1. og 2. semester i øvrigt koncentrerer sig om farmakologi, hygiejne, medicinsk mikrobiologi og patologisk anatomi. I 3. semester undervises næsten udelukkende i

medicin og kirurgi, og undervisningen i disse fag fortsætter derefter i 5., 6. og 7. semester, hvor disse fag også har en central placering.

Da undervisningens omfang og organisation praktisk taget er ens for medicin og kirurgi, vil kun forholdene vedrørende det ene fag, medicin, blive gennemgået i detaljer i det følgende, idet bemærkes, at den nære sammenknytning med undervisningen i kirurgi medfører, at dette fag jævnligt vil blive omtalt sideløbende med medicin.

Medicin.

A. Undervisningens omfang.

- 1 semester: Propædeutisk klinisk kursus 3 timer ugentlig i 15 uger:
Forelæsninger i infektionssygdomme 1 time ugentlig i 15 uger.
- 3. semester: Klinisk kursus af 9 ugers varighed og i tilknytning hertil 3 undervisningstimer ugentlig i 20 uger.
- 5.-7. semester: Forelæsninger 3 timer ugentlig i 15 uger for tre semesterhold under ét.
- 7. semester: Eksaminatorisk klinik 3 timer ugentlig i 15 uger.
- Eksamen: En mundtlig og en skriftlig eksamination af 1 hold hvert semester.

Hertil kommer deltagelse i den såkaldte tværgående undervisning (symposier) i 5.-7. semester.

B. Fordeling på hold og afdelinger.

Det propædeutiske kursus i 1. semester foregår på de afdelinger, hvortil det kliniske kursus i 3. semester er henlagt. De studerende kan muligvis undervises i noget større grupper end ved kursus i 3. semester.

Ved det kliniske kursus i 3. semester gives sideløbende 3 ugentlige undervisningstimer i medicin og 3 i kirurgi i hele semesteret. Derimod foregår den praktisk-kliniske undervisning med hospitalstjeneste i den ene halvdel af semesteret på medicinsk afdeling, i den anden halvdel på kirurgisk afdeling. For at kunne kombinere en sådan praktisk og mere teoretisk undervisning må en medicinsk og en kirurgisk afdeling arbejde sammen om undervisningen, således at undervisningen i de egentlige undervisningstimer kan koordineres med hensyn til såvel tid og sted som emne.

Af hensyn til såvel patienter som studerende bør holdstørrelsen til undervisningstimerne i 3. semester ikke overstige 12, jf. side 15. Et sådant hold er ved den praktisk-kliniske undervisning som nævnt fordelt med halvdelen på medicinsk og halvdelen på kirurgisk afdeling. Denne ordning er hensigtsmæssig, fordi det næppe er muligt at yde en tilfredsstillende praktisk-klinisk undervisning for hold på mere end ca. 6 studerende per hospitalsafdeling. Årsagen hertil er, at belastningen for afdelingernes lægestabe ved en sådan individuel form for undervisning er direkte afhængig af antallet af studerende, hvorfor holdstørrelsen bestemmes af lægestabens størrelse. Hold væsentlig større end 6 vil næppe være acceptabelt for de fleste hospitalsafdelinger, jf. beskrivelse af kravene til undervisningen i afsnit I, kapitel 3, side 13-15.

Ved fordeling af et semesterhold på ca. 200 studerende med 80 på Rigshospitalets undervisningsenhed og 60 på hver af de to nye undervisningsenheder skal der således i 3. semester ved hver af de nye enheder undervises mindst 5 hold og ved Rigshospitalets enhed mindst 6 hold. Det hertil nødvendige antal medicinske afdelinger findes såvel ved Københavns hospitalsvæsen som ved Københavns amts sygehusvæsen, ligesom Rigshospitalet ved samarbejde med Frederiksberg Hospital råder over det fornødne antal afdelinger.

C. Antal lærere.

For medicin vil det nødvendige antal lærere ved hver ny undervisningsenhed være følgende: 2 professorer, der sammen har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning og eksamen.

2 lektorer, der sammen med professorerne foruden deltagelse i det kliniske kursus varetager den systematiske undervisning i 5.-7. semester, de eksaminatoriske klinikker og deltager i den tværgående undervisning og eksamen.

14 andre lærere, der dels varetager det propædeutiske kursus i 1. semester, dels det kliniske kursus i 3. semester og den dermed forbundne undervisning.

De øvrige egentlige kliniske fag.

Den i studieordningen af 1967 omhandlede tilrettelæggelse af undervisningen i 4. semester er en nyskabelse i det lægevidenskabelige studium. Undervisningen i 4. semester omfatter

praktisk-klinisk undervisning med hospitalstjeneste i fagene dermato-venerologi, neurologi, gynækologi-obstetrik, psykiatri og pædiatri og er som undervisningen i 3. semester en forudsætning for den senere teoretiske undervisning i de omhandlede fag. Der har tidligere været praktisk tjeneste for de studerende i de fleste af ovennævnte fag (såkaldt praktikanttjeneste, se side 14), men der var ikke til denne tjeneste knyttet krav til afdelingen om timeplanmæssig undervisning. En sådan er nu fastsat med et vist antal — som regel 6 — timer ugentlig for fagene i 4. semester.

Heller ikke denne del af praktisk-klinisk undervisning med hospitalstjeneste kan afvikles udelukkende på Rigshospitalets afdelinger, hvorimod den uden større vanskeligheder kan fordeles på samme måde som den praktisk-kliniske undervisning i medicin og kirurgi på tre undervisningsenheder med 60 studerende til hver af de foreslåede nye enheder og 80 til Rigshospitalet.

I andre kliniske fag: anæstesiologi, klinisk kemi, psykiatri og radiologi påbegyndes undervisningen i 3. semester. Da en stor del af de studerende, uanset om en fuldstændig tredeling af 2. dels undervisningen ikke gennemføres, må gennemgå undervisning i 3. semester i medicin og kirurgi på hospitalsafdelinger uden for Rigshospitalet, vil det under alle omstændigheder af praktiske grunde også være nødvendigt at henlægge undervisningen i 3. semester i anæstesiologi, klinisk kemi, psykiatri og radiologi til hospitaler uden for Rigshospitalet for en del af de studerende. Undervisningen i oto-rhinolaryngologi, dermato-venerologi samt oftalmologi er placeret i 5. respektive 6. semester og består for en væsentlig del af eksaminatoriske klinikker og demonstrationer, hvorfor den kun kan gives for små hold. En fordeling på flere undervisningssteder har derfor allerede under tidligere studieordninger været nødvendig såvel af hensyn til patienterne som til de studerende og lærerne. Denne ordning må derfor opretholdes og efter udvalgets opfattelse udbygges til at omfatte hele undervisningen samt den afsluttende eksamination.

Af hensyn til koordination af undervisningen i de enkelte egentlige kliniske fag gennem de nye enheders lærerforsamlinger og navnlig af hensyn til mulighederne for placering af det pædagogiske ansvar for alle dele af undervisningen hos en enkelt person, ikke som i øje-

blikket blot for de kliniske kurser, finder udvalget det nødvendigt, at der udpeges en ordnær professor i hvert enkelt fag inden for hver af de nye enheder.

Derimod må antallet af øvrige lærere variere efter fagenes undervisningsmæssige forpligtelser; med hensyn til en detaljeret gennemgang af undervisningsopgaverne og lærerbehovet henvises til bilag 6.

Patologisk anatomi

indtager en mellemstilling imellem de ovenfor omtalte egentlige kliniske fag og de øvrige 2. dels fag, de såkaldte parakliniske fag, hvor undervisningen alene er baseret på lærere knyttet til universitetets institutter, og som ikke direkte har patienter og dermed hospitalsafdelinger som forudsætning for undervisningen. Det er derfor nødvendigt at redegøre mere detaljeret for udvalgets overvejelser vedrørende dette fag.

A. Undervisningens omfang.

1. semester:	Forelæsninger 2 timer ugentlig i 15 uger. Demonstration af frisk materiale 1 time ugentlig i 15 uger.
2. semester:	Forelæsninger 1 time ugentlig i 15 uger. Kursus i mikroskopi 2 timer ugentlig i 15 uger.
3. semester:	Demonstration af frisk materiale 1 time ugentlig i 20 uger.
5. semester:	Forelæsninger 2 timer ugentlig i 15 uger. Demonstration af frisk materiale 2 timer ugentlig i 15 uger.
Eksamen:	Eksamination af 2 hold hvert semester - nemlig efter 2. og efter 5. semester.

Hertil kommer deltagelse i den såkaldte tværgående undervisning (symposier) i 5.-7. semester.

En betydelig del af undervisningen er baseret på demonstration af frisk materiale fra sektioner og præparater fra studiesamling samt i stigende grad på fotografisk og lignende materiale. Denne undervisning stiller kapacitetsmæssige krav, der ligner kravene i de kliniske fag, idet materiale kun kan være til stede i passende omfang på hospitaler med en stor patientbelægning. Den væsentlige forskel mellem denne undervisning og de praktisk-kliniske kurser er, at de studerende kun er til stede i den un-

dervisende patologisk-anatomiske afdeling, medens de skemalagte demonstrationer finder sted. Ved det praktiske kursus i mikroskopi (histologi) gennemgår de studerende histologiske præparater under individuel vejledning. Bortset fra forelæsningserne må undervisningen derfor gives for mindre hold.

Rigshospitalet har allerede i en årrække ikke haft tilstrækkeligt materiale til at kunne dække hele den praktisk prægede undervisning, hvorfor en del af denne er henlagt til to overlæger (prosektorer) på henholdsvis Kommunehospitalet og Bispebjerg Hospital. Disse er ansat som lektorer på lignende vilkår som professorerne ved den kliniske praktikantundervisning (jf. side 9).

Ved studieordningen af 1967 er kravene til undervisning i patologisk anatomi udvidet, og hver studerende skal eksamineres to gange mod tidligere en gang. Da undervisningen er fordelt over 1., 2., 3. og 5. semester med såvel demonstrationer og kurser som forelæsninger i de fleste af disse semestre, skønnes det at være mindre hensigtsmæssigt at adskille demonstrationer, der som hidtil under alle omstændigheder må foregå uden for Rigshospitalet for en del af de studerende, fra forelæsninger og kurser. Endvidere vil det store antal forelæsninger, 5 forskellige om ugen, og kursus i mikroskopi for flere hold hver to timer om ugen i hele semesteret, være en betydelig belastning for en enkelt institution.

Udvalget skønner derfor, at det vil være mest hensigtsmæssigt, at undervisningen i patologisk anatomi påbegyndes samtidig med oprettelsen af de nye undervisningsenheder, således at hver undervisningsenhed straks får det fulde ansvar for undervisning og eksamen.

B. Fordeling på hold og afdelinger.

Rigshospitalets undervisningsenhed vil i samarbejde med Frederiksberg Hospital i fornødent omfang kunne skaffe frisk materiale til undervisning af 80 studerende.

Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen har egnede afdelinger med det fornødne materiale på hvert af de store hospitaler.

C. Antal lærere.

For patologisk anatomi vil det nødvendige antal lærere ved hver ny undervisningsenhed være følgende:

1 professor, der har ansvaret for tilrettelæg-

gelse og gennemførelse af undervisning og eksamen.

2 lektorer, der sammen med professoren varetager forelæsningserne og deltager i eksamen. Lektorerne må desuden være med til at tilrettelægge og lede kursus i mikroskopi og demonstrationer af frisk materiale.

4 andre lærere, der sammen med lektorerne varetager demonstrations- og kursusundervisningen. - Antallet af andre lærere er dog afhængigt af holdstørrelsen og dermed af antallet af hold.

De parakliniske fag.

Med hensyn til de parakliniske fag: arvepatologi, farmakologi, hygiejne, medicinsk mikrobiologi, retsmedicin og socialmedicin henvises, for så vidt angår spørgsmålet om den lærer- og bygningsmæssige kapacitet, til redegørelsen i afsnit I, kapitel 2 og 5. Som omtalt er ingen af de nævnte fagområder i øjeblikket repræsenteret ved egentlige institutter eller afdelinger inden for de kommunale og amtskommunale hospitaler. Fagene har imidlertid en vigtig funktion i den tværgående undervisning, de såkaldte symposier, og tilstedeværelsen af lærere i disse fag i de lærerforsamlinger, som skal planlægge og gennemføre en samlet 2. dels undervisning, vil være af stor betydning for at skabe et lødigt og alsidigt undervisningsmiljø. Som udtryk for den betydning, disse fag tillægges fra hospitalernes side, kan der ved de største hospitaler konstateres en tendens til etablering af afdelinger i fagområder, som er nært beslægtede med nogle af de parakliniske fag, og som varetager opgaver af praktisk betydning for klinikken, eksempelvis blodtypeserologi, klinisk farmakologi og klinisk mikrobiologi.

Udvalget må tillægge det stor betydning, at institutbyggeriet på Blegdamshospitalets grund, det såkaldte Panuminstitut, påbegyndes snarest muligt, uanset at dette kun i ringe omfang vedrører 2. dels studiet. Udvalget kan herved tilslutte sig det i fakultetets skrivelse af 27. januar 1966 (se side 10) anførte, at det må anses for nødvendigt, »at de eksisterende og kommende institutter placeres samlet, og at de tillige i administrativ henseende kommer til at udgøre en helhed. Herved kan man skabe optimale betingelser for, at den grundvidenskabelige forskning kan gennemgå den differentiering, som er nødvendig for at skabe en sagkundskab af fornøden bredde. Også de begrænsede økonomiske midler, der er til rådighed for de teoretiske

discipliner og vanskelighederne med at rekruttere kvalificeret personel til disse, gør det hensigtsmæssigt at koncentrere ressourcerne om større, samarbejdende institutioner. Endelig kan det nævnes, at også kommende kliniske enheders behov for kontakt med grundvidenskabelig sagkundskab bedre vil kunne dækkes ved udvikling af en samlet udifferentieret forskningsgruppe end ved etablering af geografisk og administrativt splittede grupper.

En geografisk og administrativ samling af de teoretiske institutter hindrer naturligvis ikke, at institutterne med henblik på studenterundervisningen vil kunne fungere som flere parallelle undervisningsenheder.«

Udvalget peger herved på, at de teoretiske 2. dels fag har nøje berøringsflade med de kliniske fagområder, men også har behov for et intimt samarbejde med andre teoretiske institutter, såvel lægevidenskabelige institutter som institutter under det matematisk-naturvidenskabelige fakultet og andre højere læreanstalter, der som et biologisk center er placeret på arealet omkring det kommende Panuminstitut.

Denne placering er central i forhold til de storkøbenhavnske hospitaler, og de tidligere nævnte klinisk-teoretiske enheder, som er under opbygning på flere af de store hospitaler, vil

være velegnede til at slå bro mellem de teoretiske og de kliniske discipliner. På langt sigt er det muligt, at disse klinisk-teoretiske enheder vil kunne udbygges til at overtage den undervisning, som indtil videre må være koncentreret på de centrale institutter.

Ved planlægning af nye store hospitaler, som tænkes inddraget i undervisningen, vil det efter udvalgets opfattelse være nødvendigt, at der allerede nu reserveres egnede arealer til dette formål, ligesom det vil være af største betydning, at der ved sådanne hospitaler planlægges laboratorier til videnskabeligt arbejde, herunder også til dyreeksperimentelle undersøgelser.

Det skal endelig tilføjes, at udvalget er af den mening, at der i de parakliniske fag — så snart der er personalemæssig mulighed herfor — må udpeges professorer, som har deres arbejdssted på de centrale institutter, men hver for sig varetager undervisning og eksamination af de studerende ved en af de tre parallelle undervisningsenheder, og som er medlemmer af lærerforsamlingen i den pågældende undervisningsenhed.

Med hensyn til en detaljeret gennemgang af undervisningsopgaverne og lærerbehoget i de parakliniske fag henvises til bilag 6.

Kapitel 4.

Administrative og kollegiale forhold. Besættelse af stillinger.

Udvalgets overvejelser.

Som det fremgår af redegørelsen i afsnit I, kapitel 4, side 16ff., om de undervisende institutioners organisatoriske forhold, varetages undervisningsmæssige forhold — herunder ansættelser og afskedigelser af de til undervisningen knyttede lærerkræfter - af Københavns universitets forskellige organer, af hvilke navnlig fakultetets funktioner har direkte betydning for de administrative og kollegiale forhold vedrørende undervisningen.

De til hospitalsvæsenet knyttede faglige organer (lægeråd, overlægeforsamlinger, hospitalsråd, hospitalsudvalg samt overlægeråd) er fortrinsvis rådgivende organer for hospitalsmyndighederne i spørgsmål af lægelig interesse for hospitalerne. Udvalget har overvejet, om disse organer vil kunne overtage en del af de funktioner vedrørende undervisningsforhold, som i

dag er henlagt til fakultetet, men er nået til det resultat, at de eksisterende kollegiale organer på Rigshospitalet, Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen på grund af deres sammensætning og de dem tillagte opgaver ikke kan anses for egnede til at udøve de funktioner af studieadministrativ art, som det vil være naturligt at delegere til den enkelte undervisningsenhed.

Udvalget har ligeledes overvejet, om fakultetet også efter oprettelsen af de nye undervisningsenheder vil være i stand til at varetage samtlige studieadministrative opgaver vedrørende det lægevidenskabelige studiums 2. del. Imidlertid forudsætter oprettelsen og driften af undervisningsenhederne uden for Rigshospitalet på grund af disses tilknytning til de kommunale og amtskommunale hospitaler et snævert samarbejde mellem vedkommende hospitalsad-

ministration og de under denne ansatte læger, der virker som universitetslærere. Eksempelvis kan anføres, at indpasningen af undervisningen i det daglige hospitalsarbejde kun kan finde sted på lokalt plan. Endvidere må det tages i betragtning, at udbygningen af de to nye undervisningsenheder til selvstændige kliniske lægeskoler vil kræve, at der tillægges lærerstabene på disse en vidtgående autonomi i undervisningsmæssig henseende inden for rammerne af den til enhver tid gældende eksamensordning og den af det samlede fakultet vedtagne studieordning.

Udvalgets forslag går herefter ud på, at der til støtte for fakultetet etableres en organisation ikke alene på de to nye undervisningsenheder, men også på Rigshospitalet til løsning af såvel interne som eksterne opgaver undervisningen vedrørende, og til at forestå den fornødne koordination i det omfang, denne ikke naturligt sker ved det samlede fakultet.

Forslag til undervisningsenhedernes organisation.

På hver af de tre undervisningsenheder oprettes en *lærerforsamling*, bestående af alle ved undervisningsenhederne virkende professorer, docenter, lektorer og et af konsistorium fastsat antal medlemmer, der vælges af og blandt de øvrige ved undervisningsenheden virkende lærere samt eventuelt stipendiater og kliniske assistenter. Endvidere bør de studerendes råd have adgang til blandt de medlemmer, der studerer ved undervisningsenheden, at udpege repræsentanter, der deltager i lærerforsamlingens forhandlinger. Lærerforsamlingens valgte medlemmer samt de studerendes repræsentanter bør vælges for 1 år ad gangen.

Lærerforsamlingen foreslås tillagt følgende opgaver:

at vælge en formand blandt de ved undervisningsenheden ansatte professorer. Valget bør gælde for 3 år. Genvalg skal kunne finde sted,

at vælge en næstformand for 3 år ligeledes blandt professorerne. Genvalg skal kunne finde sted,

at rådgive undervisningsenhedernes repræsentanter i de kollegiale forsamlinger med hensyn til sager vedrørende gennemførelse af eksamens- og studieordninger, der berører undervisningsenheden. Sådanne sager skal af formanden forelægges lærerforsamlingen til udtalelse,

at vælge et forretningsudvalg på 5 medlemmer for 3 år (se herom nedenfor), og

at fastsætte lærerforsamlingens forretningsorden.

Lærerforsamlingen nedsætter af sin midte et *forretningsudvalg* på 5 medlemmer. Lærerforsamlingens formand og næstformand bør være fødte medlemmer af forretningsudvalget, og formanden bør være formand for dette. Studenterrepræsentanter deltager i udvalgets møder, dog således at udvalget har mulighed for ved beslutning i det enkelte tilfælde at bestemme, at en sag skal behandles uden deltagelse af studerende.

Forretningsudvalget bør have til *opgave*:

at rådgive lærerforsamlingens formand med hensyn til dennes ledelse af undervisningsenheden.

at udtale sig i alle sager vedrørende undervisningsenhedens budget,

at behandle og træffe beslutning i sager vedrørende undervisningsopgavernes fordeling i det omfang, dette ikke er overladt til den enkelte undervisende afdeling, fordelingen af undervisningslokaler, udnyttelsen af apparatur m. v.,

at udpege 3 medlemmer, heraf formanden og næstformanden, til et koordinationsudvalg mellem lærerforsamlingen og læge(overlæge)rådet (hospitalsrådet). (Se herom nedenfor).

Lærerforsamlingens formand, der udadtil optræder på undervisningsenhedens vegne, bør have til opgave:

at afgøre alle sager, der ikke fordrer beslutning af undervisningsministeriet eller er forbeholdt konsistoriums, fakultetets, lærerforsamlingens, dets forretningsudvalgs eller koordinationsudvalgets beslutninger,

at underskrive på undervisningsenhedens vegne,

at indkalde lærerforsamlingen til møde mindst 2 gange årlig og forretningsudvalget mindst 4 gange årlig og i øvrigt så ofte, der måtte være anledning dertil, eller såfremt en fjerdedel af lærerforsamlingen eller 2 medlemmer af forretningsudvalget forlanger et nærmere angivet emne drøftet.

Ved oprettelsen af en lærerforsamling på hver af de tre undervisningsenheder vil der således være tilført det enkelte hospitalsvæsen et organ ved siden af det bestående (lægeråd, hospitalsråd, overlægeråd). Det må naturligvis forudses, at en del af de fastansatte læger vil være medlemmer af begge organer. Selv om disse organers primære funktioner ikke — som ovenfor omtalt — er sammenfaldende, griber de dog i

væsentligt omfang ind i hinanden på en række områder.

Udvalget mener, at det vil være nødvendigt at sikre et samarbejde mellem de nævnte kollegiale organer, og finder, at et sådant samarbejde ville kunne foregå i et mindre udvalg, hvori de pågældende organer er repræsenterede.

Udvalget foreslår derfor, at der ved hver undervisningsenhed enten optages repræsentanter for lærerforsamlingens forretningsudvalg i det bestående organ (lægeråd, hospitalsråd, overlægeråd) eller oprettes et *koordinationsudvalg*, bestående af 3 repræsentanter udpeget af og blandt lærerforsamlingens forretningsudvalg - den ene repræsentant bør altid være formanden og den anden næstformanden - og 3 repræsentanter blandt de lægelige medlemmer af henholdsvis lægerådets forretningsudvalg ved Rigshospitalet, hospitalsrådsudvalget ved Københavns hospitalsvæsen og overlægerådets overlægeudvalg ved Københavns amts sygehusvæsen.

Koordinationsudvalget, der selv vælger sin formand for 1 år ad gangen, skal til behandling optage sager, der henvises henholdsvis fra lægerådets forretningsudvalg, hospitalsrådsudvalget, overlægeudvalget og fra fakultetet, hospitalsadministrationerne (direktion, hospitalsdirektorat, sygehusudvalg) samt lærerforsamlingernes forretningsudvalg. Det skal blandt andet udtale sig i sager vedrørende besættelse af samtlige lægestillinger på de afdelinger, der fungerer som undervisende afdelinger, sager vedrørende administrative problemer på disse afdelinger, fælles budgetsager m. m.

Såvel lærerforsamlingen, dets forretningsudvalg som koordinationsudvalget vil, for at kunne udøve de dem tillagte funktioner, have behov for *administrativ bistand* af sekretærmæssig og kontormæssig art, ligesom de enkelte undervisende afdelinger vil have behov for kontorhøjlp.

Udvalget mener, at det vil være mest hensigtsmæssigt, at de stedlige hospitalsadministrationer stiller den fornødne kontormedhjælp til rådighed. Sekretærbistand bør efter udvalgets opfattelse stilles til rådighed af fakultetet.

Udvalget har overvejet, hvorvidt der burde oprettes et særligt koordinationsorgan for de tre undervisningsenheder, men er kommet til det resultat, at det næppe vil være rigtigt at indskyde et yderligere led mellem de enkelte læ-

rerforsamlinger og det lægevidenskabelige fakultet. Efter udvalgets opfattelse vil det være rettest, at det overlades til fakultetet at forestå den fornødne koordination undervisningsenhederne imellem. Dette vil kunne ske ved nedsættelse af såvel stående som ad hoc udvalg. Det er en forudsætning, at professorerne ved de nye undervisningsenheder bliver medlemmer af det samlede lægevidenskabelige fakultet, jf. herom nedenfor i det særlige afsnit om besættelse af professorater og andre lærerstillinger ved de to nye undervisningsenheder.

Udvalget fremhæver i øvrigt betydningen af, at der inden for de enkelte kliniske fag på de tre undervisningsenheder finder et snævert samarbejde sted på såvel det undervisningsmæssige som det forskningsmæssige område.

Ved undervisningsministeriets cirkulære nr. 134 af 14. juli 1967 om organer til fremme af samarbejdet mellem de højere uddannelsesinstitutioner er det i § 7 bestemt, at der skal nedsættes et fagligt samarbejdsudvalg for 5 nærmere angivne faglige hovedområder, deriblandt sundhedsvidenskaberne, herunder lægevidenskaben, odontologien, farmacien og veterinærvidenskaben. Samarbejdsudvalget for sundhedsvidenskaberne skal ifølge § 8, stk. 1, bestå af 9 repræsentanter.

Udvalget foreslår, at det henstilles til rektor-kollegiet eventuelt at forøge samarbejdsudvalget for sundhedsvidenskaberne med 2 medlemmer, således at de to nye undervisningsenheder bliver repræsenteret i udvalget.

Det bemærkes, at ovenstående forslag til organisation af de tre undervisningsenheder er søgt opbygget således, at den vil kunne indpasses i såvel universitetets nuværende organisation som i den af Universitetsadministrationsudvalget af 1962 i betænkning II, nr. 475, 1968 om den højere undervisnings og forsknings administrative organisation foreslåede, idet man i sidstnævnte forbindelse særligt henviser til, at den for den enkelte undervisningsenhed foreslåede organisation svarer til organisationen af et større institut både med hensyn til ledelsens sammensætning og repræsentation af yngre medarbejdere og studerende.

Forslag om fremgangsmåden ved besættelse af lærerstillinger ved undervisningsenhederne.

Som nævnt ovenfor side 30, er udvalget af den opfattelse, at faste læger samt 1. reserve-

læger på de afdelinger, hvor de kliniske kurser og forelæsninger eller en af delene skal finde sted, bør ansættes med forpligtelse over for den integrerede opgave på afdelingen (patientbehandling, undervisning og forskning). Også de til undervisningsafdelingerne i øvrigt knyttede læger må forudsættes at deltage i den praktiske undervisning af studerende. Det vil derfor være af betydning, at der sikres undervisningsenhederne en vis indflydelse ved besættelse af ledige lægestillinger.

Som det fremgår af afsnit I, kapitel 4, side 20 er der tillagt Rigshospitalets lægeråd, hospitalsrådsudvalget i København og overlægerådet i Københavns amt udtalelsesret ved besættelse af visse lægestillinger.

Udvalget foreslår, at der tillægges det ovenfor side 39 omtalte koordinationsudvalg ret til at udtale sig om besættelse af samtlige lægestillinger ved enhver afdeling, der yder undervisning.

Spørgsmålet om, hvorvidt lægen i den pågældende lægestilling tillige skal være lærer, behandles, når der er tale om lektorater og dermed ligestillede stillinger, af det samlede fakultet efter indhentet udtalelse fra den pågældende lærerforsamlings forretningsudvalg; besættelsen sker ved universitetets rektor. Stillinger som tutorer og dermed ligestillede stillinger behandles af den enkelte lærerforsamlings forretningsudvalg; besættelsen sker ved formanden.

Forslag til fremgangsmåde ved besættelse af professorater ved de nye undervisningsenheder.

Der er i udvalget enighed om, at professorerne ved de nye undervisningsenheder bør beskikkes som professorer ved Københavns universitet med rettigheder og pligter som ordinære professorer, således at de bl. a. indtræder som medlemmer af det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet.

På grundlag af de foreliggende oplysninger om fremgangsmåden ved besættelse af professorater i de kliniske fag ved Aarhus og Odense universiteter, jf. side 20-21, er udvalget nået til det resultat, at den ansættende myndighed for overlægestillingerne d.v.s. Københavns magistrat og Københavns amtsråd, bør have forelagt alle relevante sagkyndige udtalelser, forinden der tages stilling til, hvilken ansøger der måtte foretrækkes til overlægestillingen. Med

dette som udgangspunkt foreslår udvalget følgende fremgangsmåde:

1. Ledige overlægestillinger ved afdelinger, der skal fungere som undervisende afdelinger ved de to nye undervisningsenheder, opslås af de ansættende myndigheder efter de sædvanlige retningslinjer for opslag af ledige overlægestillinger. I opslaget angives, at de pågældende ansøgere må være villige til at lade deres kvalifikationer vurdere af et bedømmelsesudvalg af særligt sagkyndige med henblik på, at stillingen kan blive forbundet med et professorat.

2. De indkomne ansøgninger forelægges et § 14-udvalg (jf. side 20).

3. Samtidig med, at ansøgningerne forelægges § 14-udvalget, fremsendes genparten af disse til universitetet. Det lægevidenskabelige fakultet nedsætter herefter i overensstemmelse med bestemmelserne i § 2, stk. 2, i anordning nr. 23 af 5. februar 1953 om ansættelse af professorer ved Københavns universitet med senere ændring af 5. juli 1966 et bedømmelsesudvalg på mindst 5 medlemmer, heraf 1 medlem fra hver af de tre undervisningsenheder, til at bedømme ansøgernes kvalifikationer til bestridelse af professoratet.

4. Udvalget skal hurtigst muligt afgive en skriftlig indstilling til fakultetet, der behandler sagen ligeledes i overensstemmelse med bestemmelserne i ovennævnte anordning.

5. Universitetet fremsender herefter sagen med fakultetets indstilling til den pågældende ansættelsesmyndighed.

6. Såfremt ansættelsesmyndigheden ikke mener at kunne følge fakultetets indstilling, må der, forinden endelig afgørelse træffes, optages forhandling mellem fakultetet og ansættelsesmyndigheden. Såfremt ansættelsesmyndigheden benytter sin ret til at ansætte en ansøger i stillingen, som fakultetet ikke skønner at være i besiddelse af de fornødne kvalifikationer til at bestride et professorat, vil den pågældende overlæge ikke kunne ansættes som professor ved fakultetet. Der må i så fald i det samlede fakultet træffes afgørelse om, hvorledes undervisningen skal finde sted.

7. Professorerne udnævnes af kongen efter rektors indstilling til undervisningsministeriet.

Under henvisning til ovenstående vil udvalget mene, at det vil være hensigtsmæssigt, at der

mellem Københavns universitet og de respektive hospitalsmyndigheder oprettes aftaler i lighed med den som bilag 1 vedlagte aftale mellem Odense universitet og Odense Amts og Bys Sygehus angående fremgangsmåden ved besættelse af visse overlægestillinger og visse professorater.

Overgangsordning.

Udvalget har gjort spørgsmålet om, hvorledes der skal forholdes ved førstebesættelser af professoraterne ved de nye undervisningsenheder til genstand for særlig overvejelse.

Udnævnelse af professorer må her i vidt omfang forudsættes at skulle ske blandt allerede ansatte faste læger; kun ved eventuel ledighed af overlægestillinger i kliniske specialer omkring det tidspunkt, hvor professoraterne skal besættes, vil det ved førstebesættelse være muligt at bringe de ovenfor angivne retningslinjer i anvendelse.

Der er enighed om, at besættelse af professoraterne bør ske efter opslag, og at bedømmelse af ansøgerne i et sagkyndigt udvalg bør foretages i overensstemmelse med bestemmelserne i anordning nr. 23 af 5. februar 1953 om ansættelse af professorer ved Københavns universitet med ændring af 5. juli 1966; en sådan fremgangsmåde vil sikre de nye undervisningsenheder den bedst mulige videnskabelige standard.

For så vidt angår kredsen af ansøgere, er det under drøftelserne anført, at det, for at få det størst mulige antal kvalificerede ansøgere, var vigtigt, at ansøgerkredsen blev så stor som muligt. Dette taler for, at såvel administrerende som assisterende overlæger burde have adgang

til at søge professoraterne. Efter det for udvalget oplyste kan der imidlertid ikke bortses fra, at besættelse af et professorat med en assisterende overlæge vil kunne medføre en række praktiske vanskeligheder i pågældende afdelings arbejde, bortset fra tilfælde, hvor stillingen som administrerende overlæge samtidig skal besættes, eller hvor den administrerende overlæge har tilkendegivet, at han ikke ønsker at komme i betragtning ved besættelse af professoratet.

Udvalgets flertal er derfor af den opfattelse, at disse vanskeligheder vil kunne afværges, såfremt man med de nævnte undtagelser begrænser kredsen af ansøgere til professoraterne således, at disse ved førstebesættelse kun kan søges af administrerende overlæger.

Et mindretal (Boelskov, Husfeldt, Kærn og Zoffmann) mener, »at de nye professorer også ved de første udnævnelser bør udpeges som de bedst kvalificerede til universitetsprofessorater blandt de kommunale overlæger, og vil derfor ikke forhåndsbegrænse ansøgerkredsen til administrerende overlæger. Mindretallet finder, at de af flertallet nævnte praktiske vanskeligheder kan afhjælpes ved en af hospitalsmyndighederne i samråd med fakultetet tilrettelagt arbejdsordning for vedkommende afdeling eller hospitalsafdeling.«

Såfremt man vil sigte på en endelig samling af undervisningen på de projekterede hospitaler i Hvidovre og Herlev, vil det i opslagene af stillingerne kunne tilkendegives, at ansøgerne til sin tid må være villige til at blive forflyttet til en overlægestilling ved en tilsvarende afdeling på undervisningsenhedens kommende hovedsæde.

Kapitel 5.

Omkostninger. Personale, lokaler m.v.

Gennemførelsen af det fremsatte forslag om, at undervisningen i de kliniske fag til 2. del af det lægevidenskabelige studium ved Københavns universitet skal foregå på tre selvstændige og parallelle undervisningsenheder, lokaliseret på Rigshospitalet, ved Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen, afhænger af, om det vil være muligt at tilveje-

bringe kvalificeret personale og lokaler, inventar, udstyr m. v. i fornødent omfang.

Endvidere må forslagets gennemførelse forudses at indebære en udgiftsførogelse for statskassen, omfattende udgifter af såvel investeringsmæssig som af driftsmæssig karakter.

Som omtalt i afsnit II, kapitel 1, side 27ff, er både Københavns hospitalsvæsen og Køben-

havns amts sygehusvæsen udbygget med alle specialer, herunder de for undervisningen nødvendige subspecialer og laboratorieafdelinger, ligesom de råder over en alsidig patientbelægning og et antal højt kvalificerede læger, der kan inddrages i undervisningen. I afsnit II, kapitel 2, side 29ff, er der redegjort for de personalemæssige konsekvenser ved undervisningens indplacering i hospitalsafdelingerne, og som anført vil undervisningens indplacering være forbundet med en væsentlig forøgelse af den samlede arbejdsbyrde, hvorfor det vil være nødvendigt, at denne forøgede arbejdsbyrde kompenseres gennem udvidelse af de undervisende afdelingers lægestabe.

Såvel undervisningen af de studerende, disses tilstedeværelse på hospitalerne som forøgelsen af lægestabene og det dermed forbundne hjælpepersonale, stiller krav om lokaler.

For at få disse spørgsmål og deres økonomiske konsekvenser belyst, har udvalget anmodet de medlemmer, som er udpeget af Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen om at udarbejde en redegørelse for lokalekapaciteten inden for de to hospitalsvæsen og at sammenholde denne med timeplanerne for undervisningen med det formål at fremkomme med en oversigt over de udgifter, der efter deres skøn må påregnes ved oprettelse af nye undervisningsenheder. Udvalget har derefter modtaget de som bilag 7 og 8 optrykte redegørelser over udgifter i forbindelse med etableringen af undervisningsenheder under de to hospitalsvæsen.

I begge redegørelser er som udgangspunkt forudsat, at undervisningen af 2. dels studerende i det store og hele skal finde sted på de nye hospitaler i henholdsvis Hvidovre og Herlev. Gennemførelsen af den fulde undervisning på kommunens hospitaler, Kommunehospital og Bispebjerg Hospital og på amtets hospitaler i Gentofte og Glostrup, betragtes således som en overgangsordning. Efter opførelsen af de to nye storhospitaler må det påregnes, at de nuværende hospitaler fortrinsvis deltager i den praktisk-kliniske undervisning med hospitalstjeneste. Af begge redegørelser fremgår, at der ved planlægningen af hospitalerne i Hvidovre og Herlev er taget hensyn til, at disse skal rumme hospitalsafdelinger og have en patientbelægning, der svarer til de krav, som stilles til et moderne undervisningshospital, men særlige foranstaltninger til gennemførelse af studenterundervisning i det omfang, som foreslås ved nærværende be-

tænkning er ikke planlagt. I redegørelserne er imidlertid peget på de indretninger, der må foretages med henblik på såvel undervisning og forskning som på administration og studenterfaciliteter.

Indtil de to nye hospitaler er opført, vil undervisningen kunne gennemføres på de eksisterende hospitaler i amt og kommune, idet der dog må iværksættes enkelte ekstraordinære foranstaltninger; således må der i tilknytning til Kommunehospital opføres en midlertidig bygning for tilvejebringelse af de nødvendige kontor- og arbejdslokaler.

For *Københavns kommune* er de årlige driftsudgifter i forbindelse med kommunens deltagelse i undervisningen skønsmæssigt opgjort til 4,7 mill. kr. og 5,2 mill. kr. henholdsvis ved den midlertidige placering af undervisningen på Kommunehospital og Bispebjerg Hospital og den endelige placering på Hvidovre Hospital. I beregningen indgår lønningsudgifter til stabsudvidelser m. m. på 3,8 mill. kr.; udgifter til forrentning og afskrivning af anlægsudgifterne er ikke medtaget. Det forudsættes således i denne redegørelse, at statskassen finansierer de med overtagelsen af studenterundervisningen forbundne anlægsudgifter, der er opgjort til 5 og 25 mill. kr. henholdsvis til de midlertidige foranstaltninger på Kommunehospital og Bispebjerg Hospital og i forbindelse med hospitalet i Hvidovre.

De årlige driftsudgifter i forbindelse med *Københavns amts* deltagelse i undervisningen er beregnet til at andrage ca. 6,0 mill. kr. og ca. 7,7 mill. kr. henholdsvis ved den midlertidige placering af undervisningen på amtets hospitaler i Gentofte og Glostrup og på hospitalet i Herlev. Ved beregningen er medtaget lønningsudgifter til stabsudvidelserne og det dertil knyttede hjælpepersonale på i alt ca. 4,3 mill. kr. Endvidere er af praktiske grunde medtaget udgifter til forrentning og afskrivning af anlægsudgifter samt andel i drift af hjælpeafdelinger (administration samt drift af ejendomme og kantiner), uden at der herved er udtalt noget om anlægsudgifternes finansieringsform.

Tages statskassens udgifter til forrentning og afskrivning af disse beløb i betragtning, vil beregningen af driftsudgifterne - uanset de forskellige beregningsgrundlag — ved de to hospitalsvæsen blive af omtrent samme størrelsesorden.

Det fremgår endelig af de to redegørelser, at der ved beregningen af lønningsudgifterne ikke indgår aflønning af kliniske assistenter eller eventuelle honorarer til de for undervisningen ansvarlige lærere. Disse udgifter forudsættes afholdt direkte af Københavns universitet, jf. herom nedenfor.

Efter udvalgets opfattelse viser det foreliggende materiale, hvilke udgifter, der under det givne hospitalsvæsen i Københavns kommune og Københavns amt vil være forbundet med driften af de to nye undervisningsenheder, og udvalget finder, at der således er tilvejebragt grundlag for kommende forhandlinger.

Udvalget har ikke anset det for sin opgave at behandle de enkelte udgiftsposter, der indgår i de samlede årlige udgifter, ligesom man ikke i detaljer har vurderet udgifternes relation til hospitalernes almindelige funktioner.

Udvalget finder det ikke hensigtsmæssigt at betragte størrelsen af de anførte årlige driftsudgifter isoleret, men finder det mere belysende at betragte de omtalte udgifter i forbindelse med kommunens og amtets årlige udgifter til de hospitaler, hvortil undervisningen er henlagt.

At sammenholde de nævnte årlige driftsudgifter med universitetets driftsbudget er ikke formålstjenligt, fordi udgifterne vedrørende Rigshospitalet - der i øjeblikket er det egentlige undervisningshospital for universitetet, jf. side 7 - ikke indgår heri.

Det må herved bemærkes, at det til gennemførelse af den påtænkte undervisningsopgave ikke er nødvendigt at oprette nye afdelinger eller at udvide det eksisterende sengeantal på kommunens og amtets hospitaler.

I 1966/67 androg de tilskudsberettigende bruttoudgifter (excl. forrentning og afskrivning) til Kommunehospitalet og Bispebjerg Hospital 150,6 mill. kr., medens tilsvarende udgifter til Københavns amts sygehusvæsen androg 170,3 mill. kr.

I henhold til refusionsordningerne refunderede statskassen Københavns kommune 52,3 % af de samlede hospitalsudgifter og Københavns amt 58,9 % af de samlede hospitalsudgifter.

Udgiftsforøgelsen ved studenterundervisningen på kommunens hospitaler er, indtil hospitalet i Hvidovre tages i brug, beregnet til 4,7 mill. kr., hvori ikke er medtaget udgifter til forrentning og afskrivning af en investering på 5 mill. kr. Ansættes disse udgifter til maksimalt ca. 0,5 mill. kr., vil de samlede årlige udgifter andrage 5,2 mill. kr., svarende til en udgifts-

forøgelse på 3,5 %. Undervisningsudgifterne på amtets sygehus i Gentofte og Glostrup vil, indtil sygehuset i Herlev er taget i brug, andrage 6,0 mill. kr., hvilket ligeledes svarer til en udgiftsforøgelse på 3,5 %.

Til yderligere belysning af de omhandlede driftsudgifter og udgiftsforøgelsen på grund af studenterundervisningen skal anføres, at Århus kommunes tilskudsberettigende bruttoudgifter til kommunehospitalet (excl. forrentning og afskrivning) i 1966/67 androg 42,3 mill. kr., og at statskassen refunderede 57,0 % af de samlede udgifter til det kommunale hospitalsvæsen i Århus. Da patientbelægningsen på Århus kommunehospital var utilstrækkelig for studenterundervisningen, har det været nødvendigt at udvide hospitalet ud over, hvad det befolkningsmæssige underlag i kommunen tilsiger, således at der modtages patienter fra det øvrige Jylland. I 1952 har man indført en ordning, hvorefter Aarhus universitet betaler for et antal såkaldte undervisningssenge - i 1966/67 177 - ligesom universitetet betaler visse lejeudgifter til kommunen. I henhold til disse ordninger modtog Århus kommune i finansåret 1966/67 i alt ca. 16 mill. kr. fra Aarhus Universitet, svarende til 37,8 % af de samlede bruttoudgifter. I nævnte periode var antallet af 2. dels lægestuderende ved Aarhus universitet ca. 450.

Endelig skal oplyses, at statens bruttoudgifter til Rigshospitalet i 1966/67 androg ca. 147,2 mill. kr.

Som anført i afsnit II, kapitel 2, side 29ff, har udvalget ikke ment at burde tage stilling til, hvorvidt det vil være nødvendigt at opretholde en honorarordning for de professorer, lektorer og andre lærere, som varetager formaliseret undervisning. Bliver dette tilfældet, må der påregnes yderligere udgifter ved ordningens gennemførelse. Til varetagelse af denne undervisning, jf. bilag 6, vil der være behov for ansættelse af 15 kliniske professorer og 14 lektorer samt 50-60 andre lærere per undervisningsenhed. Professorerne ved den kliniske praktikantundervisning og lektorerne aflønnes for tiden med et årligt honorar på 3.900 kr. med tillæg. De kliniske professorer ved Aarhus universitet samt fem professorer, der er ordinære medlemmer af det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet, men ikke ansat på Rigshospitalet, oppebærer et årligt honorar på 7.200 kr. med tillæg.

Går man ud fra, at professorerne ved de nye undervisningsenheder skal oppebære et tilsva-

rende honorar og lektorerne et honorar på 3.900 kr., vil den årlige honorarudgift, beregnet per 1. april 1968, per undervisningsenhed andrage ca. 1,3 mill. kr., eller i alt for begge nye undervisningsenheder 2,6 mill. kr. Der er her ved ikke medtaget honorarer til andre lærere.

For finansåret 1968/69 er der til honorarer til lærere ved den kliniske undervisning uden for Rigshospitalet på finansloven bevilget ca. 1,8 mill. kr. Der vil herefter være tale om en årlig merudgift for universitetet på ca. 0,8 mill. kr.

Ud over udgiften til disse honorarer, som udvalget - som anført - ikke har ment at kunne tage stilling til, må der påregnes udgifter til aflønning af 15 kliniske assistenter per undervisningsenhed med en årlig gennemsnitsløn af ca. 45.000 kr., svarende til en årlig udgift på 0,7 mill. kr., eller i alt 1,4 mill. kr. for begge nye undervisningsenheder.

Tages således alle ovenfor omtalte udgifter i

betragtning, vil de samlede årlige driftsudgifter for gennemførelse af den foreslåede ordning andrage følgende:

/ . Indtil hospitalerne i Herlev og Hvidovre tages i brug:

Driftsudgifter i Københavns amt . .	6,0 mill. kr.
Driftsudgifter i Københavns kommune	5,2 » »
Honorarudgifter (forøgelse)	0,8 » »
Lønudgifter til kliniske assistenter. . .	1,4 » »
I alt 13,4 mill. kr.	

// . Undervisningen henlagt til Herlev og Hvidovre:

Driftsudgifter i Københavns amt . .	7,7 mill. kr.
Driftsudgifter i Københavns kommune (incl. forrentning og afskrivning af investering på 25 mill. kr.	7,7 » »
Honorarudgifter (forøgelse)	0,8 » »
Lønudgifter til kliniske assistenter. . .	1,4 » »
I alt 17,6 mill. kr.	

Kapitel 6.

Tidsplan for ordningens gennemførelse.

I afsnit II, kapitel 1, side 27ff, påpeges, at forholdene vedrørende undervisningen til 2. del af lægevidenskabelig embedseksamen gør en fordeling af undervisningen på tre undervisningsenheder nødvendig, og udvalget anbefaler, at oprettelsen af to nye undervisningsenheder påbegyndes snarest.

I afsnit II, kapitel 3, side 33ff, er herefter de praktiske muligheder for gennemførelse af tredeling af den kliniske del af det lægevidenskabelige studium gennemgået. Det har vist sig, at det fornødne antal kvalificerede hospitalsafdelinger med en tilstrækkelig stor og alsidig patientbelægning er til stede i de egentlige kliniske fag og i faget patologisk anatomi, medens særlige forhold gør sig gældende for de resterende fag. Det er udvalgets opfattelse, at den takt, i hvilken nyordningen bør gennemføres, må bestemmes af den rækkefølge, hvori de enkelte semesterhold når frem til undervisningen i de forskellige fag.

Det er udvalget bekendt, at der mellem det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet og Københavns hospitalsvæsen hen-

holdsvis Københavns amts sygehusvæsen er truffet en midlertidig aftale med gyldighed indtil 1. februar 1969 om gennemførelse af undervisning efter studieordningen af 1967 i henhold til den hidtidige ordning med professorer ved den kliniske praktikantundervisning m. v., jf. side 27. Da det nævnte ønske om ikke at fortsætte samarbejdet om studenterundervisningen efter den såkaldte praktikantprofessorordning særligt gælder forholdene vedrørende undervisningen i 5.-7. semester af 2. dels studiet efter studieordningen af 1967, skal udvalget indstille, at oprettelsen af de nye undervisningsenheder iværksættes gradvis og således, at der for semesterholdet 1967-vinter og følgende semesterhold *fra forårssemesteret 1969 kan gennemføres undervisning ved hver af de nye enheder svarende til 2. dels studiets 1.—5. semester*. Herved opnås, at samtlige semesterhold, der følger studieordningen af 1967, vil kunne gennemføre den resterende del af undervisningen i de egentlige kliniske fag og patologisk anatomi inden for en af de ved en tredeling dannede undervisningsenheder. Dette forslag indebærer, jf. over-

sigten over undervisningen i de enkelte semestre i bilag 9, oprettelse af lærestole ved hver af de nye undervisningsenheder inden forårssemestret 1969 i følgende fag:

Medicin, herunder infektionssygdomme.
Kirurgi.
Anæstesiologi.
Dermato-venerologi.
Fysiurgi.
Gynækologi-obstetrik.
Klinisk kemi.
Neurologi (neuromedicin og neurokirurgi).
Oto-rhino-laryngologi.
Patologisk anatomi.
Psykiatri.
Pædiatri.
Røntgendiagnostik.

Inden *efterårssemestret 1969* er det nødvendigt for at gennemføre undervisning ved hver af de nye enheder svarende til 2. dels studiets 6. semester at oprette lærestole i følgende fag:

Oftalmologi.
Socialmedicin.

Gennemførelsen i forårssemestret 1970 af undervisning svarende til 2. dels studiets 7. semester medfører ikke oprettelse af lærestole i nye fag.

Det bemærkes, at antallet af underordnede lærerkræfter — og dermed lægestabene — må forøges fra semester til semester, indtil der i det enkelte fag er semesterhold på hvert trin

af 2. dels studiet. I bilag 6 er redegjort for lærerbehovet i de enkelte fag efter fuld udbygning af hver af de nye undervisningsenheder.

For så vidt angår undervisningen i patologisk anatomi finder man det rimeligt, at de semesterhold, der aflægger den første eksamen i faget — ved slutningen af 2. semester af 2. dels studiet - under lærestolen ved Rigshospitalet, gennemfører studiet under samme lærestol, uanset at der ved tredelingen på et givet tidspunkt skabes mulighed for fuld undervisning og eksamen ved de nye enheder. Dette medfører, at undervisningen i faget ud over den propædæutiske undervisning og undervisningen i 3. semester ved de to nye enheder skal påbegyndes med undervisning for studerende i 1. semester af 2. del fra forårssemestret 1969 og derefter udbygges i takt med undervisningsplanen.

Det bemærkes endvidere, at de nye undervisningsenheder sideløbende med den ovenfor omhandlede undervisning for semesterholdet 1967-vinter og senere hold tillige i fornødent omfang må gennemføre en afvikling af undervisningen efter den tidligere studieordning for semesterholdet 1966-sommer og tidligere hold.

Efter gennemførelsen af disse to første faser i udbygningen af de nye undervisningsenheder i forårssemestret og efterårssemestret 1969 ville en første etape være afsluttet. En anden etape ville herefter i første fase omfatte en tredeling af undervisningen ved de eksisterende parakliniske institutter, herunder tripling af lærestolene i de pågældende fag, og en afsluttende fase ville herefter bestå i en udflytning til de nye enheder af visse af de parakliniske fag.

Afsnit III

Konklusion

Udvalget har set det som sin første opgave at vurdere mulighederne for at gennemføre den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet i henhold til 1967-studieordningen på tilfredsstillende måde under den organisation, som har været gældende under den tidligere studieordning. Den kliniske del af det lægevidenskabelige studium er i 1967-studieordningen forkortet med et halvt år i forhold til den tidligere ordning samtidig med, at der stilles større krav om klinisk undervisning i en række fag samt øget timeplansmæssig undervisning i forbindelse med de kliniske kurser, således at flere hospitalsafdelinger må inddrages i undervisningen. Samlet skønnes 1967-studieordningen således at kræve mere undervisning trods en reduktion af 2. dels studiets varighed fra 4 til 3 ½ år. Hertil kommer, at det voksende antal lægevidenskabelige studerende allerede under den tidligere studieordning gjorde det nødvendigt, at stadig flere hospitalsafdelinger blev inddraget i undervisningen.

Professorene ved den kliniske praktikantundervisning, der hidtil har varetaget en væsentlig del af den praktisk-kliniske undervisning med hospitalstjeneste, fandt såvel af pædagogiske hensyn som på grund af en del praktiske problemer allerede under den hidtidige studieordning forholdene utilfredsstillende; med den nye studieordning er problemerne yderligere vokset.

På dette grundlag er udvalget nået til det resultat, at den hidtidige organisation, hvorefter den videregående undervisning i de kliniske fag udelukkende har fundet sted på Rigshospitalet, bør ændres. Efter at udvalget har konstateret, at undervisningen ikke kan varetages af Rigshospitalet alene, må en ny organisation af studenterundervisningen med øget udnyttelse af undervisningskapaciteten uden for Rigshospitalet gennemføres.

Udvalgets undersøgelser har vist, at der ved Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen findes en tilstrækkelig og egnet kapacitet af lærere, en alsidig og rigelig

patientbelægning samt forholdsvis gode bygningsmæssige muligheder for hurtigt at gennemføre en udvidet undervisning ved disse institutioner.

Udvalget er på grundlag af sin opfattelse af problemstillingen og de for udvalget oplyste foreliggende muligheder nået til den enstemmige indstilling, at en nyordning af den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet kan og bør gennemføres ved, at der oprettes to nye undervisningsenheder med den opgave efterhånden at gennemføre hele undervisningen til 2. del på lige fod med Rigshospitalet, således at de studerende fordeles på hver af de herved etablerede tre sidestillede enheder. I de egentlige kliniske fag og patologisk anatomi vil undervisningen straks kunne etableres inden for rammerne af eksisterende hospitalsafdelinger. I disse fag er behovet for aflastning af Rigshospitalet i almindelighed størst. I de øvrige fag - de såkaldte parakliniske fag - må foregå en etapevis opbygning af de nye undervisningsenheder bestemt af mulighederne for at skaffe kvalificerede lærere og af ydre rammer for fagene.

Gennemførelse af hele 2. dels undervisningen i de egentlige kliniske fag samt patologisk anatomi kræver i første omgang forholdsvis begrænsede bygningsmæssige foranstaltninger ved Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen. Udvalget mener dog ikke, at der på længere sigt kan opnås en tilfredsstillende løsning for de nye enheders undervisning, førend størstedelen af undervisningen samles på et sted. Hvis hovedsædet henlægges til de to nye storhospitalet i Hvidovre og Herlev, vil der i forbindelse med nybyggeriet være praktiske muligheder for at gennemføre varige bygningsmæssige foranstaltninger, som kan danne en fuldt tilfredsstillende ramme om undervisningsenhedens virksomhed. Udvalget må derfor konkludere, at undervisningsenhederne endeligt bør lokaliseres på Hvidovre respektive Herlev hospital, idet dog en del af den praktisk-kliniske

undervisning med hospitalstjeneste i fornødent omfang fortsat må finde sted på andre store hospitaler inden for Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen.

For at opnå en fuldstændig ligestilling mellem de to nye undervisningsenheder og Rigshospitalet foreslår udvalget, at disse oprettes som en udvidelse af det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet. Hver enhed må dog i et vist omfang ledes af sin egen lærerforsamling, og de fornødne organer til varetagelse af samarbejdet mellem hospitalsmyndighederne og undervisningsenhederne må etableres, medens samarbejdet mellem lærerne ved hver af de tre enheder må sikres gennem medlemskabet af det fælles fakultet.

Udvalget har set det som sin opgave i betænkningen i store træk at belyse, hvilke problemer den foreslåede nye organisation kan for-

ventes at medføre, samt at stille forslag til disses løsning. Det har været naturligt også at drøfte en række spørgsmål såsom bemandingsforhold, det nærmere samarbejde mellem myndighederne, udgiftsfordelingen m. m. ved ordningens gennemførelse. Under hensyn til det givne kommissorium har udvalget i nærværende betænkning alene gjort rede for hovedprincipperne ved den foreslåede ordnings gennemførelse. Til visse detaljproblemer og visse praktiske spørgsmål har man ikke taget stilling, idet disse naturligt bør løses ved forhandling mellem de interesserede myndigheder og organisationer.

Udvalget kan således udtale, at det i nærværende betænkning indeholdte materiale vil kunne danne grundlag for gennemførelse af en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet.

København, den 25. juni 1968.

P. Boelskov

K. Brøchner-Mortensen

Kjeld Gleerup

Hans Hermann

Teit Kærn

Helga Pedersen

(formand)

Aage Videbæk

P. W. Bræstrup

Mogens Fog

P. Steengaard Hansen

Erik Husfeldt

Per Lous

K. V. Stang

Henrik Zoffmann

Jørgen Ebbe Hansen Jørgen Worm-Petersen

Bilag

Bilag:

Bilag 1.	Aftale mellem Odense universitet og Odense amts og bys sygehus angående fremgangsmåden ved besættelse af visse overlægestillinger og visse professorater.	53
Bilag 2.	Oversigt over almindeligt forekommende kombinationer af lægestillinger ved hospitalerne og lærerestillinger ved det lægevidenskabelige fakultet	55
Bilag 3.	Oversigt over afdelinger, sengetal, bemanning og indlæggelsestal ved Rigshospitalet, Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen	56
Bilag 4.	Oversigt over lokaler til brug for studenterundervisningen ved Rigshospitalet, Bispebjerg hospital, Kommunehospitalet og amtssygehusene i Gentofte og Glostrup samt på statshospitalet i Glostrup	60
Bilag 5.	Oversigt over antal arbejdstimer i hver ny undervisningsenhed ved studenterundervisningen i de egentlige kliniske fag samt patologisk anatomi	62
Bilag 6.	Beskrivelse af undervisningens omfang og lærerbehov m. v.	66
Bilag 7.	Opgørelse over udgifter i forbindelse med etablering af 2. delsun- dervisning af medicinske studenter på Københavns kommunes hospital i Hvidovre m. v.	73
Bilag 8.	Opgørelse over udgifter i forbindelse med klinisk studenterundervis- ning ved Københavns amts sygehusvæsen	80
Bilag 9.	Oversigt over undervisningen for de enkelte semesterhold fra forårs- semesteret 1969 og fremefter.	108

Aftale mellem Odense universitet og Odense Amts og Bys Sygehus angående fremgangsmåden ved besættelse af visse overlægestillinger og visse professorater.

§ 1. Formålet med aftalen er at fastsætte regler for fremgangsmåden ved besættelse af overlægestillinger ved Odense Amts og Bys Sygehus, hvor disse stillinger er eller kan blive forbundet med et professorat ved Odense universitet, og ved besættelse af professorater i specialer, hvori overlæger allerede er ansat.

§ 2. Ansættelsen som overlæge ved sygehuset betragtes som hovedstillingen.

Stk. 2. Tilknytningen til universitetet fremkommer ved, at den pågældende ansøger tillige overtager hvervet som professor ved universitetet med henblik på at forestå undervisning og forskning inden for sit speciale. Denne virksomhed vederlægges i overensstemmelse med de til enhver tid gældende regler.

§ 3. Ved oprettelse af nye overlægestillinger, hvortil der kan tænkes at blive knyttet professorater ved universitetet, træder sygehusbestyrelsen i forbindelse med universitetet i hvert enkelt tilfælde, inden stillingen opslås ledig.

§ 4. Odense Amts og Bys Sygehus opslår ledige overlægestillinger efter de sædvanlige retningslinjer.

Stk. 2. I tilfælde, hvor overlægestillinger straks eller senere kan forventes at ville blive forbundet med et oprettet professorat ved universitetet, angives det i opslaget, at ansøgerne må være villige til at lade deres kvalifikationer underkaste en vurdering af et bedømmelsesudvalg som nævnt i § 5, stk. 3.

Stk. 3. I tilfælde, hvor professorater ikke er oprettet, men hvor det må forudses, at de kan blive oprettet inden for et kortere åremål og forbundet med de pågældende ledige overlægestillinger, optages der i opslaget af disse en bemærkning om, at ansøgerne må være villige til at bistå ved løsningen af planlægningsopgaver vedrørende universitetet og at påtage sig undervisning ved dette. Det angives endvidere i opslaget, at ansøgerne allerede ved besættelsen af overlægestillingen må være villige til at lade

deres kvalifikationer med henblik på eventuel senere overtagelse af et professorat vurdere af et bedømmelsesudvalg, jf. § 5, stk. 3.

Stk. 4. I tilfælde, hvor der er tale om opslag af yderligere en stilling som overlæge ved en afdeling, hvortil der kan forventes knyttet et professorat, må der i opslaget optages bemærkninger som i stk. 3 angivet. Den i forvejen ansatte overlæge i samme speciale må, såfremt han måtte være interesseret i at overtage professoratet, skriftligt tilkendegive dette inden udløbet af fristen for ovennævnte opslag, samt at han er villig til at lade et bedømmelsesudvalg, jf. § 5, stk. 3, vurdere sine kvalifikationer samtidig med de øvrige ansøgere til professoratet.

§ 5. Ansøgninger om ledige overlægestillinger stiles og indsendes til Odense Amts og Bys Sygehus.

Stk. 2. Samtidig med at sygehusbestyrelsen indhenter sædvanlig udtalelse over de indkomne ansøgninger fra sundhedsstyrelsen (jf. § 14 i lovbekendtgørelse nr. 236 af 9. august 1955), fremsendes genpart af ansøgningerne til universitetet.

Stk. 3. Universitetet drager omsorg for, at ansøgningerne forelægges et af det natur- og lægevidenskabelige fagråd nedsat særligt bedømmelsesudvalg på indtil 5 medlemmer. Mindst to af bedømmelsesudvalgets medlemmer skal være ansat som lærere ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet eller ved det lægevidenskabelige fakultet under Aarhus universitet eller ved et lægevidenskabeligt fakultet under et udenlandsk universitet. Endvidere skal ét medlem af bedømmelsesudvalget så vidt muligt være ansat som fast læge ved Odense Amts og Bys Sygehus. Med mindre særlige grunde gør sig gældende, kan en professor ikke indvælges i bedømmelsesudvalget vedrørende besættelsen af det professorat, som bliver ledigt ved hans afgang.

Stk. 4. Bedømmelsesudvalget skal hurtigst muligt til fagrådet afgive en skriftlig indstilling

omfattende en tilkendegivelse af, hvem eller hvilke af ansøgerne udvalget anser for særligt kvalificerede. Fagrådet behandler derefter indstillingen i overensstemmelse med de gældende bestemmelser om ansættelse af professorer ved Københavns universitet, indtil særlige regler fastsættes for Odense universitet. Fagrådets udtalelse, bilagt bedømmelsesudvalgets indstilling, fremsendes herefter af universitetet til bestyrelsen for Odense Amts og Bys Sygehus.

Stk. 5. Ved besættelsen af overlægestillinger ved de neurokirurgiske og neurologiske afdelinger samt radiumstationen indhenter sygehusbestyrelsen tillige udtalelse fra indenrigsministeriet.

§ 6. Beslutter sygehusbestyrelsen at besætte overlægestillingen med den af universitetet fortrukkne ansøger eller med en ansøger inden for gruppen af særligt kvalificerede ansøgere, eks-pederer sygehusbestyrelsen på sædvanlig måde udnævnelsen til overlægestillingen samtidig med, at underretning herom sendes til universitetet.

Stk. 2. Universitetet indsender herefter indstillingen vedrørende professorudnævnelsen til undervisningsministeriet.

§ 7. Såfremt sygehusbestyrelsen ikke mener at kunne besætte overlægestillingen med den af universitetet indstillede ansøger eller med en ansøger inden for gruppen af særligt kvalificerede ansøgere, optager sygehusbestyrelsen forhandling med universitetet, forinden ansættelse finder sted.

Stk. 2. Benytter sygehusbestyrelsen sin ret til at ansætte en ansøger i overlægestillingen, som af universitetet ikke er indbefattet af gruppen særligt kvalificerede ansøgere, vil den pågæl-

dende overlæge ikke blive ansat som professor ved universitetet. I så fald træffer universitetet afgørelse om, hvorledes undervisningen af studenterne kan finde sted.

§ 8. Oprettes der ved universitetet et professorat i et speciale, hvori der i forvejen er ansat overlæger ved Odense Amts og Bys Sygehus, og hvor sygehusbestyrelsen ikke har truffet bestemmelse om samtidig at oprette en ny stilling, eller hvor der ikke er en ledig stilling, som samtidig skal besættes, jf. herved § 3 og § 4, stk. 1 og 4, skal det i opslaget om det ledige professorat angives, at ansøgerkredsen er begrænset til at omfatte de på sygehuset i det pågældende speciale ansatte overlæger. Disses ansøgninger bedømmes som i § 5, stk. 3 og 4 angivet.

Stk. 2. Er ingen af ansøgerne efter universitetets skøn i besiddelse af de fornødne kvalifikationer til at bestride et professorat, vil den eller de pågældende ikke blive ansat som professorer) ved universitetet. Universitetet optager i så fald forhandlinger med sygehusbestyrelsen.

Stk. 3. Udløber ansøgningsfristen, uden at nogen af de i stk. 1 nævnte overlæger har søgt professoratet, optager universitetet ligeledes forhandlinger med sygehusbestyrelsen.

§ 9. Ovenstående aftale træder i stedet for de af undervisningsministeriet under 30. juni 1967 godkendte vejledende regler for samarbejdet mellem Odense universitet og Odense Amts og Bys Sygehus ved ansættelse af overlæger.

§ 10. Ovenstående aftale vil være at optage til revision senest inden udgangen af 1972, idet dog § 5, stk. 3 og 4, skal optages til revision inden udgangen af 1970.

Odense den 22. maj 1968.

Odense Amts og Bys Sygehus
P. b. v.
Knud Nielsen

A. Søholm

Mogens Brøndsted
Rektor

Ovenstående aftale, der træder i stedet for de af undervisningsministeriet under 30. juni 1967 godkendte »Vejledende regler for samar-

bejdet mellem Odense universitet og Odense Amts og Bys Sygehus ved ansættelse af overlæger«, godkendes herved.

Undervisningsministeriet, den 31. maj 1968.

P. M. V.
B. Brynskov

Kjeld Glerup

Oversigt over almindeligt forekommende kombinationer af lægestillinger ved hospitalerne og lærerstillinger ved det lægevidenskabelige fakultet.

Oversigten vedrører forholdene på almindelige sengeafdelinger. Forholdet mellem antallet af stillinger i hver charge er fastsat i betænkning af 1. april 1964 vedrørende opbygningen af lægestabene ved danske sygehuse.¹⁾

<i>Stillingsbetegnelse</i>	<i>Antal</i>
Overlæge og professor, eventuelt overlæge og lektor	1
Udefra kommende lektorer (med hovedstilling andetsteds)	?
Kliniske assistenter	0-3
Sideordnet overlæge, eventuelt lektor	0-1
Assisterende overlæge, eventuelt lektor eller tutor	0-3
1. reservelæge, eventuelt lektor eller tutor	1-3
Reservelæge	3-9

Bemærkninger:

1. Stabsstrukturen ved hospitaler, der ikke som Rigshospitalet er direkte knyttet til et lægevidenskabeligt fakultet, er som ved landets

øvrige hospitaler, uanset om den enkelte afdelings læger deltager i studenterundervisningen.

2. Funktion som professor ved den kliniske praktikantundervisning varetages af afdelingernes ledende overlæge.
3. Funktion som lektor varetages af en eller flere af afdelingernes overlæger eller 1. reservelæger.
4. På medicinske afdelinger, hvor den ledende overlæge er professor ved den kliniske praktikantundervisning, varetager en af de andre overlæger eller en 1. reservelæge funktion som tutor.
5. Til afdelinger, hvor den ledende overlæge ikke er ordinær professor, er ikke knyttet stillinger som klinisk assistent eller lektor med hovedstilling andetsteds.

Om lærerstillinger ved universitetsinstitutter henvises til betænkning nr. 475, 1968 om den højere undervisnings og forsknings administrative organisation, side 24—27.

¹⁾ Offentliggjort i Ugeskrift for Læger, nr. 33, 13. august 1964.

**Oversigt over afdelinger, sengetal, bemanning og indlæggelsestal ved Rigshospitalet,
Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen m.fl.**

I. Rigshospitalet.

Afdelingsbetegnelse	Sengetal			Antal overlæ- ger 1967	Antal 1. reserve- læger 1967	Antal re- servelæger 1967	Antal ind- læggelser 1966/67
	1967	1970	1976				
Med. afd. A	89	93	93	3	3	6	1343
Med. afd. B	94	87	87	4	4	9	1408
Med. afd. P	33	81	81	3	4	8	542
Med. afd. TA	98	98	98	1	1	6	912
Kir. afd. C	77	84	84	2	3	7	1107
Kir. afd. D	72	84	84	3	3	7	856
Thorax-kir. afd.	65	84	84	3	3	5	734
Orthop.-kir. afd.	91	109	109	2	2	5	831
Dermato-venerol. afd. H	84	84	84	2	2	7	795
Dermato-venerol. afd. TH	20	20	20	1	1	1	223
Fysiurgisk afd. T	8	16	16	1	1	3	33
Fysiurgisk afd. TT	28	28	28	1	2	2	336
Gynækologisk afd.	50	52	76	1	1	3	606
Kæbekir. afd.	21	36	36	2	1	1	381
Neuromed. afd.	104	97	97	3	3	6	1319
Neurokir. afd.	79	84	84	3	2	7	1179
Obstetrisk afd. A	92	80	102	1	1	4	2161
Obstetrisk afd. B	69	80	102	2	2	6	2749
Oftalmologisk afd. E	32	38	38	2	2	3	743
Oftalmologisk afd. TE	22	22	22	2	1	3	529
Oto-rhino-laryng. afd. F	38	56	56	4	1	5	1105
Oto-rhino-laryng. afd. TF	20	20	20	2	2	3	606
Plastikkir. afd.	17	36	36	1	1	1	369
Psykiatrisk afd. O	110	110	110	5	4	9	1476
Psykiatrisk afd. TO	24	24	28	1	1	3	459
Psykiatrisk børneafd. OB	18	18	20	1	2	2	111
Pædiatrisk afd.	102	175	180	4	4	10	1072
Anæstesiafd.				3	4	10	
Arb. med. klin.				1	1		
Blodbank				1	2	1	
Centrallab.				2	2	5	
Microlab.				1			
Nuclearmed. afd.				1	1	2	
Neurofysiol. afd.				2	2	1	
Neuroradiol. afd.				2	2	3	
Patologisk institut				6	4	9	
Røntgen afd.				2	3	7	
Tandklinik (tandlæger)				1	2	6	
I alt	1557	1796	1875	82	80	176	23985

Bemærkninger til foranstående:

Der vil i 1976 findes en yderligere sengekapacitet på ca. 500 senge, der ikke er medtaget i foranstående oversigt, da fordeling på afdelinger endnu ikke foreligger endeligt.

II. Københavns hospitalsvæsen.

Afdelingsbetegnelse	Sengeantal 1967	Antal overlæger 1967	Antal 1. reserve- læger 1967	Antal reserve- læger 1967	Antal ind- læggelser 1966/67
<i>1. Bispebjerg Hospital.</i>					
Med. afd. B	102	3	2	4	1672
Med. afd. C	100	3	1	5	2009
Lungemed. afd.	100	2	2	4	1021
Kir. afd. A	106	2	2	6	2367
Kir. afd. D	120	2	1	6	3097
Kir. afd. F	126	2	2	7	3714
Kir. afd. M	103	1	2	5	2119
Thorax-kir. afd.	75	2	1	6	1283
Anæstesiafd.	6	3	7	8	220
Fysiurgisk klinik		1	1	2	
Gynækologisk afd.	105	2	1	6	3322
Neuromed. afd.	52	2	3	3	847
Neurokir. afd.	50	3	1	6	946
Oftalmologisk klinik		1			
Oto-rhino-laryng. afd.	32	1	1	4	1230
Psykiatrisk afd. E	173	4	3	7	3314
Psykiatrisk børneafd. I	28	2	1	3	145
Revaliderings afd.	100	se neuromed. afd.			407
Blodbank		2		4	
Centrallab.		1	1	1	
Klinisk-fysiol. lab.		1	1	1	
Patologisk institut		3	3	4	
Røntgen afd. I		4	2	5	
Røntgen afd. II		1	2	2	
I alt	1378	48	40	99	27713
<i>2. Kommunehospitalet.</i>					
Med. afd. II	105	2	2	5	2173
Med. afd. III	111	2	3	8	2489
Med. afd. VII	76	3	2	4	1201
Kir. afd. I	112	3	2	7	2667
Kir. afd. V	106	2	1	8	2460
Kir. afd. IX	78	1	2	8	2175
Anæstesiafd.	2	2	4	4	121
Dermato-venerol. afd.		1	1	2	
Fysiurgisk afd.	42	2	2	2	660
Neuromed. afd.	80	2	2	5	972
Oftalmologisk afd.	43	2	1	4	859
Oto-rhino-laryng. afd.	58	2	1	4	1489
Psykiatrisk afd.	85	3	2	6	1342
Centrallab.		1	1	1	
Klinisk-fysiol. lab.		1			
Patologisk institut		2	3	2	
Røntgen afd.		3	2	4	
I alt	898	34	31	74	18608

Afdelingsbetegnelse	Sengeantal 1967	Antal overlæger 1967	Antal 1. reserve- læger 1967	Antal reserve- læger 1967	Antal ind- læggelser 1966/67
<i>3. Blegdamshospitalet.</i>					
Epidemiol. afd.	224	2	3	7	2374
Med. afd.	131	2	2	5	1699
Oto-rhino-laryng. afd.	19	1	1	2	903
Pædiatrisk afd.	83	1	1	4	
(overflyttes til Rigshospitalet)					
Centrallab.		1	1	1	
Røntgen afd.		1	1		
I alt	457	8	9	19	6461
<i>4. Børnehospitalet på Fuglebakken.</i>					
Pædiatrisk afd.	160	2	1	4	1755
<i>5. Rudolph Berghs Hospital.</i>					
Dermato-venerol. afd.	130	1	1	5	1441
<i>6. Sundby Hospital.</i>					
Med. afd.	136	2	2	7	2069
Kir. afd.	137	2	2	7	3132
Kir. poliklin.		1	1		
Anæstesiafd.		1	2	1	
Oto-rhino-laryng. afd.	40	1	1	4	1553
Pædiatrisk afd.	70	1	1	4	1070
Centrallab.		1	1		
Patologisk institut		1	1	2	
Røntgen afd.		1	1	2	
I alt	383	11	12	27	7824
<i>7. Sønderbro Hospital.</i>					
Med. afd.	71	1	2	3	956
Gynækologisk afd.	137	2	1	7	3189
I alt	208	3	3	10	4145
<i>8. Øresundshospitalet.</i>					
Gynækologisk-obstetrisk afd.	110	2	2	7	3697
<i>9. Sankt Hans Hospital.</i>					
6 psykiatriske afdelinger	2114	14	7	15	2974
Kommunens hospitaler i alt	5838	123	106	260	74618

III. Københavns amts sygehusvæsen.

Afdelingsbetegnelse	Sengeantal 1967	Antal overlæger 1967	Antal 1. reserve- læger 1967	Antal reserve- læger 1967	Antal ind- læggelser 1966/67
<i>1. Amtssygehuset i Gentofte.</i>					
Med. afd. B	69	2	1	5	1380
Med. afd. C	92	2	1	5	1465
Med. afd. F	95	2	1	6	2132
Kir. afd. D	96	2	2	7	2578
Kir. afd. H	95	2	1	7	2271
Kir. afd. R	96	3	2	7	2346
Kir. afd. S	91	1	1	7	2537
Anæstesiafd.		3	3	5	
Cardiologisk afd.	23	2	1		406
Fysiurgisk afd.	25	1	2	4	398
Gynækologisk-obstetrisk afd.	113	2	2	6	7048
Neuromed. afd.	48	2	2	3	536
Oftalmologisk afd.	24	1	1	3	474
Oto-rhino-laryng. afd.	45	1	1	5	1870
Pædiatrisk afd.	95	1	1	5	2032
Centrallab. + Blodbank		2	1		
Patologisk institut		2		3	
Røntgen afd.		3	3	9	
I alt	1007	34	26	87	27473
<i>2. Amtssygehuset i Glostrup.</i>					
Med. afd. B	92	1	1	5	1941
Med. afd. C	92	2	2	4	2060
Med. afd. F	92	1	1	5	1965
Kir. afd. A	115	2	2	7	4300
Kir. afd. D	115	2	2	7	4120
Anæstesiafd.		1	5	4	
Fysiurgisk afd.	24	1	2	2	386
Gynækologisk-obstetrisk afd.	181	2	2	7	5493
Neuromed. afd.	46	1	2	3	976
Neurokir. afd.	46	2	1	6	816
Oto-rhino-laryng. afd.	44	1	1	4	1656
Pædiatrisk afd.	102	1	1	4	2360
Centrallab.		1	1	1	
Klinisk-fysiol. lab.		1		2	
Patologisk institut		1	2	2	
Røntgen afd.		3	3	8	
I alt	949	23	28	71	26073
<i>3. Lungemedicinsk afdeling i Lyngby.</i>					
Lungemed. afd.	69	2	2	2	436
<i>Amtets sygehuse i alt</i>	2025	59	55	163	53982

IV. Statshospitalet i Glostrup.

Psykiatrisk afd. O og P ca.	400	7	7	13	3160
Psykiatrisk plejehjem, Ballerup	250				
Psykiatrisk børneafd.	30	3	1	3	78
I alt	680	10	8	16	

Oversigt over lokaler til brug for studenterundervisningen ved Rigshospitalet, Bispebjerg hospital, Kommnehospitalet og amtssygehusene i Gentofte og Glostrup samt på Statshospitalet i Glostrup.

I. Rigshospitalet.

	1967	1970	1976
A. Lokaler med 60 eller flere pladser	11	19	21
B. Lokaler med 30-60 pladser	4	5	6
C. Lokaler med 15-30 pladser	3	3	3
D. Lokaler med 6-15 pladser		se nedenfor	
E. Andre lokaler for studerende	Studenterkantine, rådslokaler, lærebogsforhandling m. v.	Nogen udvidelse	Væsentlig udvidelse

Bemærkninger til foranstående:

- a. Tallene for 1970 gælder efter centralkompleksets ibrugtagning og tallene for 1976 gælder efter de ved lov nr. 79 af 10. marts 1966 bevilgede byggeplaners gennemførelse.
- b. Der er kun medtaget lokaler, der er bestemt for studenterundervisning, mens lokaler for sygeplejeskole, jordemoderskole, kursuslokaler, gymnastiksale m. v. ikke er medtaget.
- c. Lokalerne under A. i 1970 og 1976 vil for en dels vedkommende kunne opdeles i mindre rum ved foldevægge.
- d. Tal under D. kan vanskeligt angives, men der findes et betydeligt antal biblioteker, konferencerum og andre mindre rum, der anvendes til undervisning af op til **10-12** studerende.
- e. Lokalerne under E. i 1970 og 1976 er ikke endeligt fastlagte.

II. Københavns hospitalsvæsen.

Der henvises til oversigterne i underbilag 1 og 2 til bilag 7, side 78-79.

III. Københavns amts sygehusvæsen.

1. Amtssygehuset i Gentofte.

	1967	1970
A. Lokaler med 60 eller flere pladser	1	3
B. Lokaler med 30-60 pladser	5	
C. Lokaler med 15-30 pladser	8	
D. Lokaler med 6-15 pladser	14	
E. Andre lokaler for studerende		

2. Amtssygehuset i Glostrup.

	1967	1970
A. Lokaler med 60 eller flere pladser	3	
B. Lokaler med 30-60 pladser	3	
C. Lokaler med 15-30 pladser	4	
D. Lokaler med 6-15 pladser	20	
E. Andre lokaler for studerende		

Bemærkninger til foranstående:

Bortset fra 1 stort auditorium i Glostrup er alle de omhandlede lokaler indrettet til andre formål end studenterundervisning, og de vil kun kunne anvendes en del af dagen til studenterundervisning.

I tallene er bl. a. medregnet en kirkesal og en del dagligstuer for patienter og opholdsrum.

Ad E.: De studerende kan i et vist omfang benytte de almindelige personalefaciliteter.

IV. Statshospitalet i Glostrup. 1967

A. Lokaler med 60 eller flere pladser	1
B. Lokaler med 30-60 pladser	1

C. Lokaler med 15-30 pladser	
D. Lokaler med 6-15 pladser	
E. Andre lokaler for studerende	

[967]

Bemærkninger til foranstående:

- a. Ad A.: Auditorium med 120 pladser, der tillige kan stilles til rådighed for undervisning i andre fag.
- b. Ad D.: Et antal undersøgelsesstuer, konferencestuer og kontorer kan benyttes til undervisning af små hold.

- c. Ad E.: De studerende kan i et vist omfang benytte de almindelige personalefaciliteter.

Oversigt over antal arbejdstimer i hver ny undervisningsenhed ved studenterundervisningen i de egentlige kliniske fag samt patologisk anatomi.

Vedrørende undervisningens placering i studiets enkelte semestre henvises til bilag 6.

I. Omregningstabel.

Ved nedenstående beregning af antallet af arbejdstimer for de forskellige undervisningsformer i de enkelte fag er benyttet følgende omregningstal:

<i>Undervisningsform</i>	<i>Signatur</i>
En forelæsning med betydelig forberedelse regnes for 6 arbejdstimer.	(a)
En times klinik eller demonstration (med mindre forberedelse) regnes for 2 arbejdstimer.	(b)
En times propædeutisk klinik og visse kursustimer (med noget mere forberedelse) regnes for 3 arbejdstimer.	(b ₁)
En times praktik (som ikke kræver forberedelse) regnes for 1 arbejdstime.	(c)

II. Samlet oversigt.

Studenterundervisningen i hver ny undervisningsenhed med i alt 420 studerende (7 semesterhold på 60) indebærer nedenstående samlede antal arbejdstimer i de enkelte fag:

1. Medicin, herunder infektionssygdomme	9.690
2. Kirurgi	9.510
3. Fysiurgi	1.880
4. Anæstesiologi	2.400
5. Klinisk kemi	
6. Radiologi (røntgendiagnostik og stråleterapi)	1.530
7. Gynækologi-obstetrik	4,540
8. Psykiatri	4,600
9. Pædiatri	4,540
10. Dermato-venerologi	2.370
11. Neurologi (neuromedicin og neurokirurgi)	2.940
12. Oto-rhino-laryngologi	1.490
13. Oftalmologi	1.490
14. Patologisk anatomi	4.280
I alt	51.260

III. Detaljeret oversigt for de enkelte fag.

Fag/undervisningsform	Antal hold	Hold-størrelse	Ugentligt antal timer		Timer pr. sem.	Arbejdstimer		Bemærkninger
			Pr. hold	I alt		Pr. sem.	pr. år	
1. Medicin, herunder infektionssygdomme								
Introduktionsforelæsninger og deltagelse i tværgående undervisning								
(a)	1	60			15	90	180	
Propædeutisk kursus (b ₁)	4	15	3	12	180	540	1080	
Klinisk kursus, undervisning (b) . .	5	12	3	15	300	600	1200	20 uger på 5 afd.
Klinisk kursus, praktisk (c)	5	6	10	50	1000	1000	2000	20 uger på 5 afd.
Forelæsninger (a)	1	180	3	3	45	270	540	3 semesterhold
Eksaminatorisk klinik (c)			3	6	90	180	360	
	2	30					5360	
Videnskabeligt arbejde							3750	5 afd.; hver 750 timer
Eksamen og administration							400	
							9510	
Infektionssygdomme (a)	1	60	1	1	15	90	180	
I alt							9690	
2. Kirurgi								
Som medicin, dog undtaget infektionssygdomme, i alt							9510	
3. Fysiurgi								
Forelæsninger (a)	2	30			5	60	120	
Demonstrationer (b)	4	15			40	80	160	
							280	
Videnskabeligt arbejde							1500	2 afd.
Administration							100	
I alt							1880	
4. Anæstesiologi								
Forelæsninger (a)	2	30			20	120	240	2 ugers varighed, i alt 10 hold
Kursus, undervisning (b)		6	2		40	80	160	
Kursus, praktik (c)		6	10		200	200	400	
							800	
Videnskabeligt arbejde							1500	2 afd.
Administration							100	
I alt							2400	

5. Klinisk kemi

De studerende er opdelt på hold på 6-12 og undervises på centrallaboratorium i 1 uge af en laboratorielæge og en laborant; detaljer vedrørende undervisningen er endnu ikke fastlagt.

Fag/undervisningsform	Antal hold	Hold-størrelse	Ugentligt antal timer		Timer pr. sem.	Arbejdstimer		Bemærkninger
			Pr. hold	I alt		Pr. sem.	pr. år	
6. Radiologi (røntgendiagnostik og stråleterapi)								
Forelæsninger (a).....	1	60	1	1	15	90	180	
eller alternativet som klinik (b) ..	(2)	(30)	(1)	(2)	(30)	(60)	(120)	
Forelæsninger i stråleterapi (a) ...	1	60	1	1	15	90	180	
Demonstrationer (b).....	4	12-18	1	4	80	160	320	
							680	
Videnskabeligt arbejde							750	
Administration							100	
I alt							1530	
7. Gynækologi-obstetrik								
Forelæsninger (a).....	1	60	2	6	90	540	1080	3 semesterhold
eller alternativt som klinik (b)....	(2)	(30)	(2)	(12)	(180)	(360)	(720)	3 semesterhold
Kursus, undervisning (b)		6	6	12	240	480	960	4 ugers varighed, i alt 10 hold
Kursus, praktik (c)		6	10	20	400	400	800	
							2840	
Videnskabeligt arbejde							1500	2 afd.
Eksamen og administration							200	
I alt							4540	
8. Psykiatri								
Forelæsninger (a).....	1	60	1-2	5	75	450	900	
Undervisning (b ₁)	2	30	1	2	40	120	240	20 ugers varighed
Kursus, undervisning (b)		6	6	12	240	480	960	4 ugers varighed, i alt 10 hold
Kursus, praktik (c)		6	10	20	400	400	800	
							2900	
Videnskabeligt arbejde							1500	2 afd.
Eksamen og administration							200	
I alt							4600	
9. Pædiatri								
Som gynækologi-obstetrik, i alt							4540	
10. Dermato-venerologi								
Forelæsninger (a).....	1	60	1	1	15	90	180	
Demonstrationer (b)	3	20	2	6	90	180	360	
Kursus, undervisning (b)		6	6	6	120	240	480	2 ugers varighed, i alt 10 hold
Kursus, praktik (c)		6	10	10	200	200	400	
							1420	
Videnskabeligt arbejde							750	
Eksamen og administration							200	
I alt							2370	

Fag/undervisningsform	Antal hold	Holdstørrelse	Ugentligt antal timer		Timer pr. sem.	Arbejdstimer		Bemærkninger
			Pr. hold	I alt		pr. sem.	pr. år	
11. Neurologi (neuromedicin og neurokirurgi)								
Forelæsninger (a).....	1	60	2	2	30	180	360	
eller alternativt som klinik (b)....	(2)	(30)		(4)	(60)	(360)	(720)	
Kursus, undervisning (b)		6	6	6	120	240	480	{2 ugers varighed, i alt 10 hold
Kursus, praktik (c)		6	10	10	200	200	400	
							1240	
							(1600)	
Videnskabeligt arbejde							1500	{Neuromedicin og neurokirurgi
Eksamen og administration							200	
I alt							2940	
12. Oto-rhino-laryngologi								
Forelæsninger (a).....	1	60	1	1	15	90	180	
Klinik (b)	3	20	2	6	90	180	360	
							540	
Videnskabeligt arbejde							750	
Eksamen og administration							200	
I alt							1490	
13. Oftalmologi								
Som oto-rhino-laryngologi, i alt							1490	
14. Patologisk anatomi								
Forelæsninger (a).....	1	60	5	5	75	450	900	
Demonstrationer i 1. sem. (b)	4	15	1	4	60	120	240	
Kursus i mikroskopi (b ₁)	2	30	2	4	60	180	360	
Demonstrationer i 3. sem. (b)....	5	12	1	5	100	200	400	
Demonstrationer i 5. sem. (b).....	4	15	2	8	120	240	480	
							2380	
Videnskabeligt arbejde							1500	2 afd.
Eksamen og administration							400	
I alt							4280	

Beskrivelse af undervisningens omfang og lærerbehold m.v.

I. Fortegnelse over de fag, hvori der undervises til 2. del af lægevidenskabelig embedseksamen, ordnet efter fagets art og den rækkefølge, hvori undervisningen i henhold til studieplanen påbegyndes i løbet af 2. delstudiet.

a. De egentlige kliniske fag.

1. Medicin, herunder infektionssygdomme.
2. Kirurgi.
3. Fysiurgi.
4. Anæstesiologi.
5. Klinisk kemi.
6. Radiologi (røntgendiagnostik og stråleterapi).
7. Gynækologi-obstetrik.
8. Psykiatri.
9. Pædiatri.
10. Dermato-venerologi.
11. Neurologi (neuromedicin og neurokirurgi).
12. Oto-rhino-laryngologi.
13. Oftalmologi.

b. Patologisk anatomi.

14. Patologisk anatomi.

c. De øvrige 2. delsfag.

15. Farmakologi.
16. Medicinsk mikrobiologi.
17. Arvepatologi.
18. Hygiejne.
19. Retsmedicin.
20. Socialmedicin.

d. Tværgående undervisning.

21. Tværgående undervisning.

II. Oversigt over de enkelte fag.

1. Medicin.

A. Undervisningens omfang:

1. semester: Propædeutisk klinisk kursus 3 timer ugentlig i 15 uger.
Forelæsninger i infektionssygdomme 1 time ugentlig i 15 uger.
3. semester: Klinisk kursus af 9 ugers varighed og i tilknytning hertil 3 undervisningstimer ugentlig i 20 uger (se afsnit II, kapitel 3, side 33).
- 5.-7. semester: Forelæsninger 3 timer ugentlig i 15 uger for de tre semesterhold under ét.

7. semester: Eksaminatorisk klinik 3 timer ugentlig i 15 uger.

Eksamen: En mundtlig og en skriftlig eksamination af 1 hold hvert semester.

B. Fordeling på hold og afdelinger:

Det propædeutiske kursus i 1. semester foregår på de hospitaler, hvortil det kliniske kursus i 3. semester er henlagt.

Ved fordeling af et semesterhold på ca. 200 studerende med 80 på Rigshospitalets undervisningsenhed og 60 på hver af de to nye undervisningsenheder skal der ved det kliniske kursus med en holdstørrelse på 6 under såvel Københavns hospitalsvæsen som under Københavns amts sygehusvæsen undervises 10 hold per semester.

Til gennemførelse af kurset er det således nødvendigt at anvende 5 afdelinger ved hver af de nye enheder, idet hver afdeling kan undervise 2 hold hvert semester.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

2 professorer, der sammen har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning og eksamen.

2 lektorer, der sammen med professorerne varetager de eksaminatoriske klinikker i 7. semester, deltager i den systematiske undervisning og den tværgående undervisning i 5-7 semester samt deltager i eksamen.

14 andre lærere, der dels varetager det propædeutiske kursus i 1. semester, dels det kliniske kursus i 3. semester og den dermed forbundne undervisning.

2. Kirurgi.

A. Undervisningens omfang:

1. semester: Propædeutisk klinisk kursus 3 timer ugentlig i 15 uger.
3. semester: Klinisk kursus af 9 ugers varighed og i tilknytning hertil 3 undervisningstimer ugentlig i 20 uger.
- 5.-7. semester: Forelæsninger 3 timer ugentlig i 15 uger for de tre semesterhold under ét.
7. semester: Eksaminatorisk klinik 3 timer ugentlig i 15 uger.

Eksamen: En mundtlig og en skriftlig eksamination af 1 hold hvert semester.

B. Fordeling på hold og afdelinger:

De 60 studerende ved hver af de nye undervisningsenheder fordeles på hold og afdelinger som ovenfor omtalt under faget medicin.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

2 professorer, der sammen har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning og eksamen.

2 lektorer, der sammen med professorene varetager de eksaminatoriske klinikker, deltager i den systematiske undervisning og den tværgående undervisning i 5.-7. semester samt deltager i eksamen.

14 andre lærere, der dels varetager det propædeutiske kursus i 1. semester, dels det kliniske kursus i 3. semester og den dermed forbundne undervisning.

3. Fysiurgi.

A. Undervisningens omfang:

1. semester: Forelæsning 1 time ugentlig i 15 uger.

Eksamen: Ingen.

B. Fordeling på hold og afdelinger:

Forelæsningerne kan gives samlet for hele semesterholdet. Eventuelle kliniske demonstrationer kan finde sted for mindre hold på de fysiurgiske afdelinger ved de nye enheder.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

1 lektor, der har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen samt for organisation af eventuelle kliniske demonstrationer, som må varetages af de faste læger ved de fysiurgiske afdelinger, og som honoreres efter ydelse.

4. Anæstesiologi.

A. Undervisningens omfang:

3. semester: Klinisk kursus af 2 ugers varighed, herunder 4 instruktionstimer i anæstesiologisk teknik og 10 forelæsninger.

Eksamen: Ingen.

B. Fordeling på hold og afdelinger:

De kliniske kurser bør gennemføres på de

hospitaller, hvor de studerende i samme semester deltager i klinisk kursus i medicin og kirurgi. Der skal hvert semester undervises 10 hold på 6 studerende.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

1 professor, der har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen. En væsentlig opgave bliver endvidere deltagelse i den tværgående undervisning i 5.-7. semester.

Andre lærere, der under professorens ledelse varetager den praktiske instruktion og som honoreres efter ydelse.

5. Klinisk kemi.

A. Undervisningens omfang:

3. semester: Kursus af 1 uges varighed.

Eksamen: Ingen.

B. Fordeling på hold og afdelinger:

Undervisningen gennemføres i tilknytning til centrallaboratorierne på de hospitaller, hvor de studerende i samme semester deltager i klinisk kursus i medicin og kirurgi.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

1 professor, der har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen. En væsentlig opgave bliver endvidere deltagelse i den tværgående undervisning i 5.-7. semester.

Andre lærere, der bistår professoren og som honoreres efter ydelse.

6. Radiologi

(røntgendiagnostik og stråleterapi).

A. Undervisningens omfang:

3. semester: Demonstration af røntgenbilleder 1 time ugentlig i 20 uger.

6. semester: Forelæsninger i røntgendiagnostik 1 time ugentlig i 15 uger.

Forelæsninger i radioterapi 1 time ugentlig i 15 uger.

Eksamen: Ingen.

B. Fordeling på hold og afdelinger:

Demonstrationerne i 3. semester bør gennemføres på de hospitaller, hvor de studerende i samme semester deltager i klinisk kursus i medicin og kirurgi; demonstrationerne kan gennemføres for hold på 12-15 studerende. Forelæsningerne i røntgendiagnostik kan afholdes for hold på 60 studerende, af hensyn til billed-demonstration eventuelt 2 hold på 30.

Mens undervisningen i røntgendiagnostik kan

gennemføres i tilknytning til hospitalernes røntgendiagnostiske afdelinger, kan undervisningen i radioterapi indtil videre kun gennemføres på radiumstationen i København. Det er over for udvalget oplyst, at Københavns amt agter at oprette en radiumstation, som til sin tid kan varetage undervisning i radioterapi.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

1 professor, der har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen. En væsentlig opgave bliver endvidere deltagelse i den tværgående undervisning i 5.-7. semester.

Andre lærere, der under professorens ledelse deltager i demonstrationerne i 3. semester og som honoreres efter ydelse.

7. Gynækologi-obstetrik.

A. Undervisningens omfang:

4. semester: Klinisk kursus af 4 ugers varighed, herunder 6 undervisningstimer ugentlig.

5.-7. semester: Forelæsninger 2 timer ugentlig i 15 uger for hvert af de tre semesterhold.

Eksamen: Mundtlig eksamination af 1 hold hvert semester.

B. Fordeling på hold og afdelinger:

Med en semesterlængde på 20 uger kan der på en afdeling gennemføres klinisk kursus for 5 hold: ved at inddrage 2 afdelinger ved hver ny enhed i undervisningen kan en holdstørrelse på 6 opnås.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

1 professor, der har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning og eksamen.

1 lektor, der sammen med professoren varetager den systematiske undervisning og deltager i den tværgående undervisning i 5.-7. semester og eksamen.

4 andre lærere, der varetager det kliniske kursus og den dermed forbundne undervisning.

8. Psykiatri.

A. Undervisningens omfang:

3. semester: Instruktion 1 time ugentlig i 20 uger.

4. semester: Klinisk kursus af 4 ugers varighed, herunder 6 undervisningstimer ugentlig.

5. semester: Forelæsninger 1 time ugentlig i 15 uger.

6-7 semester: Forelæsninger 2 timer ugentlig i 15 uger for hvert semesterhold.

Eksamen: Mundtlig eksamination af 1 hold hvert semester.

B. Fordeling på hold og afdelinger:

Med en semesterlængde på 20 uger kan der på en afdeling gennemføres klinisk kursus for 5 hold; ved at inddrage 2 afdelinger ved hver ny enhed i undervisningen kan en holdstørrelse på 6 opnås.

Den ugentlige instruktionstime i 3. semester bør finde sted på de hospitaler, hvor de studerende i samme semester deltager i klinisk kursus i medicin og kirurgi.

Under Københavns amts sygehusvæsen findes ingen psykiatriske sengeafdelinger, hvorfor udvalget foreslår, at undervisningsenheden under amtets sygehusvæsen samarbejder med statshospitalet i Glostrup med hensyn til undervisningen i psykiatri.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

1 professor, der har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning og eksamen.

1 lektor, der sammen med professoren varetager den systematiske undervisning og deltager i den tværgående undervisning i 5.-7. semester og eksamen.

4 andre lærere, der varetager det kliniske kursus og den dermed forbundne undervisning.

Andre lærere, der under professorens ledelse varetager instruktionstimerne i 3. semester og som udpeges blandt lægerne på undervisningsenhedens psykiatriske afdelinger og honoreres efter ydelse.

9. Pædiatri.

A. Undervisningens omfang:

4. semester: Klinisk kursus af 4 ugers varighed, herunder 6 undervisningstimer ugentlig.

5.-7. semester: Forelæsninger 2 timer ugentlig i 15 uger for hvert semesterhold.

Eksamen: Mundtlig eksamination af 1 hold hvert semester.

B. Fordeling på hold og afdelinger:

Med en semesterlængde på 20 uger kan der

på en afdeling gennemføres klinisk kursus for 5 hold; ved at inddrage 2 afdelinger ved hver ny enhed i undervisningen kan en holdstørrelse på 6 opnås.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

1 professor, der har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning og eksamen.

1 lektor, der sammen med professoren varetager den systematiske undervisning og deltager i den tværgående undervisning i 5.-7. semester og eksamen.

4 andre lærere, der varetager det kliniske kursus og den dermed forbundne undervisning.

10. Dermato-venerologi:

A. Undervisningens omfang:

4. semester: Klinisk kursus af 2 ugers varighed, herunder 6 undervisningstimer ugentlig.

5. semester: Eksaminatoriske klinikker og demonstrationer 2 timer ugentlig i 15 uger.
Forelæsninger 1 time ugentlig i 15 uger.

Eksamen: Mundtlig eksamination af 1 hold hvert semester.

B. Fordeling på hold og afdelinger:

Med en semesterlængde på 20 uger skal der på en afdeling gennemføres klinisk kursus for 10 hold, for at en holdstørrelse på 6 kan opnås.

På grund af fagets karakter kan de kliniske demonstrationer ikke foregå for hold på flere end 20 studerende; det vil derfor være nødvendigt at fordele de 60 studerende ved hver af de nye enheder på 3 hold, således at der må afholdes i alt 6 ugentlige demonstrationer.

Under Københavns amts sygehusvæsen findes ikke i øjeblikket en dermato-venerologisk afdeling. Det er over for udvalget oplyst, at Københavns amt agter at oprette en dermato-venerologisk afdeling; når dette er sket, vil undervisningen i faget kunne tilrettelægges på tilfredsstillende måde. Indtil da foreslår udvalget, at undervisningsenheden under amtets sygehusvæsen samarbejder med den dermatologiske afdeling ved Finseninstituttet med hensyn til undervisningen i dermatologi og med hensyn til undervisningen i venerologi i fornødent omfang træffer aftaler med undervisningsenhederne un-

der Rigshospitalet eller Københavns hospitalsvæsen.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

1 professor, der har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning og eksamen.

1 lektor, der sammen med professoren varetager undervisningen i 5. semester og deltager i eksamen.

2 andre lærere, der varetager det kliniske kursus og den dermed forbundne undervisning.

11. Neurologi (neuromedicin og neurokirurgi).

A. Undervisningens omfang:

4. semester: Klinisk kursus af 2 ugers varighed, herunder 6 undervisningstimer ugentlig.

5.-6. semester: Forelæsninger 1 time ugentlig i 15 uger.

Eksamen: Fagets lærere deltager lejlighedsvis i eksaminationerne i medicin og kirurgi.

B. Fordeling på hold og afdelinger:

Med en semesterlængde på 20 uger gennemføres klinisk kursus for 10 hold på 6 studerende hvert semester fordelt på en (evt. flere) afdelinger).

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

1 professor i neuromedicin, der har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning og eksamen.

1 lektor (eventuelt 1 professor) i neurokirurgi, der varetager undervisning og eksamen i neurokirurgi.

2 andre lærere, der varetager det kliniske kursus og den dermed forbundne undervisning.

12. Oto-rhino-laryngologi.

A. Undervisningens omfang:

5. semester: Eksaminatoriske klinikker og demonstrationer 2 timer ugentligt i 15 uger.

Forelæsninger 1 time ugentlig i 15 uger.

Eksamen: Tentamen for 1 hold hvert semester.

B. Fordeling på hold og afdelinger:

På grund af fagets karakter kan der ikke deltagere flere end 20 studerende i de eksaminatori-

ske klinikker og demonstrationer, hvorfor der må gennemføres 6 sådanne undervisningstimer ugentlig ved hver undervisningsenhed.

Undervisningen vil kunne foregå i tilknytning til en enkelt afdeling ved hver ny enhed.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

1 professor, der har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning og eksamen.

1 lektor, der sammen med professoren varetager undervisningen og deltager i eksamen.

13. Oftalmologi

A. Undervisningens omfang:

6. semester: Eksaminatoriske klinikker og demonstrationer 2 timer ugentlig i 15 uger.

Eksamen: Tentamen for 1 hold hvert semester.

B. Fordeling på hold og afdelinger:

På grund af fagets karakter kan der ikke deltage flere end 20 studerende i de eksaminatoriske klinikker og demonstrationer, hvorfor der må gennemføres 6 sådanne undervisningstimer ugentlig ved hver undervisningsenhed.

Undervisningen vil kunne foregå i tilknytning til en enkelt afdeling ved hver ny enhed.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

1 professor, der har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning og eksamen.

1 lektor, der sammen med professoren varetager undervisningen og deltager i eksamen.

14. Patologisk anatomi.

A. Undervisningens omfang:

1. semester: Forelæsninger 2 timer ugentlig i 15 uger.

Demonstration af frisk materiale 1 time ugentlig i 15 uger.

2. semester: Forelæsninger 1 time ugentlig i 15 uger.

Kursus i mikroskopi 2 timer ugentlig i 15 uger.

3. semester: Demonstration af frisk materiale 1 time ugentlig i 20 uger.

5. semester: Forelæsninger 2 timer ugentlig i 15 uger.

Demonstration af frisk materiale 2 timer ugentlig i 15 uger.

Eksamen: Eksamination af 2 hold hvert semester - nemlig efter 2. og efter 5. semester.

B. Fordeling på hold og afdelinger:

Forelæsningerne er semester for semester en fortsættelse af forrige semesters undervisning og må derfor afholdes for hvert semesterhold for sig. Der skal således afholdes 5 ugentlige forelæsninger.

Demonstrationerne af frisk materiale kan afholdes for hold på 30 studerende, men bør om muligt afholdes for hold på 15 studerende.

Kursus i mikroskopi kan afholdes for hold på 30 studerende.

Undervisningen kan gennemføres ved hver af de nye enheder i tilknytning til hospitalernes patologiske anatomiske institutter.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

1 professor, der har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning og eksamen.

2 lektorer, der sammen med professoren varetager forelæsningerne og deltager i eksamen. Lektorerne må desuden være med til at tilrettelægge og lede kursus i mikroskopi og demonstrationer af frisk materiale.

4 andre lærere, der sammen med lektorerne varetager demonstrations- og kursusundervisningen. — Antallet af andre lærere er afhængigt af antallet af hold, jf. ovenfor under B.

15. Farmakologi.

A. Undervisningens omfang:

1. semester: Forelæsninger 2 timer ugentlig i 15 uger.

2. semester: Forelæsninger 3 timer ugentlig i 15 uger.

Eksamen: Mundtlig eksamination af 1 hold hvert semester.

B. Fordeling på hold:

Undervisningen bør efter udvalgets opfattelse, så snart det måtte være muligt, gennemføres ved hver af de tre undervisningsenheder. Da forelæsningerne i 2. semester er en fortsættelse af undervisningen i 1. semester, skal der holdes 5 ugentlige forelæsninger for hold på 60 studerende.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

1 professor, der har ansvaret for tilrettelæg-

geise og gennemførelse af undervisning og eksamen.

1 lektor, der sammen med professoren varetager undervisningen og deltager i eksamen.

16. Medicinsk mikrobiologi.

A. Undervisningens omfang:

1. semester: Forelæsninger 1 time ugentlig i 15 uger.

Kursus med praktiske øvelser i alt 45 timer.

2. semester: Forelæsninger 2 timer ugentlig i 15 uger.

Eksamen: Mundtlig eksamination af 1 hold hvert semester.

B. Fordeling på hold:

Faget er under betydelig udvikling, og der kan forventes en uddifferentiering i flere delområder.

Kursus med praktiske øvelser kan gennemføres for hold på 30 studerende, hvilket vil betyde undervisning af 2 hold ved hver ny enhed.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

Efter udvalgets opfattelse bør der, så snart det måtte være muligt, oprettes professorater ved hver af de nye enheder.

17. Arvepatologi.

A. Undervisningens omfang:

2. semester: Forelæsninger 1 time ugentlig i 15 uger.

Eksamen: Skriftlig eksamination af 1 hold hvert semester.

B. Fordeling på hold:

Undervisningen kan gives samlet for hele semesterholdet eller opdelt på de tre enheder.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

Efter udvalgets opfattelse bør der indtil videre ikke oprettes lærerstillinger ved de nye enheder i dette fag.

18. Hygiejne.

A. Undervisningens omfang:

2. semester: Forelæsninger 3 timer ugentlig i 15 uger.

Ekskursioner.

Eksamen: Skriftlig eksamination af 1 hold hvert semester.

B. Fordeling på hold:

Forelæsningerne kan holdes samlet for hele semesterholdet (ca. 200 studerende). Ekskursionerne bør ikke afholdes for hold på flere end 30-60 studerende.

På længere sigt bør efter udvalgets opfattelse også forelæsningerne afholdes ved hver af enhederne.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

Efter udvalgets opfattelse bør der indtil videre ikke oprettes lærerstillinger ved de nye enheder i dette fag.

19. Retsmedicin.

A. Undervisningens omfang:

6. semester: Forelæsninger med demonstrationer 2 timer ugentlig i 15 uger.

7. semester: Forelæsninger, navnlig over fagets juridiske emner, 1 time ugentlig i 15 timer.

Eksamen: Eksamination af 1 hold hvert semester; eksamen afholdes sammen med eksamen i faget socialmedicin, således at den enkelte studerende kun eksamineres i et af fagene.

B. Fordeling på hold:

Forelæsningerne afholdes for hvert semesterhold for sig.

Den del af undervisningen, der baseres på demonstration af materiale fra det retsmedicinske arbejde kan kun gennemføres på retsmedicinsk institut; holdstørrelsen ved disse demonstrationer bør ikke overstige 60.

Den øvrige undervisning kan eventuelt gennemføres ved hver af de tre enheder.

C. Antal lærere ved hver ny enhed:

Efter udvalgets opfattelse bør der indtil videre ikke oprettes lærerstillinger ved de nye enheder i dette fag.

20. Socialmedicin.

A. Undervisningens omfang:

6. semester: Forelæsninger 1 time ugentlig i 15 uger.

7. semester: Forelæsninger 1 time ugentlig i 15 uger.

Eksamen: Eksamination af 1 hold hvert semester, jf. dog ovenfor under faget retsmedicin.

B. Fordeling på hold:

Forelæsningerne afholdes for hvert semesterhold for sig, idet undervisningen bør gennemføres ved hver af de tre enheder.

C. Antal lærere ved hver ny enhed.

1 professor, der har ansvaret for tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisning og eksamen. En væsentlig opgave bliver endvidere deltagelse i den tværgående undervisning i 5—7. semester.

21. Tværgående undervisning (symposier).

I denne undervisning inddrages samtlige 2. dels fag i forskelligt omfang.

A. Undervisningens omfang.

5.-7. semester: 1 dobbelttime ugentlig i 15 uger for de tre semesterhold under ét.

B. Fordeling på hold:

Undervisningen bør gennemføres på hver af de nye enheder for de pågældende semesterhold under ét.

C. Lærere:

Professorene og lektorerne i samtlige fag deltager i undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse — især lærerne i fagene medicin og kirurgi, klinisk kemi og patologisk anatomi.

Opgørelse over udgifter i forbindelse med etablering af 2. dels undervisning af medicinske studenter på Københavns kommunes hospital i Hvidovre m.v.
(Udarbejdet af de medlemmer af udvalget, som er udpeget af Københavns hospitalsvæsen.)

1. Lokalebehov og anlægsudgifter.
2. Årlige driftsudgifter.
3. Midlertidig ordning inden Hvidovrehospitalets ibrugtagning.

Forudsætninger vedrørende etableringen af 2. dels undervisningen af medicinske studenter på Hvidovrehospitalet:

1. semester: 60 studenter på Hvidovre hospital
2. semester: 60 studenter på Hvidovre hospital
3. semester: 30 studenter på Hvidovre hospital 30 studenter andetsteds (f. eks. på Bispebjerg hospital)
4. semester: Ingen forelæsninger
5. semester: 60 studenter på Hvidovre hospital
6. semester: 60 studenter på Hvidovre hospital
7. semester: 60 studenter på Hvidovre hospital

Timeplan ved samlet 2. dels undervisning på Hvidovre hospital (lokaler for 180, 60, 30 og 15 studenter).

Samtlige undervisningstimer med forelæsninger og klinikker i medicin og kirurgi i 7 semestre, men uden kliniske demonstrationer i dermato-venerologi, oto-rhino-laryngologi og oftalmologi.

Kl.	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag
		2 × 60			2 × 60	
8- 9	2 × 60	2 × 30	2 × 60	2 × 60	2 × 30	1 × 60
	2 × 30	4 × 15	2 × 30	2 × 30	4 × 15	2 × 30
		1 × 180			1 × 180	
9-10.....	1 × 180	4 × 15	1 × 180	1 × 180	4 × 15	1 × 180
		1 × 60			1 × 60	
10-11.....	1 × 60	4 × 15	1 × 60	1 × 60	4 × 15	1 × 60
	1 × 60		1 × 60			
11-12.....	1 × 30	1 × 60	1 × 30	2 × 60	1 × 180	1 × 60
					1 × 180	
12-13.....					1 × 60	
13-14.....	1 × 60	2 × 60	1 × 60		1 × 60	
		1 × 60			1 × 60	
14-15.....		1 × 30			1 × 30	
15-16.....						

1. Opgørelse over lokalebehov og dertil hørende anlægsudgifter ved etablering af 2. dels undervisning af medicinske studenter på Hvidovre hospital.

	Bruttoareal m ²	Anlægsudgifter kr.
Undervisningslokaler	1.200	2.900.000
Lokaler i patologisk institut	1.100	4.400.000
Kontorer og arbejdslokaler	2.210	6.800.000
Kantiner	200	500.000
Læsepladser m. m.	440	1.100.000

Vagtværelser	300	725.000
Garderober	100	120.000
Foreningsfaciliteter	140	340.000
Fakultetskontorfilial	170	410.000
Parkering	-	6.000.000
	57860	~23.295.000
Renter i byggeperioden		1.705.000
I alt	5.860	25.000.000

I ovenstående skønsmæssige beregning indgår ikke værdi af grundareal.

Beregningen må kun betragtes som et retningsgivende groft skøn. Først når et egentligt lokaleprogram er udarbejdet og lokalekravene indarbejdet i det samlede projekt, kan en nærmere vurdering foretages.

Byggeprisindex: 180.

2. Skønsmæssig beregning af de årlige driftsudgifter i forbindelse med etablering af 2. dels undervisning af medicinske studenter ved Københavns kommunes hospital i Hvidovre, jf. de efterfølgende bemærkninger til de enkelte udgiftsposter:

Udgifter, som direkte kan henføres:

Post 2. Lønninger og pensionstilskud	3.789.000
Post 8. Inventar	50.000
Post 11. Lægemedler m. v.	75.000
Post 12. Linnedvarer m. v. samt vask	15.000
Post 13. Kontorsager m. v.	70.000
Post 14. Rengøringsmidler m. v.	15.000
	4.014.000

Andel i drift af hjælpeafdelinger:

1. Administration	288.000
2. Ejendommens drift	802.000
3. Kantinens drift	96.000
4. Øvrige hjælpeafdelinger	25.000
	1.211.000

Rekapitulation:

Udgifter, som direkte kan henføres	4.014.000
Andel i drift af hjælpeafdelinger	1.211.000
Årlige driftsudgifter ialt (excl. afskrivning og forrentning)	5.225.000
	afrundet 5.200.000

Bemærkninger til de enkelte poster vedrørende den skønsmæssige beregning af de årlige driftsudgifter i forbindelse med etablering af 2. delsundervisningen af medicinske studenter ved Københavns kommunes hospital i Hvidovre:

Udgifter, som direkte kan henføres:

Post 2. Lønninger og pensionstilskud.

På grundlag af opgørelsen over det antal arbejdstimer, som de enkelte fag vil kræve og de dertil hørende timeplaner, skønnes undervisningen at ville medføre en arbejdsforøgelse svarende til nedennævnte normering og hertil hørende lønudgifter. Det bemærkes, at den endelige opgørelse over den påkrævede personaleudvidelse i forbindelse med undervisningens etablering først kan beregnes, når den detaljerede planlægning af undervisningen inden for de enkelte fagområder er udarbejdet og koordineret med funktionsplanlægningen for de omhandlede afdelinger i øvrigt.

Beregnet årlig lønudgift pr. 1/4 1968:

17 stillinger som assisterende overlæge	1.476.906
15 stillinger som 1. reservelæge	1.045.995
15 stillinger som laborant (aut.)	455.940
25 stillinger som lægesekretær (aut.)	606.075
3 stillinger som kontorfunktionær (1 til lægebiblioteket og 2 til adm.) ..	72.939
6 hospitalsmedhjælpere (rengøring af kontorlokaler m. v.)	130.992

Post 8. Inventar. 3.788.847

Til vedligeholdelse af inventaret samt til anskaffelse af mindre inventargenstande anslås et forbrug på 50.000

Post 11. Lægemidler m. v.

Der anslås følgende forbrug vedrørende de enkelte underposter:

1. Medicin m. v.	10.000	
2. Lægeinstrumenter og behandlingsapparater.	20.000	
6. Laboratorieundersøgelser m. v. (laboratorierekvisitter)	35.000*)	
9. Diverse.	10.000	75.000

Post 12. Linnedvarer m. v. samt vask.

2. Funktionærtøj (kitler m. v.) 15.000

Post 13. Kontorsager m.v.

1. Kontorsager (tryksager og kontorartikler).	25.000	
2. Porto.	5.000	
5. Aviser, bøger, tidsskrifter m. v.: Litteratur til biblioteket	40.000	70.000

Post 14. Rengøringsmidler m. v.

Der anslås et forbrug på 15.000

Andel i drift af hjælpeafdelinger

1. *Administration.*

Studenterundervisningens andel i hospitalets administrationsudgifter er beregnet som en procentdel af:

a. Udgifter, som direkte kan henføres:	4.014.000
b. Udgifter til afskrivning og forrentning, der ikke medregnes i drifts- udgifterne	2.250.000

Der regnes med den for Bispebjerg hospital i 1966/67 anvendte fordelingsprocent på 4,6 %:

4,6 % af 6.264.000 kr. 288.000

2. *Ejendommens drift.*

Studenterundervisningens andel i udgifter vedrørende ejendommens drift (hovedsagelig udgifter til vedligeholdelse af bygninger og tekniske anlæg, varme, el, gas, vand m. v., men exclusive afskrivning og forrentning) er anslået til et beløb pr. m² etageareal som følger:

Ifølge omkostningsfordelingsregnskaberne for 1966/67 vedrørende:

Kommunehospitalet: 42.839 m² til beløb 6.999.086

Bispebjerg hospital: 79.332 m² til beløb 9.716.291

I alt 122.171 m² til beløb 16.715.377

Udgift per m² etageareal: 136,82 kr.

Udgift vedrørende undervisningslokaliteter i Hvidovre hospital:

5.860 m² à 136,82 kr. 802.000

*) Udgifter til anskaffelse i forbindelse med forskningsarbejde tænkes dækket af forskningsmidler m.v.

3. Kantinens drift.

Det påregnes, at ca. 300 studenter vil spise i hospitalets kantine. Ifølge omkostningsfordelingsregnskaberne for 1966/67 vedrørende Kommunehospitalet og Bispebjerg hospital har den årlige udgift pr. funktionær ved kantinens drift - efter fradrag af salgsindtægt - i de nævnte hospitaler andraget henholdsvis 361,60 kr. og 280,95 kr.

Udgift i Hvidovre hospital:

300 studenter å 321,27 kr.: 96.000

4. Øvrige afdelinger:

Vedrørende andel i driften af eventuelle øvrige hjælpeafdelinger anlås et beløb af 25.000

3. Midlertidig ordning inden Hvidovrehospitalets ibrugtagning.

I de foranstående to afsnit har man anslået lokalebehov og anlægsudgifter samt de årlige driftsudgifter i forbindelse med etableringen af 2. dels undervisningen af medicinske studenter på Hvidovrehospitalet.

Inden dette hospital kan tages i brug, påtænkes undervisningen i en midlertidig overgangsordning etableret ved følgende institutioner:

Bispebjerg hospital,
Kommunehospitalet,
Rudolph Bergs hospital,
Børnehospitalet på Fuglebakken (børneafdeling),
Blegdamshospitalet (børneafdeling) og evt.
Sundby hospitals børneafdeling,
Øresundshospitalet (gynækologisk-obstetrisk afdeling),
Set. Josephs hospital (obstetrisk afdeling).

Lokalebehovet vedrørende auditorier, undervisningslokaler m. v. vil kunne dækkes ved anvendelse af eksisterende lokaler på Kommunehospitalet og Bispebjerg hospital.

I de efterfølgende bilag 7,1 og 7,2 er anført de eksisterende lokaler på de to nævnte hospitaler, der tænkes anvendt som undervisningslokaler m. v.

En sammenligning med studieplanens lokalekrav viser, at studenterundervisningen kan gennemføres for 60 studenter per semester ved de nævnte hospitaler for så vidt angår behovet for undervisningslokaler m. v., og at forskellige løsninger er mulige. En nærliggende løsning vil være at fordele 30 studenter til hvert af hospitalerne (Bispebjerg hospital og Kommunehospitalet).

Uanset at der endnu ikke foreligger en plan for den nærmere tilrettelæggelse af studenterundervisningen i overgangsperioden inden Hvidovrehospitalets ibrugtagning, kan det imidlertid fastslås, at behovet for lægekontorer, forskningslaboratorier og studenterfaciliteter på Kommunehospitalet i denne periode ikke vil kunne dækkes i tilstrækkeligt omfang uden nyetableringer - f. eks. ved opførelse af en elementbygning.

For Bispebjerg hospitals vedkommende mener man imidlertid at have mulighed for at kunne klare det tilsvarende behov i forbindelse med andet kommende byggearbejde på hospitalet.

Under henvisning til det foran anførte og med sigte på en omtrent ligelig fordeling af studenterundervisningen på Bispebjerg hospital og Kommunehospitalet kan der - meget skønsmæssigt anslået - påregnes følgende udgifter ved studenterundervisningens tilrettelæggelse i overgangsperioden inden hospitalet i Hvidovre tages i brug.

*Anlægsudgifter under den midlertidige ordning inden Hvidovrehospitalets ibrugtagning.
Bispebjerg hospital.*

Etablering af lægekontorer, arbejdslokaler m. v. i forbindelse med nybyggeri: 1.100 m ² å 2.800 kr. (arkitekt- og ingeniørarbejder, incl. honorarer m. v.) . .	3.080.000
Montering: 10%	308.000
	3.388.000

Monteringsudgifter (inventar og undervisningsmateriale m. v.) vedrørende de eksisterende auditorier, undervisningslokaler m. v. på hospitalet	75.000
	3.463.000

Kommunehospitalet.

Etablering af lægekontorer, arbejdslokaler m. v. ved opførelse af en element- bygning: 1.100 m ² å 1.250 kr. (arkitekt- og ingeniørarbejder, incl. honorarer m. v.). .	1.375.000
Montering: 10%	138.000
	1.513.000

Monteringsudgifter (inventar og undervisningsmateriale m. v.) vedrørende de eksisterende auditorier, undervisningslokaler m. v. på hospitalet	75.000
	1.588.000

Anlægsudgifter i alt:

Bispebjerg hospital	3.463.000
Kommunehospitalet	1.588.000
	5.051.000
Afrundet	5.000.000

Skønsmæssig beregning af de årlige driftsudgifter

i forbindelse med etablering af 2. delundervisningen af medicinske studenter ved Bispebjerg hospital og Kommunehospitalet m. v. i perioden inden hospitalet i Hvidovre tages i brug, jf. de efterfølgende bemærkninger til de enkelte udgiftsposter.

Udgifter, som direkte kan henføres:

Post 2. Lønninger og pensionstilskud	3.789.000
Post 8. Inventar	50.000
Post 11. Lægemedler m. v.	75.000
Post 12. Linnedvarer m. v. samt vask	15.000
Post 13. Kontorsager m. v.	70.000
Post 14. Rengøringsmidler m. v.	15.000
	4.014.000

Andel i drift af hjælpeafdelinger:

1. Administration	205.000
2. Ejendommens drift	401.000
3. Kantinens drift	96.000
4. Øvrige hjælpeafdelinger	25.000
	727.000

Rekapitulation:

Udgifter, som direkte kan henføres	4.014.000
Andel i drift af hjælpeafdelinger	727.000
Årlige driftsudgifter i alt (exclusive afskrivning og forrentning)	4.741.000
Afrundet	4.700.000

Bemærkninger til de enkelte poster vedrørende den skønsmæssige beregning af de årlige driftsudgifter i forbindelse med etableringen af 2. dels undervisningen af medicinske studenter ved Bispebjerg hospital og Kommunehospitalet m. v. i perioden inden hospitalet i Hvidovre tages i brug.

Udgifter som direkte kan henføres:

Der påregnes de samme udgifter som foran anført vedrørende hospitalet i Hvidovre.

Andel i drift af hjælpeafdelinger:

1. Administration.

I overensstemmelse med det foran anførte vedrørende hospitalet i Hvidovre:

a. Udgifter, som direkte kan henføres:	4.014.000
b. Udgifter til afskrivning og forrentning, der ikke medregnes i driftsudgift.:	450.000
	4.464.000
4,6 % af 4.464.000 kr.	205.000

2. Ejendommens drift:

Studenterundervisningens andel omfatter:

a. En beregnet husleje vedrørende benyttelse af eksisterende auditorier og undervisningslokaler (bilag 7.1 og 7.2). Lejen er beregnet på grundlag af de i omkostningsfordelingsregnskaberne for Bispebjerg hospital og Kommunehospitalet udfundne udgifter per m ² gulvareal i 1966/67 (ca. 180 kr.) incl. afskrivning og forrentning. Beregnet udgift efter benyttelse i henhold til timeplanerne for de to hospitaler.	100.000
b. Andel i udgifter vedrørende ejendommens drift (hovedsagelig udgifter til vedligeholdelse af bygninger og tekniske anlæg, varme, el, gas, vand m.v., men excl. forrentning og afskrivninger) vedrørende nyetablerede lokaliteter på Kommunehospitalet og Bispebjerg hospital til lægekontorer, arbejdslokaler m. v.: 2.200 m ² å 136,82 kr.	301.000
(Beregningsgrundlag, jf. side 75 vedrørende hospitalet i Hvidovre)	401.000

3. Kantinens drift og

4. Øvrige afdelinger.

Der påregnes de samme udgifter som foran anført vedrørende hospitalet i Hvidovre.

Bilag 7,1

Undervisningslokaler, Bispebjerg hospital.

a. auditorium i ny sygeplejeskole	200 pladser
b. auditorium i fløj L	92 pladser
c. skolestue i administrationsbygning	70 pladser
d. - - -	40 pladser
e. - - -	30 pladser
f. auditorium i fløj F	35 pladser
g. - - -	30 pladser
h. - - patologisk institut	60 pladser
i. konferencerum i psykiatrisk afd. E	30 pladser
j. - i centrallaboratorium	40 pladser
k. 1. og m. konferencerum	3 å 20 pladser

n.	o. og p. konferencerum	3 å 12 pladser
q.	røntgen-demonstrationslokale II	20 pladser
r.	- - I	15 pladser
s.	patol.anat.demonstr.	30 pladser
t.	øvelseslaboratorium, histologi	30 pladser
u.	- klinisk kemi	12 pladser
v.	demonstrationslokale oto-rhino-laryng.	15 pladser

Om de nævnte lokaler følgende kommentarer:

Sengetransport er for øjeblikket vanskelig eller umulig til a, c, d, e, g, h, s og t.

Enkelte indrettes i løbet af 1968, nemlig a og s.

Montering endnu ikke bevilget af t og v.

Anden anvendelse end studenterundervisning vil fortsat gælde for en del af lokalerne, men ikke i et omfang, der vanskeliggør tilrettelægning af timeplan for studenterundervisning.

Resumerende opstillet som i bilag 4:

A	lokale med 60 eller flere pladser	4
B	- - 30-60 pladser	6
C	- - 15-30 -	3 + 5 speciallokaler
D	— — 6—15 —	3 + flere med 6 pladser

Bilag 7,2

Undervisningslokaler, Kommunehospitalet.

1.	auditorium, lab.-fløj	120 pladser
k.	gymnastiksal	120 pladser
j.	auditorium, patologisk institut	88 pladser
i.	skolestue	60 pladser
h.	auditorium	60 pladser
g.	konferencerum, fysiurgisk klinik	30 pladser
f.	bibliotek	30 pladser
e.	patologisk anatomisk studiesal	30 pladser
d.	røntgendemonstrationslokaler	30 pladser
a ₁₋₃ , b ₁₋₃ og c ₁₋₃	patientdagligstuer	9 å 15 pladser

Om de nævnte lokaler følgende kommentarer:

Sengetransport er vanskelig eller umulig til k, j, g og e.

Enkelte indrettes i 1968/69, nemlig 1 og j.

Anden anvendelse end studenterundervisning vil fortsat gælde for de fleste af lokalerne, men ikke i et omfang, der vanskeliggør tilrettelægning af timeplan for studenterundervisning.

Lokale i er i bygning bl. a. med oto-rhino-laryngol. afd., lokale n med dermato-venereol. klinik og psykiatrisk afd. og lokale f bl. a. med øjenafdeling. Hertil kommer, at der ifølge indhentede oplysninger forefindes visse lokaler i umiddelbar nærhed af Kommunehospitalet (bl. a. i universitetets botaniske institut og i den tidligere polytekniske læreanstalt), der vil kunne anvendes til undervisning af medicinske studenter. Endvidere vil visse kantinefaciliteter i den tidligere polytekniske læreanstalt ligeledes kunne benyttes.

Resumerende opstillet som i bilag 4:

A	lokaler med 60 eller flere pladser	5
B	- - 30-60 pladser	2 + speciallokaler
C	- - 15 pladser	9

Opgørelse over udgifter i forbindelse med klinisk studenterundervisning ved Københavns amts sygehusvæsen.

(Udarbejdet af de medlemmer af udvalget, som er udpeget af Københavns amts sygehusvæsen).

Forkortelser.

KAS = Københavns amts sygehusvæsen.
KAS Herlev = KAS He = Københavns amts sygehus i Herlev.
KAS Gentofte = KAS Ge = Københavns amts sygehus i Gentofte.
KAS Glostrup = KAS Glo = Københavns amts sygehus i Glostrup.

Oversigt.

Indledende bemærkninger.

I. Perioden efter at Herlev-sygehuset er taget i brug.

1.0 Årsbudget for studenterundervisningen ved Københavns amts sygehusvæsen.

1.1 Delbudget for KAS Herlev.

1.2 Delbudget for KAS Gentofte og Glostrup.

1.3 Bemærkninger til budgetterne.

1.3.0 Udgifter, som direkte kan henføres til studenterundervisningen.

1.3.1 Afskrivning og forrentning af de med studenterundervisningens indførelse forbundne bygnings- og indretningsudgifter.

1.3.2. Studenterundervisningens andel i drift af hjælpeafdelinger.

II. Lokaler til rådighed ifølge planerne vedrørende Herlev-sygehuset og i sygehusene i Gentofte og Glostrup.

III. Perioden inden Herlev-sygehuset er taget i brug.

3.0 Budget for studenterundervisningen i tiden inden Herlev-sygehuset er taget i brug.

3.1 Bemærkninger til budgetterne.

3.1.0 Udgifter, som direkte kan henføres til studenterundervisningen.

3.1.1 Afskrivning og forrentning af de med studenterundervisningens indførelse forbundne bygnings- og indretningsudgifter.

3.1.2 Studenterundervisningens andel i drift af hjælpeafdelinger.

Afsluttende bemærkninger.

Bilag.

Bilag 8,1 Årlige lønninger og pensionstilskud.

» 8,2 Anskaffelse m. v. af lægeinstrumenter og laboratorierekvisitter.

» 8,3 Daginstitutioner.

» 8,4 Timeplan.

4.1 Timeplan v/KAS Herlev.

4.2 Timeplan v/KAS Gentofte og Glostrup.

» 8,5 Bygnings- og indretningsudgifter.

» 8,6 Auditoriebehov i overgangsperioden.

Indledende bemærkninger.

Efter udvalgets anmodning har undertegnede direktør H. Hermann og overlæge, professor, dr. med. Aage Videbæk i samråd med inspektørerne P. Langemark, KAS Gentofte og E. Winterø, KAS Glostrup udarbejdet den følgende oversigt over de udgifter, der efter vort skøn må påregnes, hvis der i overensstemmelse med udvalgets forslag oprettes en undervisningsenhed ved KAS til varetagelse af undervisningen til den kliniske del af det lægevidenskabelige studium (2. del) under Københavns universitet for et antal

studenter. Redegørelsen vedrører forholdene i forbindelse med 1. etape, hvor der skal undervises i egentlige kliniske fag (jf. omtalen af disse fag i betænkningens I. afsnit, kapitel 3) samt patologisk anatomi men ikke de øvrige parakliniske fag. De sidstnævnte fag tænkes først overtaget i en senere etape.

Undervisningen påtænkes, indtil det kommende sygehus i Herlev åbner, at skulle varetages ved begge sygehuse i Gentofte og Glostrup, med nogenlunde lige store hold på hvert sygehus. Alternativet hertil, at studenterundervisningen samles på et af sygehuse, vil næppe være praktisk mulig og også mindre formålstjenlig, når hensyn tages til, at lærerkræfterne da måtte søges fra en mindre kreds, og at ingen af sygehuse primært er indrettet som undervisningshospital og derfor har en begrænset undervisningskapacitet. Når sygehuset i Herlev tages i brug, vil det være mest hensigtsmæssigt i første række at koncentrere undervisningen ved dette sygehus. Når der dog også i denne fase fortsat tænkes givet nogen undervisning - propædeutisk og praktisk-klinisk - ved sygehuse i Gentofte og Glostrup er grunden at de kliniske kursers fordeling på mindst 5 hold nødvendiggør flere sygehuses medvirken, og at en fordeling af undervisningsbyrden er hensigtsmæssig af både pædagogiske og praktiske grunde.

Undervisningen i psykiatri skal efter planerne foregå på det planlagte statshospital i Herlev. Af praktiske grunde er denne del af undervisningen dog også medtaget i den følgende redegørelse for undervisningen ved KAS.

I afsnit I i det følgende redegøres der for de udgifter, der påregnes ved studenterundervisningen, når den tid kommer, da undervisningen foregår i Herlev og i mindre grad - i Gentofte og Glostrup. I afsnit II omtales de undervisningslokaler m. v. der må regnes med ved undervisningen, og i hvilken udstrækning lokaler kan skaffes ved sygehuse. En tilsvarende undersøgelse af udgifter og lokaleforhold gives i afsnit III for perioden, indtil Herlev-sygehuset kommer i brug.

I. Perioden efter at Herlev-sygehuset er taget i brug.

Efter betænkningens forslag vil der være tale om en fuldt udbygget undervisning af tilsammen 60 stigende til op imod 80 studenter på hvert af 2. dels studiets 7 semestre, d. v. s. sammenlagt en undervisning af maksimalt 420-560 studenter.

Udgifterne ved undervisningen er hovedsagelig til lønninger, navnlig i forbindelse med udvidelse af lægestabene ved de afdelinger, der pålægges studenterundervisning, udgifter til indretning og drift af lokaler, diverse anskaffelser og vedligeholdelse af inventar og apparatur m. v. og undervisningens andel i udgifter til kantine m. v.

KAS's årlige udgifter ved at overtage den foreslåede studenterundervisning er opgjort efter de retningslinier, som lægges til grund ved beregningen af statskassens tilskud til driften af neuromedicinske og neurokirurgiske afdelinger. Udgiften er på denne måde udregnet til 7.745.830 kr., der fremkommer således:

1.0 Årsbudget for studenterundervisningen ved Københavns amts sygehusvæsen.

(Summen af delbudgetterne for Herlev samt Gentofte og Glostrup)

Direkte henførte udgifter:

1. Lønninger og pensionstilskud	4.306.866
2. Vareforbrug (anslået).	60.000
3. Anskaffelse og vedligeholdelse af lægeinstrumenter og laboratorierekvisitter.	95.140
4. Vedligeholdelse af øvrigt inventar og maskiner (anslået).	200.000
5. Litteratur (anslået).	50.000
6. Daginstitutioner.	77.754
I alt	47789.760

Afskrivning og forrentning:

1. Afskrivninger:	
a) Bygninger.	230.101

b) Inventar	127.929	358 030
2. Forrentning:		
Bygninger — inventar		1.152.307
I alt		1.510.337

Andel i drift af hjælpeafdelinger:

1. Administration	379.172
2. Ejendommens drift	270.461
3. Kantinens drift	746.100
4. Øvrige afdelinger (anslået)	50.000
I alt	1.445.733

Rekapitulation:

Direkte henførte udgifter	4.789.760
Afskrivning og forrentning	1.510.337
Andel i drift af hjælpeafdelinger	1.445.733
I alt	7.745.830

Man har endvidere opstillet delbudgetter, dels for Herlev, dels for Gentofte og Glostrup. Formålet hermed har specielt været at vise, hvorledes lokaleudgifterne fordeler sig henholdsvis til nybyggeri (Herlev) og til bestående byggeri (Gentofte og Glostrup). Da det endnu ikke er muligt at oplyse størrelsen af den udvidelse af lægestabene som undervisningen vil nødvendiggøre og hvorledes en udvidelse vil fordele sig mellem sygehusene, har man dog henført hele udgiftsposten vedrørende lønninger til Herlev-delbudgettet. Af samme grund er også udgifterne til lægekontorer og laboratorier til videnskabelige medarbejdere i sin helhed henført under Herlev delbudgettet.

I betænkningen er angivet hvor mange lægearbejdstimer årlig der vil blive i hvert enkelt fag med et studentertal som foran anført, og den stabsudvidelse der herefter skønnes at blive tale om (i alt 29 læger). Efter den i bilag 8,4 viste fordeling af undervisningen på amtets 3 sygehuse skulie stabsudvideiserne på sygehusene på dette grundlag kunne illustreres således:

Herlev	11 læger svarende til	20.460 årlige arbejdstimer
Gentofte	8 læger svarende til	14.172 årlige arbejdstimer
Glostrup	7 læger svarende til	12.148 årlige arbejdstimer
Statshospitalet Herlev	3 læger svarende til	4.480 årlige arbejdstimer
I alt stabsudvidelse	29 læger svarende til	51.260 årlige arbejdstimer

Udgifterne ved undervisningen i psykiatri ved statshospitalet i Herlev er af praktiske grunde henført under amtssygehuset i Herlev.

1.1 Delbudget for KAS Herlev.

Direkte henførte udgifter:

1. Lønninger og pensionstilskud	4.306.866
Heri også medtaget udgifterne vedrørende delbudget KAS Gentofte og Glostrup.	
2. Vareforbrug	
Rengøringsartikler (anslået)	15.000
Kontorartikler og tryksager (anslået)	25.000
	40.000
3. Anskaffelse og vedligeholdelse af lægeinstrumenter og laboratorierekvisitter	75.140
4. Vedligeholdelse af øvrigt inventar og maskiner (anslået)	100.000
5. Litteratur studenterbibliotek	30.000

6. Daginstitutioner	77.754	
I alt	4.629.760	

Afskrivning og forrentning:

1. Afskrivninger:		
a) Bygninger	216.071	
b) Inventar	111.802	327.873
2. Forrentning:		
Bygninger + inventar	1.106.481	
I alt	1.434.354	

Andel i drift af hjælpeafdelinger:

1. Administration 4,861 % af 7.564.114 kr.	367.692	
2. Ejendommens drift 3.264 m ² å 69.349 kr.	226.355	
3. Kantinens drift	580.300	
4. Øvrige afdelinger (anslået)	25.000	
I alt	1.199.347	

Rekapitulation:

Direkte henførte udgifter	4.629.760	
Afskrivning og forrentning	1.434.354	
Andel i drift af hjælpeafdelinger	1.199.347	
I alt	7.263.461	

1.2 Delbudget for KAS Gentofte og Glostrup.

Direkte henførte udgifter:

1. Lønninger og pensionsudgifter	0	
Udgiften er medtaget under delbudget KAS Herlev		
2. Vareforbrug (kontorartikler + rengøringsartikler).	20.000	
3. Anskaffelse og vedligeholdelse af lægeinstrumenter og laboratories rekvisitter (anslået).	20.000	
4. Vedligeholdelse af øvrigt inventar og maskiner (anslået).	100.000	
5. Litteratur (anslået).	20.000	
I alt	160.000	

Afskrivning og forrentning:

1. Afskrivninger:		
a) Bygninger	14.030	
b) Inventar	16.127	30.157
2. Forrentning:		
Bygninger + inventar	45.826	
I alt	75.983	

Andel i drift af hjælpeafdelinger:

1. Administration 4,861 % af 236.175 kr.	11.480	
2. Ejendommens drift 636 m ² å 69.349 kr.	44.106	
3. Kantinens drift	165.800	

4. Øvrige afdelinger (anslået)	25.000
I alt	246.386
<i>Rekapitulation:</i>	
Direkte henførte udgifter	160.000
Afskrivning og forrentning	75.983
Andel i drift af hjælpeafdelinger	246.386
I alt	482.369

1.3 Bemærkninger til budgetterne.

1.3.0 Udgifter, som direkte kan henføres til studenterundervisningen.

1. Lønninger og pensionstilskud.

I betænkningens II. afsnit, 2. og 3. kapitel er redegjort for den forøgelse af den samlede arbejdsbyrde, der vil blive ved de afdelinger, der skal varetage studenterundervisningen. Udvalget har foretaget en detaljeret opgørelse over det antal arbejdstimer, som undervisningen i de enkelte fag vil kræve, jf. bilag 5 og er på dette grundlag nået til at undervisningen vil betyde en arbejdsforøgelse svarende til 29 personers arbejde, fordelt f.eks. med 15 ass. overlæger og 14. 1. reservelæger. Hertil kommer 22 lægesekretærer, 1 for hver ass. overlæge og $\frac{1}{2}$ for hver reservelæge. Disse tal for udvidelse af lægestabene er lagt til grund ved udgiftsberegningen, idet dog bemærkes, at den endelige opgørelse over behovet for stabsudvidelse ved overgang til funktion som undervisningsafdeling kun kan foretages efter nærmere detaljeret opgørelse af undervisningens omfang i hvert enkelt fag og de eksisterende forhold på vedkommende afdeling. Udgiften til aflønning og pensionstilskud til det nævnte personale andrager som vist i bilag 8,1 3.137.877 kr.

Foruden den nævnte personaleudvidelse regnes der ifølge udvalgets forslag med ansættelse af mindst 15 kliniske assistenter, 1 for hver professor. Udgiften til disses aflønning er ikke medtaget i budgettet, idet aflønningen forventes afholdt direkte af statskassen. Det samme gælder om honoraret til professorer og lektorer (de pågældende forventes udpeget blandt sygehusenes egne læger).

Hvad angår ikke lægeligt personale er medtaget løn til 30 laboranter, der skal ansættes ved de nedenfor under 1.3.1 nævnte laboratorier samt til 1 laboratoriebetjent og 1 histolaborant til det nedenfor nævnte histologiske laboratorium.

Endelig er der regnet med nynormering af 1 kontorassistent til et lægebibliotek, V2 fuldmægtig og $1\frac{1}{2}$ kontorassistent til administration i forbindelse med studenterundervisningen og 6 hospitalsmedhjælpere til rengøring.

Udgiften til personalet er i alt 4.306.866 kr., jf. bilag 8,1.

2. Vareforbrug.

Hertil er anslået 40.000 kr. i Herlev og 2 X 10.000 kr. i Gentofte og Glostrup.

3. Anskaffelse og vedligeholdelse af lægeinstrumenter og laboratorierekvisitter.

Hertil er anslået 75.140 kr. i Herlev og 2 X 10.000 kr. i Gentofte og Glostrup. Under hensyn til den relativt beskedne størrelsesorden er denne udgift opført som direkte henførte udgifter og ikke under apparaturudgifter m. v., der forrentes og afdrages. Der henvises i øvrigt nærmere til bilag 8,2.

4. Vedligeholdelse af øvrigt inventar og maskiner.

Hertil er afsat 100.000 kr. i Herlev og 2 X 50.000 kr. i Gentofte og Glostrup.

5. Litteratur.

Hertil er afsat 30.000 kr. og 2 X 10.000 kr.

6. Daginstitutioner.

Der er regnet med oprettelse af en daginstitution (henholdsvis vuggestue til 30 børn

og børnehave til 25 børn) i Herlev. Institutionen foreslås oprettet som en selvejende institution med tilskud i henhold til gældende tilskudsordninger. I budgettet er medtaget en udgift på 77.754 kr., jf. bilag 8,3. Det er herved forudsat, at der ikke ydes betaling for børnenes ophold. I modsat fald vil der blive en årlig indtægt på ca. 30 kr. ugentlig per barn, eller i alt ca. 70.000 kr. For så vidt angår specielt 3.-4. semester, hvor en del studerende har kliniske kurser i Gentofte og Glostrup kan der også blive et behov for daginstitutioner, der eventuelt vil medføre en udgift hertil. I budgettet er imidlertid ikke medtaget nogen udgift hertil.

1.3.1 Afskrivning og forrentning af de med studenterundervisningens indførelse forbundne bygnings- og indretningsudgifter.

På baggrund af det forslag, der er givet i betænkningen, II. afsnit, kapitel 3, med hensyn til undervisningens omfang og de studerendes fordeling på hold og afdelinger m. v., har professor Videbæk udarbejdet den i bilag 8,4 angivne timeplan for undervisningen i Herlev og Gentofte/Glostrup. På dette grundlag er opstillet følgende lokalebehov:

a. Undervisningslokaler.

I Herlev er behovet 3 auditorier henholdsvis til 180, 30 og 30 personer, i Gentofte 4 auditorier henholdsvis til 26, 15, 12 og 12 personer og i Glostrup 3 auditorier til henholdsvis 30, 15 og 12 personer.

I Herlev må endvidere indrettes 3 specialauditorier, hver med 60 pladser, henholdsvis til patologisk anatomi, oto-rhino-laryngologi og oftalmologi. Undervisningen i disse fag kræver auditorier, der er indrettet og udstyret på særlig måde, hvorfor almindelige auditorier ikke kan anvendes. I forbindelse med specialauditoriet for patologisk anatomi kræves yderligere en kombineret kursussal og studiesamling, ca. 300 m² med siddeplads for 30 studenter hver med plads til et mikroskop med tilhørende lampe, en museumssal med præparationsrum, ca. 100-150 m², til opbevaring og udstilling af sjældne præparater, 1 atelier med fotografudstyr og 2 mindre rum til forelæsere og til brug ved eksamensafholdelse.

Undervisningslokalernes størrelse og udstyr er nærmere omtalt nedenfor.

Til undervisningen i 4. semester (kliniske kurser), der skal foregå i hold på 6 studenter, kræves ikke særlige undervisningslokaler, men undervisningen vil kunne foregå i konferencerum og andre ledige rum på sygehusene. Udgifterne til disse rum er ikke medtaget i budgettet, idet man har ment, at disse udgifter vil kunne modregnes i den værdi, der ligger i studenternes arbejdskraft.

Af hensyn til den forskning, der som nævnt i betænkningen er en forudsætning for en afdelings deltagelse i studenterundervisning, må der være laboratorier i tilslutning til de afdelinger, der får studenterundervisning. Behovet for sådanne laboratorier kan opgøres således: Der må indrettes laboratorieplads (laboratorium) til det lægepersonale, der ventes ansat i forbindelse med studenterundervisningen, i alt 29 læger. Endvidere kræves laboratorieplads til de foran nævnte 15 videnskabelige assistenter og til andre videnskabelige medarbejdere ved studenterundervisningen (kandidatstipendiater), man har anslået sidstnævnte kategori til 15 personer. Arealbehovet per person er anslået til 10 m², d.v.s. i alt ca. 600 m² laboratorium. Lægekontorer til de 29 læger omtales nedenfor.

b. Studenterfaciliteter.

Ifølge timeplanen i bilag 8,4 er de studerende i 1., 2., 5., 6. og 7. semester daglig et vist antal timer i Herlev sygehuset, få timer i første og andet semester, men så godt som alle timerne i 5., 6. og 7. semester. For langt de fleste påregnes undervisningen at foregå om formiddagen, i mindre grad om eftermiddagen og af og til både om formiddagen og eftermiddagen. For Gentofte og Glostrup sygehusenes vedkommende er forholdet det, at studenterne i 1. semester alene deltager 2 dage ugentlig i forelæsninger og i 2., 3. og 4. semester fordeles til mange afdelinger til de kliniske kurser og en række timer på mindre hold henlagt til eftermiddage.

På dette grundlag har professor Videbæk og repræsentanten for det medicinske studenterråd ved Københavns universitet, stud. med. Henrik Zoffmann opgjort behovet for studenterfaciliteter ved sygehuset i Herlev således:

Kantine: En betydelig del af de studerende f. eks. ca. 350 må påregnes at spise frokost i en kantine inden for tiden kl. 11.00- 13.00 (14.00).

Udgifterne i forbindelse med studenternes brug af kantinen er medtaget under 1.3.2 (Andelen i drift af hjælpeafdelinger) nedenfor.

Læsemuligheder og opholdsrum: Der må være adgang til bibliotek med håndbøger og tidsskrifter, eventuelt beliggende i forbindelse med hospitalets lægebibliotek, endvidere må der kræves 10 lydisolerede studieceller af ca. 6 m², en læsesal på ca. 120 m² og to opholdsrum på ca. 40 m² hver.

Til foreningsfaciliteter må skønmæssigt beregnes 80 m² (til rådslokale, udsalg af kompendier m. v.).

Endelig påregnes indrettet omklædningsrum med i alt ca. 150 aflåselige garderobeskabe til studenter.

I Gentofte og Glostrup anslås, at ca. 100 studenter hvert sted vil benytte sygehusets kantine. Ligesom vedrørende Herlev er udgiften i denne forbindelse medtaget under 1.3.2. (Hjælpeafdelinger).

Med hensyn til øvrige rum i Gentofte og Glostrup regnes kun med et opholdsrum på ca. 40 m² hvert sted og overnatningsmulighed for 4-6 studenter hvert sted. Der regnes med ca. 50 aflåselige garderobeskabe hvert sted.

Ved alle sygehuse må man regne med, at de studerende vil benytte parkeringspladser. Blandt andet under hensyn til usikkerheden for udstrækningen af denne brug er der ikke medtaget nogen udgift hertil.

c. Administrationslokaler.

Der regnes med at være brug for et kontorareal på ca. 50 m² til administration af studenterundervisningen, d.v.s. dels til sekretariat for løsning af KAS-undervisningsenhedens fakultetsmæssige opgaver såvel vedrørende lærere som studenter (f. eks. tilrettelæggelse af undervisning, udsendelse af information, indskrivning til eksaminer, fordeling til kurser og øvelser), og dels til formidling lokalt af samarbejdet mellem fakultetet og sygehusadministrationen.

Der må endvidere indrettes et kontor til hver af de 29 læger, der nyansættes.

d. Inventar- og bygningsomkostninger.

vedrørende de under a-c forannævnte lokaler og udregning af afskrivning og forrentning.

Udgiften til lokaler må til sin tid udregnes således, at man for lokaler, som specielt indrettes til undervisningen, regner med opførelsesudgiften (forrentning, afskrivning m. v.) og for lokaler, der lejes på sygehuset med en afgift i henhold til sygehusets fordelingsregnskab. Da man må regne med, at de lokaler, som er omtalt foran udelukkende eller altovervejende vil blive benyttet i forbindelse med undervisningsvirksomheden, har man i denne opgørelse fundet det hensigtsmæssigt at benytte opførelsesudgifter ved huslejberegningen for alle lokaler. For lokaler i Herlev er benyttet tal fra KAS budgettet (index 181 jan. 1968) for vedkommende sygehus, for lokaler i Gentofte og Glostrup lokalernes bogførte værdi, jf. nærmere nedenfor.

Den samlede udgift til forrentning og afskrivning i Herlev er opgjort til henholdsvis 1.106.481 kr. og 327.873 kr. og i Gentofte/Glostrup til 45.826 kr. og 30.157 kr.

Beløbene fremkommer således:

KAS Herlev

	Antal m ²	Inventar- omkostninger	Bygnings- omkostninger
<i>a. Undervisningslokaler:</i>			
1 auditorium 180 personer	225	106.148 kr.	893.027 kr.
1 specialaud. patolog, anatomi, 60 personer	81	224.368 »	266.146 »
1 » oto-rhino-laryngologi 60 personer	81	52.368 »	266.146 »
1 » oftalmologi, 60 personer	81	52.368 »	266.146 »
2 auditorier à 30 personer	87	67.316 »	285.616 »
Kursussal, patolog. anatomi	324	128.250 »	1.056.448 »
Museumssal, » »	142	69.500 »	462.352 »
Fotoatelier, » »	15	4.500 »	48.675 »
2 opholdsrum, forelæser patolog. anatomi	50	5.390 »	162.250 »
60 laboratorierum	600	360.000 »	1.947.000 »
I alt	1.686	1.070.208 kr.	5.653.806 kr.
<i>b. Studenterfaciliteter:</i>			
Bibliotekslokaliteter	50	11.500 kr.	162.250 kr.
10 lydisolerede læseceller	60	14.000 »	194.700 »
2 opholdsrum	80	32.000 »	259.600 »
1 rådslokale, udsalg kompendier	80	14.000 »	261.250 »
1 læsesal	120	24.500 »	392.584 »
5 omklædningsrum (til i alt ca. 150 pers.)	265	25.200 »	882.925 »
I alt	655	121.200 kr.	2.153.309 kr.
<i>c. Administrationslokaler:</i>			
29 lægekontorer	870	290.000 kr.	2.823.150 kr.
1 fakultetskontor	53	9.280 »	173.285 »
I alt	923	299.280 kr.	2.996.435 kr.
<i>Total KAS Herlev:</i>			
a. Undervisningslokaler	1.686	1.070.208 kr.	5.653.806 kr.
b. Studenterfaciliteter	655	121.200 »	2.153.309 »
c. Administrationslokaler	923	299.280 »	2.996.435 »
	3.264	1.490.688 kr.	10.803.550 kr.
Bygninger + inventar			12.294.238 kr.
<i>Afskrivninger:</i>			
Bygninger: 2 % af 10.803.550 kr.		216.071 kr.	
Inventar: 7½ % af 1.490.688 kr.		111.802 »	327.873 kr.
Forrentning: 9 % af 12.585.838 kr.			1.106.481 »
Afskrivning + forrentning i alt			1.434.354 kr.

KAS Gentofte og Glostrup

	Antal m ²	Inventar- omkostninger	Bygnings- omkostninger
1 auditorium 36 pers. (Gentofte)	55	37.400 kr.	41.515 kr.
1 » 15 » (»)	28	16.475 »	35.028 »
2 » 12 » (»)	46	30.310 »	35.028 »
1 opholdsrum	40	16.100 »	28.200 »
6 overnatningsrum	60	15.600 »	42.300 »
2 omklædningsrum	106	1.080 »	83.930 »
I alt Gentofte	335	116.965 kr.	252.012 kr.
1 auditorium 30 pers. (Glostrup)	44	33.658 kr.	64.816 kr.
1 » 15 » (»)	28	16.475 »	41.771 »
1 » 12 » (»)	23	15.155 »	34.548 »
1 opholdsrum	40	16.100 »	58.084 »
6 overnatningsrum	60	15.600 »	87.126 »
2 omklædningsrum	106	1.080 »	163.122 »
I alt Glostrup	301	98.068 kr.	449.467 kr.
+ Gentofte	335	116.965 »	252.012 »
I alt Gentofte + Glostrup	636	215.033 kr.	701.479 kr.
			215.033 kr.
Bygninger + inventar			916.512 kr.
<i>Afskrivninger:</i>			
Bygninger: 2 % af 701.479 kr.		14.030 kr.	
Inventar: 7½ % af 215.033 kr.		16.127 »	30.157 kr.
Forrentning: 5 % af 916.512 kr.			45.826 »
Afskrivning + forrentning i alt			75.983 kr.

Byggeomkostningerne per m² vedrørende Gentofte og Glostrup er beregnet ved division af den bogførte bygningsværdi for disse sygehuse per 31. marts 1967 og etagearealet på samme tidspunkt således:

Kvadratmeterprisen for lokaler i Gentofte andrager:

Bogført værdi af bygninger	57.070.230 kr.
Bogført værdi af grunde	9.483.600 »
I alt	66.553.830 kr.
Samlet etageareal	94.401 m ²

$$\text{m}^2 \text{ pris } \frac{\text{kr. } 66.553.830}{94.401} = 705,01 \text{ kr.}$$

Kvadratmeterprisen i Glostrup andrager (excl. sygeplejeskolen):

Bogført værdi af bygninger	110.208.376 kr.
Bogført værdi af grunde	4.621.300 »
I alt	114.829.676 kr.
Samlet etageareal	79.079 m ²

$$\text{m}^2 \text{ pris } \frac{\text{kr. } 114.829.676}{79.079} = 1.452,09 \text{ kr.}$$

Til forrentning og afskrivning er regnet med de sædvanligt af KAS anvendte satser (forrentning 5 %, for nybyggeri - Herlev - dog 9 %, afskrivning 2 % af nybygninger og 7½ % af inventar).

Bilag 8,5 indeholder specificerede oplysninger vedrørende udregningen af de enkelte foran viste inventar- og bygningsomkostninger. I denne forbindelse bemærkes, at man har regnet med følgende pladsbehov i undervisningslokaler:

i auditorier med plads til 180 personer.	.1 m ² per person
i auditorier med plads til 60 personer.	.1,1m ² per person
i auditorier med plads til 30 personer.	.1,2 m ² per person
i auditorier med plads til mindre end 30 personer.	.1,5 m ² per person

I m² prisen for auditoriet til 180 personer er indregnet omkostningerne ved amfiteatralsk opbygning, idet denne udgift indgår i m²prisen for auditoriebygningen. For øvrige auditorier er omkostningerne ved amfiteatralsk opbygning henregnet under inventaromkostninger. Der er dog ikke regnet med amfiteatralsk opbygning i lokaler, som er beregnet til mindre end 30 personer. Det anførte omkostningsbeløb per plads for amfiteatralsk opbygning dækker kun omkostningerne ved opførelse af en simpel trækonstruktion.

Til hvert toilet er beregnet et pladsbehov på 3 m² og til garderober 0,15 m² per person. Til lægekontorer er anslået et pladsbehov på 30 m².

Udgift ved indretning af et toilet er anslået til kr. 1.300 og ved indretning af garderobe anslået til kr. 11,68 per person. Såvel udgift ved indretning af toiletter som udgift ved indretning af garderober er henført under bygningsudgifter. Udgiften i forbindelse med anskaffelse af inventar til lægekontorer er anslået til kr. 10.000.

Følgende priser er efter nøje udførte prisberegninger lagt til grund ved prisansættelsen for inventaromkostninger i forbindelse med undervisningslokaler.

Pris per elevplads:

1 stol	280 kr.
1 bordplade	160 kr.
amfiteatralsk opbygning	117 kr.

Øvrigt udstyr:

Kateder (demonstrationsbord ca. 4 m langt med vask, skuffer og skabe ¹⁾) . .	6.773 kr.
Tavlearrangement	5.839 kr.
Filmlærred, el-dreven	2.336 kr.
Mørklægning, el-dreven, per m ² vinduesareal.	400 kr.

De anførte priser for inventar gælder incl. montering.

Apparatur og lægeinstrumenter, som anskaffes i forbindelse med studenterundervisningen, er ført til udgift under direkte henførte udgifter, dog med undtagelse af studentermikroskoper og mikroprojekteringsapparatur (i alt 172.000 kr.) til specialauditoriet for patologisk anatomi. Dette beløb er henført under inventar og afskrives som sådan med 7½ % p. a.

Vinduesarealet i undervisningslokaler er skønsmæssig anslået til 1 m² per person dog min. 3 m².

1.3.2 Studenterundervisningens andel i drift af hjælpeafdelinger.

a. Administrationsudgifter.

Studenterundervisningens andel i de respektive sygehuses administrationsudgifter er beregnet som en procentdel af de under 1.3.0 og 1.3.1 anførte udgifter. Man har i bud-

¹⁾ Anskaffelsesprisen for kateder i auditorier beregnet til 15 personer eller derunder anslås dog kun til kr. 500, idet disse katedere er af en væsentlig enklere udførelse end øvrige katedere.

gettet valgt at regne med den for KAS Gentofte i 1966/67 anvendte administrationsprocent, nemlig 4,816 %, ved alle tre sygehuse.

Som følge af, at en væsentlig del af lønudgifterne ved studenterundervisningen udbetales direkte fra undervisningsministeriet til de ansatte og således ikke figurerer i nærværende budget, har man, under hensyn til, at administrationsudgifterne forøges som følge af disse medarbejderes tilstedeværelse ved sygehusvæsenet, forhøjet det beløb hvoraf administrationsudgiften beregnes med et beløb svarende til lønudgiften til 15 kliniske assistenter samt 10 kandidatstipendiater (skønsmæssigt anslået til 1.500.000 kr. p. a.).

b. Ejendommens drift.

Studenterundervisningens andel i udgifter i forbindelse med ejendommens drift er ved alle tre sygehuse anslået til samme beløb pr. m² etageareal, som pålignes afdelinger ved KAS Gentofte for finansåret 1966/67, nemlig kr. 69.349 pr. m², i dette beløb er dog ikke medtaget forrentning og afskrivning, da udgiften hertil er optaget under 1.3.2 foran.

c. Kantinens drift.

Som nævnt påregnes, at ca. 350 studenter vil indtage frokost i Herlev-sygehusets kantine.

Sygehusvæsenets underskud per kostdag, d.v.s. udgiften ved at 1 person spiser morgen, middag og aften i kantinen, beløb sig i regnskabsåret 1966/67 ved KAS Gentofte til kr. 20.718 (heri medregnet indtægt ved salg af kostportioner). Da studenterne hovedsagelig kun påregnes at indtage frokost i kantinen, er som udgift per kostdag kun medregnet 2/5 af 20.718 kr. = 8,29 kr. Såfremt der afholdes undervisning gennemsnitlig i 200 dage årligt (5 semestre å 180 dage, 2 semestre å 240 dage) vil sygehusvæsenets nettoudgift ved at servere frokost for de studerende herefter kunne anslås således:

$$350 \times 200 \times 8,29 \text{ kr.} = 580.300 \text{ kr.}$$

Dette beløb anses som minimumsudgift, idet forrentning og afskrivning i forbindelse med kantinen og funktionærkøkkenet, som indregnes i udgiften per kostdag, må formodes at blive væsentlig større ved KAS Herlev end den er ved sygehuset i Gentofte.

Det påregnes, at ca. 100 studenter vil indtage frokost i KAS Gentofte og Glostrups kantiner.

Udgiften hertil - beregnet efter samme retningslinier, som anført ovenfor - andrager:
 $100 \times 200 \times 8,29 \text{ kr.} = 165.800 \text{ kr.}$

II. Lokaler til rådighed ifølge planerne vedrørende Herlev-sygehuset og i sygehusene i Gentofte og Glostrup.

Herlev-sygehuset.

Undervisningslokaler.

I det kommende sygehus i Herlev vil der ifølge planerne blive følgende 6 auditorier: 1 for 300, 1 for 125, 2 for 100 og 2 for 50 elever. Der vil således være dækning for de i afsnit I nævnte auditorier (1 til 180 studenter og 2 til hver 30 studenter). Derimod er der ikke i planerne regnet med specialauditorier for patologisk anatomi, oto-rhino-laryngologi og oftalmologi, hver til 60 studenter, og heller ikke med de til patologisk anatomisk specialauditorium knyttede lokaliteter (kursussal, museumssal med præparationsrum, atelier med fotografudstyr og 2 mindre opholdsrum).

Tallet 29 lægekontorer i anledning af stabsudvidelse er som foran anført for højt, idet det angår stabsudvidelser både i Herlev og Gentofte/Glostrup. Med udgangspunkt i time-tallenes fordeling mellem sygehusene vil der være brug for 11 lægekontorer i Herlev. Der er ikke i de foreliggende planer regnet hermed.

De foran nævnte 6 laboratorier til videnskabelige medarbejdere indgår heller ikke i de foreliggende planer.

Studenterfaciliteter.

I de nuværende Herlev-planer er der ikke regnet med indretning af studenterfaciliteter.

Disse omfatter som nævnt et bibliotek på 50 m², 10 studieceller å ca. 6 m², 1 læsesal på ca. 120 m² og 2 opholdsrum på ca. 40 m² hver samt kantinekapacitet til ca. 350 studenter.

Administrationskontorer.

Det ønskede kontorareal på 50 m² vil antagelig kunne dækkes af de eksisterende planer.

Gentofte og Glostrup sygehusene.

Behovet for auditorier i Gentofte (4 auditorier henholdsvis til 36, 15, 12 og 12 personer) og i Glostrup (3 auditorier henholdsvis til 30, 15 og 12 personer), vil kunne dækkes af de for hånden værende lokaler. Begge sygehusene har lokaler, der kan rumme 60 personer eller mere (1 i Gentofte og 3 i Glostrup) og en række andre lokaler i tilslutning til forskellige afdelinger rundt om på sygehusene. I Gentofte vil forholdene yderligere bedres, når en tidligere vaskeribygning er indrettet til undervisningsformål m. v. (antagelig færdig 1971/72). Her vil efter de foreliggende planer blive indrettet et auditorium til 216 personer og et til 93 personer samt et lokale til 35.

Derimod vil nødvendigheden af lokaler i forbindelse med stabsudvidelse kunne give vanskeligheder, specielt ved sygehuset i Glostrup.

III. Perioden inden Herlev-sygehuset er taget i brug.

I denne periode tænkes undervisningen som nævnt delt mellem sygehusene i Gentofte og Glostrup. Undervisningen må som foreslået i betænkningen overtages gradvis, og hvis man f. eks. regner med, at overtagelsen påbegyndes fra 1. september 1969 vil der i det første halve år blive fuldstændig undervisning i 1.-5. semester, i næste halve år yderligere i 6. semester, og fra 1. september 1970 vil der være fuld undervisning i alle 7 semestre jf. bilag 9. Ved udgiftsopgørelsen i det følgende har man regnet med forholdene efter at der er blevet undervisning i alle 7 semestre (d.v.s. efter 1. september 1970). I tiden inden vil udgiften være noget lavere, bl. a. som følge af lavere udgifter til undervisningslokaler.

KAS's udgifter ved undervisningen i tiden indtil Herlev sygehuset tages i brug vil i princippet være de samme som i tiden derefter. Nogle udgifter vil dog være lavere specielt gælder det om lokaleudgifterne, fordi rammerne omkring undervisningen ikke vil være fuldt så udbyggede i denne periode.

Udgifterne er - efter samme retningslinjer som foran under I - opgjort til 6.014.402 kr. Beløbet fremkommer således:

3.0 Budget for studenterundervisningen i tiden inden Herlev-sygehuset er taget i brug.

Direkte henførte udgifter:

1. Lønninger og pensionstilskud	4.306.866
2. Vareforbrug	50.000
3. Anskaffelse og vedligeholdelse af lægeinstrumenter og laboratorierekvisitter.	95.000
4. Vedligeholdelse af øvrigt inventar og maskiner.	150.000
5. Litteratur.	50.000
6. Daginstitutioner.	77.754
I alt	4.729.620

Afskrivning og forrentning:

1. Af skrivninger:

a) Bygninger	38.284	
b) Inventar	40.378	78.662

2. Forrentning:

Bygninger + inventar	122.629	

I alt	201.291	

Andel i drift af hjælpeafdelinger:

1. Administration 4,861 % af 5.680.911 kr.	276.149	
2. Ejendommens drift 1.718 m ² å 69,349 kr.	119.142	
3. Kantine drift	663.200	
4. Øvrige afdelinger	25.000	

I alt	1.083.491	

Rekapitulation:

Direkte udgifter	4.729.620	

Afskrivning og forrentning	201.291	

Andel i drift af hjælpeafdelinger	1.083.491	

I alt	6.014.402	

3.1 Bemærkninger til budgetterne.

3.1.0 Udgifter, som direkte kan henføres til studenterundervisningen.

1. Lønninger og pensionstilskud.

Der er regnet med samme udgift som under I d.v.s. en samlet udgift til løn og pension på 4.306.866 kr.

2. Vareforbrug.

Hertil har man ment at kunne afsætte et noget mindre beløb end under I, nemlig 2 X 25.000 kr.

3. Anskaffelse og vedligeholdelse af lægeinstrumenter og laboratorierekvisitter.

Hertil er anslået 95.000 kr., d.v.s. svarende til udgiften under I.

4. Vedligeholdelse af øvrigt inventar og maskiner.

Udgiften 150.000 kr. er anslået noget lavere end under I.

5. Litteratur.

Udgiften 50.000 kr. svarer til udgiften under I.

6. Daginstitutioner.

Udgiften 77.754 kr. svarer til udgiften under I.

3.1.1. Afskrivning og forrentning af de med studenterundervisningens indførelse forbundne bygnings- og indretningsudgifter.

a. Undervisningslokaler.

Ifølge professor Videbæks forslag bør en del af undervisningen i 1. og 2. semester - ved lærere fra KAS - gives i lokaler i eller nær Rigshospitalet. Det drejer sig om 10 orienterende forelæsninger samt 2 forelæsninger ugentlig i patologisk anatomi, 1 ugentlig i

infektionssygdomme (1. semester), 1 ugentlig i patologisk anatomi, 4 ugentlige i histologi (2. semester), 2 ugentlige i patologisk anatomi (5. semester) og 4–5 ugentlige i psykiatri (5.-7. semester). Ved udgiftsberegningen er der følgelig set bort fra lokaleudgifter i denne forbindelse.

Den undervisning, der herefter bliver tale om på sygehusene i Gentofte og Glostrup, er vist i de timeplaner, der er angivet i bilag 8,4. Lokalebehovet kan herefter som vist i bilag 8,6 opgøres således på hvert af sygehusene i Gentofte og Glostrup:

1 lokale med mindst 90 pladser 19 timer ugentlig (i tiden fra 1.9.1970, fra 1.9.1969 kræves kun 30 pladser og fra 1.2.1970 60 pladser).

1 lokale med mindst 30 pladser indrettet bl. a. til undervisning i otologi 11 timer ugentlig (fra 1.9.1969).

1 lokale med mindst 30 pladser, 6 timer ugentlig (fra 1.9.1970).

1 lokale med mindst 30 pladser, 6 timer ugentlig (fra 1.9.1969).

1 lokale i tilslutning til øjenambulatoriet med plads til 20 studenter (fra 1.9.1969).

Nogle lokaler til mindre hold (op til 18 studenter), i alt 10 timer ugentlig i 1. semester og 22 timer ugentlig i 4. semester samt nogle timer i klinisk kemi.

Allerede tilstedeværende lokaler ved sygehusene, der vil kunne benyttes til denne undervisning uden afgørende at genere lokalernes øvrige anvendelse.

KAS Gentofte:

1 auditorium med mindst 90 pladser (kirkesalen). Auditorium i tidligere vaskeribygning vil være til rådighed fra 1971/72.

1 auditorium med mindst 30 pladser indrettet til undervisning bl. a. i otologi findes i et eksisterende specialindrettet lokale.

2 lokaler med mindst 30 pladser vil kunne skaffes i konferencerum m. v. ved afdelingerne L og G.

Det øvrige nævnte lokalebehov kræver mere begrænset plads, og tænkes indpasset i afdelingernes konferencerum, dagligstuer m. v.

KAS Glostrup:

Som lokale med mindst 90 pladser benyttes auditoriet på 198 pladser, 290 m².

1 lokale med mindst 30 pladser bl. a. til otologi. Hertil findes et auditorium med 40 pladser, 65 m².

2 lokaler med mindst 30 pladser, 45 m². Lokalemulighed herfor findes i røntgenafdelingen og i klinisk-fysiologisk afdeling.

De øvrigt nævnte lokaler skulle ligesom i Gentofte kunne skaffes ved brug af diverse rum rundt om på sygehuset.

b. Udgifter i forbindelse med undervisningslokaler.

Udgifterne ved benyttelse af undervisningslokaler i Gentofte og Glostrup i overgangsperioden er opgjort efter tilsvarende principper og forudsætninger, som er anvendt foran under I, dog således, at man, i stedet for at anslå arealet i undervisningslokaler, har lagt eksisterende undervisningslokalers areal til grund ved beregningen af bygningsudgifterne.

Det bemærkes, at der må påregnes en stigning, hvis størrelsesorden på nuværende tidspunkt endnu ikke er opgjort i udgiften til undervisningslokaler i Gentofte, når auditorier og øvrige undervisningslokaler i den tidligere vaskeribygning tages i brug.

Uagtet der kun foregår undervisning i undervisningslokalerne en del af tiden, har man beregnet fuld forrentning og afskrivning. Til gengæld har man ikke medtaget udgifter for det lokalebehov, som tænkes dækket ved konference værelser, dagligstuer m. v., ligesom man ikke har medtaget udgift til installering af toiletter og garderobefaciliteter i forbindelse med undervisningslokaler.

Der påregnes i overgangsperioden i nogen grad benyttet eksisterende inventar til undervisningsbrug (borde, stole, kateder, tavler m. v.) og man har derfor valgt at afskrive og forrente inventar i undervisningslokaler med ½ af de foran under I anførte inventarpriser. Udgift til mikroskoper og audiovisuelt apparatur (projektor m. v., kr. 170.000) er

dog medtaget fuldt ud. Til kliniske assistenter er medtaget lokaleudgift svarende til 20 laboratorier à 10 m² (10 laboratorier til hvert sygehus). Denne lokaleudgift er ligeledes udregnet som under I. Det bemærkes endeligt, at man ikke har regnet med lokaleudgifter i forbindelse med de kliniske kurser i 4. semester, da de studerende under disse kurser repræsenterer en vis arbejdskraft for afdelingerne.

c. Studenterfaciliteter.

Udgiften i forbindelse med kantine er beregnet efter samme principper som anført under I. Der henvises til afsnit 3.1.2 nedenfor. I øvrigt er der her medtaget følgende udgifter til studenterfaciliteter på hvert af sygehusene: 1 opholdslokale, 6 overnatningsrum, 2 omklædningsrum, biblioteksadgang. Udregningen af lokaleudgifter som under I.

d. Administrationslokaler.

Der regnes med indretning af et administrationslokale på ca. 50 m² ved KAS Gentofte.

Stabsudvidelsen med 29 læger, 15 ass. overlæger og 14 1. reservelæger vil kræve indretning af et antal lægekontorer. Under hensyn til de begrænsede lokalemuligheder i Gentofte og Glostrup og det forhold, at stabsudvidelsen med indtil 29 læger i Gentofte og Glostrup for en dels vedkommende er midlertidig indtil Herlev sygehuset åbner, har man ikke regnet med indretning af særskilte kontorer til disse læger. I udgiftsberegningen har man eksempelvis regnet med, at der indrettes kontorer til det antal læger (8 i Gentofte og 7 i Glostrup), der svarer til den stabsudvidelse, der permanent skønnes at blive i Gentofte og Glostrup.

Udgiften til administrationslokaler er udregnet efter samme principper som under I.

e. Inventar- og bygningsomkostninger

vedrørende de under a-c nævnte lokaler og udregning af afskrivning og forrentning af samme.

Den samlede udgift til forrentning og afskrivning er opgjort til henholdsvis 122.629 kr. og 78.662 kr. (for begge sygehuse tilsammen).

Beløbene fremkommer således:

KAS Gentofte og Glostrup

	Antal m ²	Inventar	Bygnings- omkostninger
1 auditorium, min. 90 pladser	80	50.584 kr.	56.401 kr.
1 » » 30 »	28	16.414 »	19.740 »
1 » » 30	48	14.659 »	33.841 »
10 laboratorielokaler	100	60.000 »	70.501 »
1 opholdsrum	40	16.100 »	28.200 »
6 overnatningsrum	60	15.600 »	42.300 »
2 omklædningsrum	106	10.800 »	74.731 »
Biblioteksadgang	25	5.750 »	17.625 »
1 administrationslokale	50	9.280 »	35.250 »
8 lægekontorer	240	80.000 »	169.202 »
I alt Gentofte	777	279.187 kr.	547.791 kr.
1 auditorium, min. 90 pladser	290	50.584 kr.	421.106 kr.
1 » » 30 »	65	16.414 »	94.386 »
1 lokale » 30 »	45	14.659 »	65.344 »
10 laboratorielokaler	100	60.000 »	145.209 »
1 opholdsrum	40	16.100 »	58.083 »
6 overnatningsrum	60	15.600 »	87.125 »
2 omklædningsrum	106	10.080 »	153.922 »

	Antal m ²	Inventar	Bygnings- omkostninger
Biblioteksadgang	25	5.750 kr.	36.302 kr.
7 lægekontorer	210	70.000 »	304.939 »
I alt Glostrup	941	259.187 kr.	1.366.416 kr.
+ Gentofte	777	279.187 »	547.791 »
I alt Gentofte + Glostrup	1.718	538.374 kr.	1.914.207 kr. 538.374 kr.
Bygninger + inventar			2.452.581 kr.
<i>Afskrivninger:</i>			
Bygninger 2 % af 1.914.207 kr.		38.284 kr.	
Inventar 7½ % af 538.374 *		40.378 »	78.662 kr.
Forrentning: 5 % af 2.452.581 »			122.629 »
Afskrivning + forrentning i alt			201.291 kr.

3.1.2. *Studerterundervisningens andel i drift af hjælpeafdelinger.*

a. *Administrationsudgifter.*

Udgiften er skønnet efter samme principper som foran under I, dog således, at man kun har tillagt de under 3.1.0. og 3.1.1. anførte udgifter, hvoraf administrationsudgifterne beregnes, kr. 750.000, idet forskningsaktiviteten påregnes noget mindre i overgangsperioden (jf. afsnit 1.3.0. foran).

b. *Ejendommens drift.*

Udgifter hertil er udregnet som foran under I.

c. *Kantinens drift.*

Det påregnes, at ca. 200 studenter ved hvert sygehus vil indtage frokost i sygehusenes kantiner. I øvrigt er udgiften til kantine beregnet efter samme enhedspriser som anført foran under I, således at kantineudgiften p. a. bliver $200 \times 400 \times 8,29$ kr. = 663.200 kr.

d. *Øvrige afdelinger.*

Hertil er anslået en udgift på kr. 25.000 p. a.

Afsluttende bemærkninger.

Planlægningen vedrørende sygehuset i Herlev er nu så vidt fremskreden, at der hurtigst muligt må rettes henvendelse til Københavns amt, hvis man skal nå at indarbejde de lokaliteter i planerne (lægekontorer, laboratorier m. v.), der som foran anført vil være nødvendige for studenterundervisningens gennemførelse. Vi må derfor henstille, at udvalget omgående indstiller til undervisningsministeriet at tage kontakt med Københavns amtsråd om dette spørgsmål.

Hans Herman

Aage Videbæk
O. Burchardt Sønderup

Bilag 8,1

Årlige lønninger og pensionstilskud:

Nynormering 15 stillinger som ass. overlæge	1.517.175
» 14 » » 1. reservelæge	993.482
» 22 » » lægesekretær	627.220
I alt lægepersonale m. v.	3.137.877
Nynormering 30 laboranter	906.600
» ½ fuldmægtig	20.893
» 2½ kontorassistent	71.275
» 1 histolaborant	30.220
» 1 laboratoriebetjent	30.201
» 6 hospitalsmedhjælpere til rengøring	109.800
I alt	4.306.866

Lønudgifterne er beregnet efter de per 1.4.1968 gældende lønsatser for de anførte personalegrupper.

For tjenestemandsstillinger (ass. overlæger) er budgetteret med begyndelseslønnen for den pågældende stilling (1. løntrin). For overenskomstansatte har man for så vidt angår 1. reservelæger valgt at budgettere med lønnen for en 1. reservelæge eksempelvis med 11 års kandidatalder og for øvrige funktionærer med løn efter 3 års anciennitet.

Pensionstilskuddet er for tjenestemandsansatte beregnet som 8 % af den pensionsgivende løn og for overenskomstansatte 1. reservelæger med 10 % af bruttolønnen og for øvrige funktionærer med 8 % af bruttolønnen.

Rengøringen af lokaler anslås at kræve 6 hospitalsmedhjælpere.

Den årlige lønudgift incl. pension andrager for

ass. overlæge	101.145 kr.
1. reservelæge	70.963 »
fuldmægtig	41.786 »
lægesekretær	28.510 »
kontorassistent	28.510 »
(histo)laborant	30.220 »
laboratoriebetjent	30.201 »
hospitalsmedhjælper	18.300 »

Bilag 8,2

Anskaffelse m.v. af lægeinstrumenter og laboratorierekvisitter.

Anskaffelser til specialauditorium for patologisk anatomi	23.850
» » » » oto-rhino-laryngologi	38.290
» » » » oftalmologi (anslået).	10.000
	72.140
Vedligeholdelse	3.000
	75.140

Anskaffelsesbeløbet fremkommer således:

Specialauditorium patologisk anatomi

Universal belysningsmåler	300
Indstilleligt lysstofrør armatur	300
Storformatkamera helst af skinnetype 4 × 5	2.500
Objektiver hertil 15 cm og 10 cm	500

Stabilt atelierstativ med alle indstillingsmuligheder	800
Planfilm, rullefilm- og polaroidkassetter hertil	850
Transportbælt kamera alt efter kvalitet og format fra 1500-4200	4.200
Elektronblitz med ekstra fakkell	800
Projektionsapparat til format 6 X 6	800
Projektionsskærm	300
Mørkekammer med nødvendigt udstyr d.v.s. fremkaldetanke, skylletanke, fixer- tanke, tørremaskine, beskæreapparat, højglansmaskine, belysning, betragt- ningsskærm o.s.v.	6.000
De ovenfor anførte priser er omtrentlige per februar 68 (excl. moms.)	23.850
Nedennævnte undervisningsmateriel er henført under inventar til specialauditorium for patologisk anatomi:	
30 studentermikroskoper (binoculære) å ca. 4.000 kr. hvortil lamper	
2 mikroprojektionsapparater med kvartslampe å ca. 26.000 kr. (til henholdsvis audi- torium og øvelseslokale).	
Udgiften hertil er medtaget nedenfor under apparatur og inventar, der forrentes og afskrives. (Bilag 8,5 vedr. KAS He).	

Specialauditorium oto-rhino-laryngologi.

2 stk. skruetaburetter	320,00	
1 » bord	230,00	
10 » øretragte	50,00	
5 » næsespejle	372,00	
5 » store spejle	12,50	
5 » små »	12,50	
10 » spatler	55,00	
5 » ørepincetter, krydsede	100,00	
5 » » lige	72,00	
2 » pandespejle	73,50	
2 » lamper	560,00	
	1.857,50 per kabine X 12 =	22.290,00
1 stk. øremikroskop	15-16.000,00	16.000,00
		38.290,00

Bilag 8,3

Daginstitutioner.

Motiveret med de specielle tilskudsordninger, der gælder for drift af daginstitution (børnehaver og vuggestuer) har man valgt at budgettere disse udgifter særskilt.

Af offentlige driftstilskud til daginstitutioner ydes p. t. fra staten 40 % af udgiften til lønninger og pensionstilskud samt andre udgifter, excl. husleje. Herudover yder staten 4/7 af daginstitutionernes udgifter til en nærmere fastsat husleje. Den kommune, hvori daginstitutionerne er beliggende, yder et tilskud på 30 % af lønninger, pensionstilskud samt andre udgifter excl. husleje. Herudover yder kommunen 3/7 af daginstitutionernes udgifter til husleje.

Da det offentlige således refunderer den samlede husleje for daginstitutionerne, findes det ikke relevant at tage stilling til den med daginstitutionernes drift forbundne udgift til forrentning og afskrivning af bygninger og inventar.

Daginstitutionernes øvrige årlige udgifter er anslået til:

1. Årlige lønnings- og pensionsudgifter:

1 leder vuggestue	31.299
1 1. assistent vuggestue	30.021
1 assistent vuggestue	25.808
1 leder børnehave	32.021
1 assistent	27.583
I alt lønninger og pensionsudgifter	146.732

2. Øvrige udgifter:

25 vuggestuepladser å kr. 2.762 = 69.050 kr.	
20 børnehavepladser å kr. 2.170 = 43.400 kr.	112.450
I alt driftsudgifter	259.182
heraf tilskud fra staten 40 %	103.673
» » » kommunen 30 %	77.755
Nettodriftsudgift p. a	77.754

De under punkt 2 anførte udgiftsbeløb per plads i daginstitution er skønnet på baggrund af de for daginstitutionerne ved KAS Glostrup budgetterede tilsvarende udgifter for plads i 1968/69.

Det bemærkes, at man normalt budgetterer med en betaling fra forældre for at have barn på daginstitution på ca. kr. 30 per uge. Det er antaget i nærværende budget, at en sådan betaling ikke finder sted. Opkrævning af betaling ville i givet fald medføre en indtægt på kr. 70.200 p. a. således at omkostninger til daginstitutioner reduceres til kr. 7.554 p. a.

Timeplan (med holdstørrelser og antal hold) for den del af 2. dels undervisningen, der tænkes henlagt til KAS Herlev.

	Kl.	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag
1. semester	9	Pat.anat. F (30)					
	10	Infekt.syg. (60)					
	11	Pat.anat. F (60)					
	12	Orient. (60)					
2. semester	13		Pat.anat. F (60)				
	14		Histol. I			Histol. II	
	15		Histol. (30)			Histol. (80)	
3. og 4. semester ingen undervisning i Herlev.							
5. semester	8	Pæd.klin.	Otol. F.	Psyk.	Neurol.	Pædiatri	Dermat. B
	9			Systematisk medicin og kirurgi (180)			
	10	Otol. B (20)	Otol. C (20)	Otol. A (20)	Otol. A (20)	Obs.gyn.	
		Dermat. A (20)	Dermat. B (20)	Dermat. C (20)	Dermat. A (20)		
	11	Otol. A (20)	Otol. B (20)	Obs.gyn.		Symposier (180)	
		Dermat. C (20)	Dermat. C (20)				
	12				Pat.anat. F		
	13	Pat.anat. F	Pat.anat. D (30)	Pat.anat. D (30)	Pat.anat. D (30)		
	14	Pat.anat. D (30)					
6. semester	8	Neurol.	Psyk.	Pædiatri	Stråleter. I (30)	Psyk.	Pædiatri
	9			Systematisk medicin og kirurgi (180)			
	10	Oftal. A. (20)	Oftal. F	Oftal. O (20)	Oftal. A (20)	Symposier (180)	Oftal. C (20)
	11	Obs.gyn.	Oftal. B (20)	Rtg. II	Obs.gyn.	Oftal. B (20)	
	12	Rtg. I				Stråleter. II (30)	
7. semester	8	Med. I (30)	Med. II (30)	Med. I (30)	Med. II (30)	Med. I (30)	Med. II (30)
		Kir. II (30)	Kir. I (30)	Kir. II (30)	Kir. I (30)	Kir. II (30)	Kir. I (30)
	9			Systematisk medicin og kirurgi (180)			
	10	Pæd. I (30)	Obs.gyn. I (30)	Pæd. I (20)	Psyk.	Symposier (180)	Psyk.
		Pæd. II (30)	Obs.gyn. II (30)	Pæd. II (20)			
	11						
	12					Obs.gyn.	

Hvor intet andet er anført, er holdstørrelsen 60 studenter.

Timeplan for 1.-4. semester for hvert af sygehusene i Gentofte og Glostrup.

		Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag
1. semester	8		Medicin (15) (15)			Medicin (15) (15)	
	9						
	10		Kirurgi (15) (15)			Kirurgi (15) (15)	
	11		Pat.anat. I (15)			Pat.anat. II (15)	
	12						
	13		Fysiurgi (30)				

Skemaet ens for Gentofte og Glostrup. Den amtslige undervisningsenhed varetager endvidere i eller nær RH undervisning i:

Pat.anat. 2 timer ugentlig (60 studenter), infektions sygdomme 1 time ugentlig (60 studenter), orientering 1 time ugentlig (60 studenter).

2. Semester Ingen undervisning i Gentofte og Glostrup. Den amtslige undervisningsenhed varetager i eller nær RH undervisning i:

Pat.anatomi 1 time ugentlig (60 studenter), histologikursus 4 timer ugentlig (2 timer á 2 hold á 30 studenter)

3. semester	12						
	13	Medicin (12)(12)(12)	Kirurgi (12) (12) (12)	Medicin (12)(12)(12)	Kirurgi (12) (12) (12)	Kirurgi (12) (12) (12)	Kirurgi (12) (12) (12)
	14	Rtg. I (18)	Psyk. (36)		Rtg. II (18)	Anæst. (36)	
	15	Pat.anat. I (18)			Pat.anat. II (18)		

Skemaet gælder for Gentofte. Timefordelingen er i Glostrup den samme, men holdstørrelse og -antal lidt ændret:

2 hold på 12 studenter i medicin, kirurgi, radiologi og pat.anat., 1 hold på 24 studenter i psykiatri og anæstesiologi.

4. semester 1 daglig time for hold på 6 studenter på

Pædiatrisk afdeling, neurologisk afdeling, gynækologisk-obstetrisk afdeling.

Opgørelse af omkostninger til afskrivningen og forrentning af bygninger og inventar.
 Specifikation over bygnings- og indretningsudgift ved undervisningslokaler m.v.

a. Undervisningslokaler.

Sygehus	Rumstørrelse	Udgift til inventar incl. montering		Bygningsudgift	
KAS He	180 personers auditorium	180 stole á kr. 280	50.400	Auditorium	180 m ²
		180 bordplader á kr. 160	28.800	Garderobe	27 m ²
		Kateder	6.773	6 toiletter	18 m ²
		Tavlearrangement	5.839	I alt	225 m ² á kr. 3.925,00
		Filmlærred	2.336		kr. 883.125,00
		Mørklægning 30 m ² á kr. 400	12.000	+ installation af 6 toiletter	kr. 7.800,00
		I alt inventarudgift	106.148	+ installation af garderobe	kr. 2.102,00
				I alt bygningsudgift	kr. 893.027,00
KAS He	2 auditorier 30 personers	30 stole á kr. 280	8.400	Auditorium	36,0 m ²
		30 bordplader á kr. 160	4.800	Garderobe	4,5 m ²
		Amfiteatralsk opbygning	3.510	1 toilet	3,0 m ²
		Kateder	6.773	I alt	43,5 m ² á kr. 3.245,00
		Tavlearrangement	5.839		kr. 141.158,00
		Filmlærred, eldreden	2.336	+ installation af 1 toilet	kr. 1.300,00
		Mørklægning 5 m ² á kr. 400	2.000	+ installation af garderobe	kr. 350,00
		I alt inventarudgift per audit.	33.658	I alt bygningsudg. per audit.	kr. 142.808,00
KAS He	60 personers special- auditorium til patologisk anatomi	60 stole á kr. 280	16.800	Auditorium	66 m ²
		60 bordplader á kr. 160	9.600	Garderobe	9 m ²
		Amfiteatralsk opbygning	7.020	2 toiletter	6 m ²
		Kateder	6.773	I alt	81 m ² á kr. 3.245,00
		Tavlearrangement	5.839		kr. 262.845,00
		Filmlærred	2.336	+ installation af 2 toiletter	kr. 2.600,00
		Mørklægning 10 m ² á kr. 400	4.000	+ installation af garderobe	kr. 701,00
		30 stud.mikroskop. á 4.000 kr. 120.000 2 mikropojek.app. á 26.000 kr. 52.000 I alt inventarudgift	224.368	I alt bygningsudgift	kr. 266.146,00
KAS He	60 personers special- auditorium til oto-rhino-lar- yngologi	60 stole á kr. 280	16.800	Auditorium	66 m ²
		60 bordplader á kr. 160	9.600	Garderobe	9 m ²
		Amfiteatralsk opbygning	7.020	2 toiletter	6 m ²
		Kateder	6.773	I alt	81 m ² á kr. 3.245,00
		Tavlearrangement	5.839		kr. 262.845,00
		Filmlærred	2.336	+ installation af 2 toiletter	kr. 2.600,00
		Mørklægning 10 m ² á 400 kr.	4.000	+ installation af garderobe	kr. 701,00
		I alt inventarudgift	52.368	I alt bygningsudgift	kr. 266.146,00
KAS He	60 personers special- auditorium til oftalmo- logi	60 stole á kr. 280	16.800	Auditorium	66 m ²
		60 bordplader á kr. 160	9.600	Garderobe	9 m ²
		Amfiteatralsk opbygning	7.020	2 toiletter	6 m ²
		Kateder	6.773	I alt	81 m ² á kr. 3.245,00
		Tavlearrangement	5.839		kr. 262.845,00
		Filmlærred	2.336	+ installation af 2 toiletter	kr. 2.600,00
		Mørklægning 10 m ² á kr. 400	4.000	+ installation af garderobe	kr. 701,00
		I alt inventarudgift	52.368	I alt bygningsudgift	kr. 266.146,00

Sygehus	Rumstørrelse	Udgift til inventar incl. montering		Bygningsudgift	
KAS He	Kombineret kursussal og studie-samling (i forbindelse med special-auditorium fæn-patologisk anatomi)	Bordplader	8.500	Kursussal	300 m ²
		Stole	3.000	3 toiletter	9 m ²
		30 skabe å kr. 700	21.000	Garde. (100 prs.)	15 m ²
		Kateder og vaskebord	9.000	I alt	324 m ² a kr. 3.245,00
		Tavlearrangement	3.000		kr. 1051.380,00
		Filmlærred	1.500	+ installation af toilet . . .	kr. 3.900,00
		Mørklægning	6.000	- installation af garderobe	kr. 1.168,00
		Belysning	4.250	I alt bygningsudgift	kr. 1056.448,00
		Montre 35 lb meter å kr. 2.000	70.000		
		Diverse	2.000		
		I alt inventarudgift	128.250		
KAS He	Museumssal ; præpara-tionsrum i forbindelse med special-auditorium for patolo-gisk anatomi	30 lb meter montre å kr. 2.000	60.000	Museumssal....	125 m ²
		2 arbejdsborde med vask	3.000	2 toiletter	9 m ²
		Skabe	1.000	Garder. (50 prs.)	7,5 m ²
		2 arbejdsstole	300	I alt	141,5 m-å kr, 3.245,00
		Diverse	5.200		kr. 459.168,00
		1 alt inventarudgift	69.500	+ installation af toilet	kr. 2.600,00
				+ installation af garderobe	kr 584,00
				I alt bygningsudgift	kr. 462.352,00
KAS He	Atelier med fotograf-udstyr (excl. apparatur) i forbindelse med special-auditorium for patolo-gisk anatomi	1 arbejdsbord	500	15 m ² å kr.	3.245,00
		2 arbejdsstole	300	I alt bygningsudgift	kr. 48.675,00
		1 stålbord m/ fremkaldertanke	1.500		
		Skabe	1.000		
		Belysning, mørklægning m.v. .	1.200		
		I alt inventarudgift	4.500		
KAS He	1 rum til forelæsere ved patologisk anatomi	1 skrivebord	700	25 m ² å kr.	3.245,00
		1 arbejdsstol	120	I alt bygningsudgift	kr. 81.125,00
		2 stole	400		
		1 skab	600		
		1 reol	350		
		Belysning og diverse	525		
		I alt inventarudgift	2.695		
KAS He	Laboratorie-lokale	1 laboratorievæg	3.500	Laboratorielokale . 10 m ² å kr.	3.245,00
		1 arbejdsbord	600	I alt bygningsudgift. . . .	kr. 32.450,00
		2 arbejdsstole å kr. 150	300		
		1 skab	1.000		
		1 reol	200		
		Diverse	400		
		I alt inventarudgift	6.000		

Sygehus	Rumstørrelse	Udgift til inventar incl. montering		Bygningsudgift	
KAS Ge	36 personers auditorium	36 stole á kr. 280.....	10.080	Auditorium.....	43,2 m ²
		36 bordplader á kr. 160	5.760	Garderobe	5,4 m ²
		Amfiteatralsk opbygning.....	4.212	2 toiletter	6,0 m ²
		Kateder	6.773	I alt	54,6 m ² á kr. 705,01
		Tavlearrangement	5.839		kr. 38.494,00
		Filmlærred, eldreven	2.336	+ installation af garderobe	kr. 421,00
		Mørklægning 6 m ² á kr. 400..	2.400	+ installation af 2 toiletter.	kr. 2.600,00
		I alt inventarudgift.....	37.400	I alt bygningsudgift	kr. 41.515,00
KAS Ge	15 personers auditorium	15 stole á kr. 280.....	4.200	Auditorium.....	22,50 m ²
		15 bordplader á kr. 160	2.400	Garderobe	2,25 m ²
		Kateder	ca. 800	1 toilet.....	6,00 m ²
		Tavlearrangement	5.839	I alt	27,75 m ² á kr. 705,01
		Filmlærred, eldreven	2.336		kr. 19.564 00
		Mørklægning 3 m ² á kr. 400..	1.200	+ installatlon af garderobe	kr. 175,00
		I alt inventarudgift.....	16.475	+ installation af toilet....	kr. 1.300,00
				I alt bygningsudgift	kr. 21.039,00
KAS Ge	12 personers auditorium	12 stole á kr. 280.....	3.360	Auditorium.....	18,0 m ²
		12 bordplader á kr. 160	1.920	Garderobe	1,8 m ²
		Kateder	ca. 500	1 toilet.....	3,0 m ²
		Tavlearrangement	5.839	I alt	22,8 m ² á kr. 705,01
		Filmlærred, eldreven	2.336		kr. 16.074,00
		Mørklægning 3 m ² á kr. 400..	1.200	+ installation af garderobe	kr. 140,00
		I alt inventarudgift.....	15.155	+ installation af toilet....	kr. 1.300,00
				I alt bygningsudgift	kr. 17.514,00
KAS Glo	30 personers auditorium	30 stole á kr. 280.....	8.400	Auditorium.....	36,0 m ²
		30 bordplader á kr. 160	4.800	Garderobe	4,5 m ²
		Amfiteatralsk opbygning.....	3.510	1 toilet.....	3,0 m ²
		Kateder	6.773	I alt	43,5 m ² á kr. 1.452,09
		Tavlearrangement	5.839		kr. 65.166,00
		Filmlærred, eldreven	2.336	+ installation af garderobe	kr. 350,00
		Mørklægning 5 m ² á kr. 400..	2.000	+ installation af toilet....	kr. 1.300,00
		I alt inventarudgift.....	33.658	I alt bygningsudgift	kr. 64.816,00
KAS Glo	15 personers auditorium	15 stole á kr. 280.....	4.200	Auditorium.....	22,50 m ²
		15 bordplader á kr. 160	2.400	Garderobe	2,25 m ²
		Kateder	500	1 toilet.....	3,00 m ²
		Tavlearrangement	5.839	I alt	27,75 m ² á kr. 1.452,00
		Filmlærred, eldreven	2.336		kr. 40.296,00
		Mørklægning 3 m ² á kr. 400..	1.200	+ installation af garderobe	kr. 175,00
		I alt inventarudgift.....	16.475	+ installation af toilet....	kr. 1.300,00
				I alt bygningsudgift	kr. 41.771,00

Sygehus	Rumstørrelse	Udgift til inventar incl. montering		Bygningsudgift	
KAS Glo	12	12 stole á kr. 280.....	3.360	Auditorium.....	18,0 m ²
	personers	12 bordplader á kr. 160	1.920	Garderobe	1,8 m ²
	auditorium	Kateder.....	500	1 toilet.....	3,0 m ²
		Tavlearrangement	5.839	I alt	22,8 m ² á kr. 1.452,09
		Filmlærred, eldreven	2.336		kr. 33.108,00
		Mørklægning 3 m ² á kr. 400..	1.200	+ installation af garderobe kr.	140,00
		I alt inventarudgift	15.155	+ installation af toilet....	kr. 1.300,00
				I alt bygningsudgift	kr. 34.548,00

b. Studenterfaciliteter.

KAS He	Læse- og	24 lb. meter reol á kr. 300 ...	7.200	50 m ² á kr.	3.245,00
	opholdsrum	Diverse inventar.....	2.000	I alt bygningsudgift	kr. 162.250,00
	(bibliotek)	Belysning m.v.	2.300		
		I alt inventarudgift	11.500		

KAS He	10	1 bord	500	60 m ² á kr.	3.245,00
	lydisolerede	1 arbejdsstol.....	150	I alt bygningsudgift	kr. 194.700,00
	celler	1 reol	300		
		Diverse	450		
		I alt inventarudgift	1.400		

KAS He	1 læsesal	12 borde	4.800	120 m ² á kr.	3.245,00
	(50	50 stole	7.500		kr. 389.400,00
	personer)	24 lb. meter á kr. 300	7.200	+ installation af 2 toiletter kr.	2.600,00
		Belysning m.v.	5.000	+ installation af garderobe kr.	584,00
		I alt inventarudgift	24.500	I alt bygningsudgift	kr. 392.584,00

KAS He	Opholdsrum	2 sofaer	3.000	80 m ² á kr.	3.245,00
	á 40 m ²	2 sofaborde	800	I alt bygningsudgift	kr. 259.600,00
		4 lænestole	3.200		
		2 borde	1.200		
		12 stole	2.400		
		1 reol.....	500		
		Belysning, tæpper m.v.	5.000		
		I alt inventarudgift	16.100		

KAS He	Rådslokale	4 borde	2.000	80 m ² á kr.	3.245,00
	+ udsalg af	30 stole	6.000		kr. 259.600,00
	kompender	Belysning m.v.	2.000	+ installation af toilet....	kr. 1.300,00
		I alt	10.000	+ installation af garderobe kr.	350,00
		Kompendieudsalg	4.000	I alt bygningsudgift	kr. 261.250,00
		I alt inventarudgift	14.000		

KAS He	Vuggestue	Indretning og udstyr	25.000	150 m ² á kr.	3.245,00
	(25 pladser)				kr. 486.750,00

Sygehus	Rumstørrelse	Udgift til inventar incl. montering	Bygningsudgift
KAS He	Børnehave (20 pladser)	Indretning og udstyr 20.000	120 m ² á kr. 3.245,00 kr. 389.400,00
KAS He	Omkled- ningsrum (28 personer)	28 aflåselige skabe med bæk á kr. 180 . . . . . 5.040	Omkledningsrum . 41 m ² 2 toiletter . . . . . 6 m ² 2 bruserum . . . . . 6 m ² I alt . . . . . 53 m ² á kr. 3.245,00 kr. 171.985,00 + installation af 2 toiletter kr. 2.600,00 + installation af 2 bruserum kr. 2.000,00 I alt bygningsudgift . . . . . kr. 176.585,00
KAS Ge	Omkled- ningsrum (28 personer)	28 aflåselige skabe med bæk á kr. 180 . . . . . 5.040	Omkledningsrum . 41 m ² 2 toiletter . . . . . 6 m ² 2 bruserum . . . . . 6 m ² I alt . . . . . 53 m ² á kr. 705,01 kr. 37.365,00 + installation af 2 toiletter kr. 2.600,00 + installation af 2 bruserum kr. 2.000,00 I alt bygningsudgift . . . . . kr. 41.965,00
KAS Glo	Omkled- ningsrum (28 personer)	28 aflåselige skabe med bæk á kr. 180 . . . . . 5.040	Omkledningsrum . 41 m ² 2 toiletter . . . . . 6 m ² 2 bruserum . . . . . 6 m ² I alt . . . . . 53 m ² á kr. 1.452,09 kr. 76.961,00 + installation af 2 toiletter kr. 2.600,00 + installation af 2 bruserum kr. 2.000,00 I alt bygningsudgift . . . . . kr. 81.561,00
KAS Ge	Opholdsrum	Se opholdsrum KAS He 16.100	40 m ² á kr. 705,01 kr. 28.200,00
KAS Glo	Opholdsrum	Se opholdsrum KAS He 16.100	40 m ² á kr. 1.452,09 kr. 58.084,00
KAS Ge	Over- natningsrum	1 sofa . . . . . 1.000 1 bord . . . . . 400 2 stole . . . . . 400 1 skab . . . . . 300 Belysning m.v. . . . . 500 I alt inventarudgift 2.600	10 m ² á kr. 705,01 kr. 7.050,00
KAS Glo	Over- natningsrum	Som KAS Glo 2.600	10 m ² á kr. 1.452,09 kr. 14.521,00

c. Administrationslokaler.

Sygehus	Rumstørrelse	Udgift til inventar incl. montering	Bygningsudgift
KAS He	Kontor til admini- stration af studenter- under- visningen	4 skriveborde ..... 2.500 4 skrivemaskineborde ..... 1.400 4 arbejdsstole ..... 480 2 stole ..... 400 Skabe ..... 2.000 Reoler ..... 1.000 Belysning m.v. .... 1.500 I alt inventarudgift 9.280	Kontorer ..... 50 m ² Toilet ..... 3 m ² I alt ..... 53 m ² á kr. 3.245,00 kr. 171.985,00 + installation af toilet.... kr. 1.300,00 I alt bygningsudgift ..... kr. 173.285,00
KAS He	Lægekantor	Standardinventar: 1 skrivebord, 1 sofabord, 1 skri- veplade, 4 stålhylder, 1 jalusi- skab, 3 vanger, 1 stol uden arme, 1 lænestol, 1 sofa med bevægelig rygbrædt, 1 lampe Anslået udgift til inventar... 10.000	Kontor ..... 30 m ² á kr. 3.245,00 kr. 97.350,00
KAS Ge	Lægekantor	Standardinventar: 1 skrivebord, 1 sofabord, 1 skri- veplade, 4 stålhylder, 1 jalusi- skab, 3 vanger, 1 stol uden arme, 1 lænestol, 1 sofa med bevægelig rygbrædt, 1 lampe Anslået udgift til inventar... 10.000	Kontor ..... 30 m ² á kr. 705,01 kr. 21.150,00
KAS Glo	Lægekantor	Som ved KAS Ge lægekantor 10.000	Kontor ..... 30 m ² á kr. 1.452,09 kr. 43.563,00

Auditoriebehov til undervisning af hold på mindst 20 for Gentofte og Glostrup i tiden
indtil Herlev hospital tages i brug.

	Kl.	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag
Auditorium (mindst 90 pladser)	8	5./pædiat./30	5./pædiat./30	5./psyk./30	5./neurologi./30	5./pædiat./30	
	9			5. 6. 7./ Medicin + kirurgi		/90	
	10	7./pædiat./30	7./ob.gyn./30	5./ob.gyn./30	7./pæd./30	7./ob.gyn./30	7./psyk./30
	11					5.6.7./symp./30	5./ob.gyn./30
	12	6./radiol./30	6./oftal./30				
	13	6./neurologi./30					
	14		3./psyk./36			3./anæst./36	
Auditorium (mindst 30 pladser)	8	6./ob.gyn./30	6./psyk./30	6./pædiat./30	6./ob.gyn./30	6./psyk./30	6./pæd./30
	9						
	10	5./pat.an./30		7./psyk./30	5./pat.an./30	5./otol.II/20	5./otol.III/20
	11				5./otol.I/20		
	12						
	13		1./fys./30				
Lokale (mindst 30 pladser)	8	7./med./30	7./kir./30	7./med./30	7./kir./30	7./med./30	7./kir./30

Hertil kommer 3 timer ugentlig i oftalmologi (hold à 20) i tilslutning til øienlaboratorium.

Oversigt over undervisningen for de enkelte semesterhold fra forårssemestret 1969 og fremefter.

Semesterholdene markeres med det årstal og den eksamenstermin, hvori de har bestået 1. dels eksamen, og hvorefter de har påbegyndt 2. dels studiet. Semesterholdet 1967-vinter er det første hold, der gennemfører 2. dels studiet efter studieordningen af 1967.

I. Forårssemestret 1969:

1. Semesterholdet 1969-vinter befinder sig i 1. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *undervisning i medicinsk mikrobiologi, farmakologi, patologisk anatomi, orienterende forelæsninger, propædeutisk kursus i medicin og kirurgi samt undervisning i infektionssygdomme og fysiologi.*
2. Semesterholdet 1968-sommer befinder sig i 2. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *undervisning i farmakologi, medicinsk mikrobiologi, patologisk anatomi samt arvepatologi og hygiejne.*
3. Semesterholdet 1968-vinter befinder sig i 3. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *klinisk kursus i medicin og kirurgi, kursus i anæstesiologi, klinisk kemi, indledende undervisning i psykiatri og radiologi samt patologisk anatomiske demonstrationer.*
4. Semesterholdet 1967-sommer befinder sig i 4. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *klinisk kursus i dermato-venerologi, gynækologi-obstetrik, neurologi, psykiatri og pædiatri.*
5. Semesterholdet 1967-vinter befinder sig i 5. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *systematisk undervisning i medicin og kirurgi, tværgående undervisning i form af symposier og konferencer, undervisning i dermato-venerologi, gynækologi-obstetrik, neurologi, oto-rhino-laryngologi, patologisk anatomi, psykiatri og pædiatri.*
- undervisning som anført under I. 1.*
2. Semesterholdet 1969-vinter befinder sig i 2. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *undervisning som anført under I. 2.*
3. Semesterholdet 1968-sommer befinder sig i 3. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *undervisning som anført under I.3.*
4. Semesterholdet 1968-vinter befinder sig i 4. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *undervisning som anført under I. 4.*
5. Semesterholdet 1967-sommer befinder sig i 5. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *undervisning som anført under I. 5.*
6. Semesterholdet 1967-vinter befinder sig i 6. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *systematisk undervisning i medicin og kirurgi, tværgående undervisning i form af symposier og konferencer, undervisning i gynækologi-obstetrik, neurologi, oftalmologi, psykiatri, pædiatri, røntgendiagnostik og stråleterapi samt socialmedicin og retsmedicin.*

III. Forårssemestret 1970:

1. Semesterholdet 1970-vinter befinder sig i 1. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *undervisning som anført under 1.1.*
2. Semesterholdet 1969-sommer befinder sig i 2. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *undervisning som anført under I. 2.*
3. Semesterholdet 1969-vinter befinder sig i 3. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *undervisning som anført under I. 3.*
4. Semesterholdet 1968-sommer befinder sig i 4. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *undervisning som anført under I. 4.*
5. Semesterholdet 1968-vinter befinder sig i 5. semester af 2. dels studiet og skal deltage i: *undervisning som anført under I. 5.*
6. Semesterholdet 1967-sommer befinder sig i

II. Efterårssemestret 1969:

1. Semesterholdet 1969-sommer befinder sig i 1. semester af 2. dels studiet og skal deltage i:

6. semester af 2. dels studiet og skal deltage i:
undervisning som anført under II. 6.
7. Semesterholdet 1967-vinter befinder sig i 7. semester af 2. dels studiet og skal deltage i:
systematisk undervisning og eksaminatori-

ske klinikker i medicin og kirurgi, tværgående undervisning i form af symposier og konferencer, undervisning i gynækologi-obstetrik, pædiatri, psykiatri, retsmedicin og socialmedicin.

